

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

ORD. PROF. DR. AHMET SÜHEYL ÜNVER'İN
TÜRK SÜSLEME SANATI EĞİTİMİNE KATKILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ceylan Akgün Karaata

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Tevhide ÖZBAĞI

Ankara-2006

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Ceylan AKG¼N KARAATA'YA

ait

Ord. Prof. Dr. Ahmet S¼heyl ¼nver'in T¼rk S¼sleme Sanatı Eğitimine Katkıları adlı
çalışma j¼rimiz tarafından

Geleneksel T¼rk El Sanatları Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Başkan

¼ye

¼ye

ÖZET

Bu araştırmada; Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimine katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Sanatçının hayatı, eserleri, kişilik özellikleri ve Türk süsleme sanatı eğitimine katkıları irdelenmeye çalışılarak bu amaç doğrultusunda hazırlanan görüşme soruları başta Süheyl Ünver'in kızı Gülbün Mesara olmak üzere toplam 20 öğrencisine uygulanmıştır.

Dört bölümden oluşturulan araştırmanın birinci bölümünde; problem, araştırmanın amacı ve önemi hakkında ayrıntılı bilgi verilerek, konunun sayıtlıları ve sınırlılıkları maddelenerek açıklanmıştır.

İkinci bölümde araştırmanın yöntemi anlatılmış, ayrıca araştırmanın evreni ve örnekleminin tanımı yapılarak veri toplama tekniği üzerinde durulmuştur. Araştırmada önce kütüphanelere gidilerek literatür taraması yapılmıştır. Görüşme soruları hazırlanarak Süheyl Ünver'in ulaşılabilen öğrencileriyle görüşmelerde bulunulmuştur.

nc bölümü Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver ile ilgili bilgiler oluşturmaktadır. Sanatçının bilgileri iki alt bölüm halinde sunulmuştur. Birinci alt bölüm kaynaklardan elde edilen bilgiler olup, Süheyl Ünver'in hayatı, eserleri, kişilik özellikleri, sanatçı hakkındaki görüşler ve Türk süsleme sanatı hakkındaki görüşleri ve eğitime katkıları olarak açıklanmıştır ikinci alt bölüm sanatçının kızı ve öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen bilgileri kapsamaktadır. Ayrıca bu bölümde Süheyl Ünver'e ait fotoğraflara ve yapmış olduğu resim, minyatür, tezhip çalışmalarına yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde ise, araştırma ile ilgili sonuçlar açıklanmış, elde edilen sonuçlar doğrultusunda gerekli öneriler sunulmuştur.

Araştırma sırasında yararlanılan kaynaklar ise “kaynakça” adı altında verilmiştir.

Ekler kısmında, Süheyl Ünver’in kızı ve öğrencilerine yöneltilen görüşme soruları ayrıca bu kişilere ait kaynak kişi künyeleri yer almaktadır.

ABSTRACT

In this research, it has been tried to determine the contributions of Ord.Prof.Dr.Ahmet Süheyl Ünver to the education of Turkish decoration art. The life of the artist, his Works, his personality and his contributions to the Turkish decoration art education have been tried to examined and the interview questions that had been prepared through this aim, have been applied primarily to his daughter Gülbün Masera and to 20 of his students.

In the study which consists of four chapters, the first chapter give detailed information about the aim and the significance of the problem and the quantities and limits of the issue has been explained as elements.

In the seconds chapter, the method of the research has been described. In additions, by identifying the space of the research and the exemplifying, it has been focused on the technique of data collecting. Literature scanning has been done by going to libraries. The interview questions have been prepared and interviews have been carried out with the students of Suheyl Ünver, whom could be found

The third chapter is consisted of the acknowledgements about the artist has been presented in two sub-parts. The first sub-part is the information that has been obtained from the sources which gives information about Süheyl Ünver's life, his works, his personality, the praises that have been told about him and the view of Süheyl Ünver about the Turkish decoration that has been obtained by the interviews which have been done with his daughter and students. Moreover, in this part, it has been mostly tired to give place to the pictures, miniature and gilding works of him.

Finally, in the fourth chapter, this results of the research have been described and the necessary suggestions have been suggested through the obtained results.

The sources that had been used during the research have been presented in the title of “bibliography”.

In the addition part, the interview questions which have been asked to daughter and the students of Süheyl Ünver have been presented, and also the bibliographic identities of these people have taken place in the additional part.

ÖNSÖZ

Bu araştırma Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim dalı, Yüksek Lisans Tezi gereğince hazırlanmıştır.

Araştırma konusu olarak Geleneksel Türk Süsleme Sanatlarının rönesansını gerçekleştiren Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Eğitime Katkıları ele alınmıştır.

Ahmet Süheyl Ünver, bu sanatımızın yaşatılıp sevilmesinde, gelecek nesillere aktarılmasında büyük hizmetlerde bulunarak, tüm özveriyle öğrenciler yetiştirmiştir. Bu durum Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme sanatındaki çalışmalarının araştırılması sonucunu doğurmuştur.

Araştırmamın her aşamasını dikkatle gözden geçirip, çalışmalarımı yönlendiren Sayın Hocam Prof. Dr. Tevhide ÖZBAĞI'na, Ahmet Süheyl Ünver ile ilgili görüş ve bilgilerinden yararlandığım başta kızı Gülbün Mesara'ya, yeğeni Ülker Erke'ye, Yrd.Doç.Yılmaz Özcan'a, Doç.Dr.Vildan Çetintaş'a ve diğer öğrencilerine aynı zamanda manevi destekleri için aileme teşekkürlerimi sunarım.

ANKARA-2006

Ceylan KARAATA

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII

BÖLÜM I

I. GİRİŞ.....	1
1.1.1. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5

BÖLÜM II

II. YÖNTEM.....	6
2.1. Araştırmanın Yöntemi.....	6
2.2. Evren ve Örneklem	6
2.3. Veri Toplama Tekniği.....	7

BÖLÜM III

III. BULGULAR VE YORUM	9
3.1. ORD.PROF. DR. AHMET SÜHEYL ÜNVER İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	9
3.1.1. Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler	9
3.1.1.1. Ahmet Süheyl Ünver'in Hayatı (1898-1986).....	9
3.1.1.2. Ahmet Süheyl Ünver'in Eserleri.....	30

3.1.1.3. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Sanat Çalışmaları.....	38
3.1.1.3.1. Ord.Prof.Dr.A.Süheyli Ünver'in Resim Çalışmaları	39
3.1.1.3.2. Ord.Prof.Dr.A.Süheyli Ünver'in Türk Tezyinatı Örnekleri.....	64
3.1.1.3.3. Ord.Prof.Dr.A.Süheyli Ünver'in Tezhip Çalışmaları	72
3.1.1.3.4. Ord.Prof.Dr.A.Süheyli Ünver'in Minyatür Çalışmaları.....	87
3.1.1.3.5. Ord.Prof.Dr.A.Süheyli Ünver'in Kat'ı Çalışması.....	89
3.1.1.4. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Kişilik Özellikleri.....	90
3.1.1.4. Ahmet Süheyl Ünver Hakkındaki Görüşler	96
3.1.1.5. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Hakkındaki Görüşleri ve Eğitime Katkıları.....	98
3.1.2. Görüşmeler Sonucunda Elde Edilen Bilgiler	115
3.1.2.1. Görüşme Yapılan Kişiler	115
3.1.2.2. Görüşmelerden Elde Edilen Cevaplar.....	116
3.1.2.3. Görüşmelerin Değerlendirilmesi.....	141

BÖLÜM IV

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER	144
4.1. Sonuçlar	144
4.2. Öneriler	146
KAYNAKÇA.....	148

EKLER

EK-1: Görüşme Soruları

EK-2: Kaynak Kişi Künyeleri

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Süheyl Ünver'in doğduğu konak	9
Şekil 2: Mustafa Enver Bey (1860-1909).....	10
Şekil 3: Safiye Rukiye Hanım (1875-1951).....	10
Şekil 4: Süheyl Ünver, Mercan İdadisi öğrencisi iken (1913-1914).....	11
Şekil 5: Süheyl Ünver'in ebru icazetnamesi (1923).....	15
Şekil 6: A. Süheyl Ünver'in Tezhip İcazetnamesi (1923).....	16
Şekil 7: Medresetü'l Hattatin'in diploması (1923).....	17
Şekil 8: Medresetü'l Hattatin'deki Diploma Töreni (27 Ekim 1923)	18
Şekil 9: Tıp Fakültesi'nden mezun olduğu için (1920).....	18
Şekil 10: Süheyl Ünver, Gureba Hastanesi'nde (1921).....	18
Şekil 11: Süheyl Ünver Haseki'deki evinde (1930).....	20
Şekil 12: Oğlu aydın ve kızı Gülbün ile birlikte (1943).....	22
Şekil 13: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Direktörü iken (1945).....	22
Şekil 14: Ressam Feyhaman Duran'ın atölyesinde (1945)	23
Şekil 15: Amerika'da açtığı sergide Ali Han ve İrfan Kipman ile (1959)	25
Şekil 16: Göztepe'deki evinde dostlarıyla birlikte (1960)	25
Şekil 17: Tıp Tarihi Enstitüsü'nde bir tören öncesinde (1962)	26
Şekil 18: Hattat Halim Özyazıcı ve Azade Akar ile birlikte (1962).....	26
Şekil 19: Kütüphanede bir kitabı incelerken	29
Şekil 20: Süheyl Ünver ailesiyle birlikte (1981)	29
Şekil 21: Süheyl Ünver'in 1968'de Edirne seyahatinde oluşturduğu 174 no'lu Edirne defteri	36
Şekil 22: Süheyl Ünver'e ait 153 no'lu defter (Elyazıları-name).....	37
Şekil 23: Eyüp Sultan'da Dökmeciler Oluklu Bayır Dergâhı Sokağında (1921).....	39

Şekil 24:	Ağalar Camîi (1956)	40
Şekil 25:	Vacidiyye Rasathanesi (1960).....	41
Şekil 26:	Konya Hâtûmiyye (1960).....	42
Şekil 27:	Konya Sırçalı Medrese (1960)	43
Şekil 28:	Konya-Huzurda Hücrenin Karşısında (1960)	44
Şekil 28:	Konya-Huzurda Hücrenin Karşısında (1960)	45
Şekil 30:	Gebze’de Çoban Mustafa Paşa Kütüphanesi (1962).....	46
Şekil 31:	Bursa Pınarbaşında (1963)	47
Şekil 32:	Sivrihisar Alemşah Türbesi (1964)	48
Şekil 33:	Hamzabey Camii, Bursa (1964).....	49
Şekil 34:	Bursa Orhan Camîi (1964)	50
Şekil 35:	Bursa Ulu Camîi Meydanı (1964).....	51
Şekil 36:	Çınarda Veli Efendi Hazretleri (1965).....	52
Şekil 37:	Eyüp Sultan’da İdris Köykünde Alaeddin Arabi ile birlikte (1966).....	53
Şekil 38:	İzmit-Yukarıpazar (1969).....	54
Şekil 39:	Bursa’daki Emir Sultan’a Çıkarken (1969).....	55
Şekil 40:	Selimiye (1969).....	56
Şekil 41:	Kırşehir’de Ahî Evran Zaviyesi (1975)	57
Şekil 42:	Haseki.....	58
Şekil 43:	Rumeli Hisarı içi	59
Şekil 44:	Akşehir Taş Medrese-Müze	60
Şekil 45:	Eyüp	61
Şekil 46:	Vaniköy	62
Şekil 47:	Harem İskelesi.....	63
Şekil 48-49-50-51-52-53:	Süheyl Ünver tarafından hazırlanan Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	64
Şekil 54-55-56-57-58-59-60:	Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	65
Şekil 61-62-63-64-65-66-67:	Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	66
Şekil 68-69-70-71-72-73-74:	Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	67
Şekil 75-76-77-78-79:	Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	68
Şekil 80-81-82-83-84-85-86:	Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	69

Şekil 87-88-89-90-91-92: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri.....	70
Şekil 93-94-95-96-97: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri	71
Şekil 98: 1922 tarihli bir tezhibi.....	72
Şekil 99: Çiçek Buketi (1952).....	73
Şekil 100: Edirnekârî tarzında bir defter kabı (1953).....	74
Şekil 101: Edirnekârî tarzında bir buket (1953).....	75
Şekil 102: Lake kap (1958)	76
Şekil 103: Frec Library (1959).....	77
Şekil 104: Çiçek Buketi (1963)	78
Şekil 105: Çiçek Buketi (1967).....	79
Şekil 106: Çiçek Buketi (1967)	80
Şekil 107: Çiçek Buketi (1968).....	81
Şekil 108: Tezyini Çifte Besmele.....	82
Şekil 109: Mustafa Rakım Efendi'ye ait cilt kapağının üzerine Süheyl Ünver tarafından yapılan tezhib çalışması	83
Şekil 110: Hoca Ali Rıza Bey'e ait peyzajın.....	84
Şekil 111: Edirnekârî tarza lake cilt kapağı.....	85
Şekil 112: Süheyl Ünver'e ait cilt kapaklarından çeşitli örnekler.....	86
Şekil 113: Minyatür çalışması (1927)	87
Şekil 114: Cem Sultan minyatürü	88
Şekil 115: Yunus Emre konulu kat'ı çalışması	89
Şekil 116: Süheyl Ünver.....	90
Şekil 117: Öğrencileriyle birlikte Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde.....	99
Şekil 118: Topkapı Sarayı Nakışhanesinde çalışırken (1940).....	100
Şekil 119: Gebze'de resim yaparken (1974)	101
Şekil 120: Öğrencileriyle birlikte Topkapı Sarayı Nakışhanesinde (1946)	102
Şekil 121: Tıp Tarihi Enstitüsü'ndeki Türk süslemesi seminerinde	102
Şekil 122: Rauf Tuncay'la Süleymaniye Camii ön haziresinde (1964)	103
Şekil 123: Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde bir sergi gününde	105
Şekil 124: Tıp Tarihi Enstitüsü'nde açtığı bir sergi (1964).....	106
Şekil 125: Bursa, Emir Sultan'da yolun üstünde meydana bakan çeşme yanında resim yaparken (1950).....	108

Şekil 126: Süleymaniye Kütüphanesi'nde Abdülbaki Gölpınarlı Süheyl Ünver üzerine konuşmasını yaparken (1981)	109
Şekil 127: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'e verilen "Üstün Hizmet Berati"	110
Şekil 128: Süheyl Ünver'in odasından bir köşe.....	111
Şekil 129: Süheyl Ünver emeklilik töreninde (1973).....	112
Şekil 130: Süheyl Ünver'e Tübitak tarafından 1975 yılında verilen Hizmet Ödülü Kültür Bakanlığı tarafından 1985 yılında verilen Kültür ve Sanat Büyük Ödülü Kuveyt Bilim, Araştırma, Geliştirme Kurumu Ödülü ve değişik tarihlerde almış olduğu beratlar.....	113
Şekil 131: Kuveyt Bilim Ödülü töreninde (1985).....	114

BÖLÜM I

I. GİRİŞ

Eğitim, insandaki yetenekleri dengeli ve sistemli bir şekilde geliştiren, toplumun gelişmesini hızlandıran, kalkınmasını destekleyen, kültür değerlerini koruyan, bu değerleri nesilden nesile aktaran, milli birlik ve bütünlüğü sağlayan en etkin faaliyetlerden biri ve en önemlisidir. Eğitimin genel amacı, öğrenciyi toplumun yararlı bir üyesi haline getirmektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için bireyin davranış ve yetenekleri eğitim yolu ile milli eğitimin amaçları doğrultusunda geliştirilir (Varış, 1994: 64).

Eğitimin gerçekleşebilmesi için, öğrenme ve öğretme etkinliğinin beraber sürdürülmesi gerekmektedir. Öğretme, bireyin öğrenmesini sağlama eylemidir. Bireyin öğrenmesi, onun davranışlarında nispeten kalıcı bir değişme olması anlamına geldiğine göre, öğretme de bireyin davranışında böyle bir değişiklik meydana getirme işidir.

Öğrenmenin meydana gelebilmesi için iyi bir öğreticinin rolü çok önemlidir. Öğrenen öğretene göre kendini şekillendirecek, onun doğrultusunda değişme gösterecektir (Varış, 1994: 65).

Sanat; kişilerin bilinçaltı gerilimlerini gidererek heyecanlarını, coşkularını dışarıya aktarabilmelerine, insan ilişkilerinin hoşgörü ve barış içinde sürdürülmesine imkan veren insanca bir olgudur.

Sanatçı; insanlığa, uygarlığa hizmet idealinde olan görgülü, bilgili ve toleranslı kişidir. Yine sanatçı; idealinden sapmayan, amacına bağlı kalmasını, inandıklarına saygı duymasını, çevresine değer vermesini, dost olmasını, vefa göstermesini bilen kişidir (Başar, 1990: 65). Sanat ve eğitimi sentezleyerek, Türk

süsleme sanatı eğitimi veren önemli şahsiyetlerden biri olan Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver de böyle bir insandır.

Süheyl Ünver tıp, bilim ve sanat üçgeninin hakkını vererek yürüten nadir kişilerdendir (Başar, 1990: 65). Türk doktorlarının yakalarına taktıkları tıp rozetini çizen Süheyl Ünver'dir (Ünver, 1943: 241).

Türk kültür ve sanatına sayısız hizmetlerde bulunmuş, gelecek kuşakların önünü açarak, onlara örnek oluşturmuştur.

Türk süsleme sanatlarında yalnız uygulama yapmakla kalmamış, geniş yayın faaliyetinde bulunmuş ve eğitim alanında da etkili olmuştur. Önce uzun yıllar Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde tezhip eğitmenliği yapmış, Tıp Tarihi Enstitüsü'nde ve Cerrahpaşa'daki aynı enstitüde otuz yıla yakın sistemli tezhip ve minyatür dersleri vermiş, yüzlerce kişi yetiştirmiş ve bu geleneksel sanatın tekniklerinin kaybolmamasını sağlamıştır(Sayar,1994:565).

Klasik sanatların her dalının öncüsü olabilecek bir sanatkar olan Süheyl Ünver, yetiştirdiği öğrencilere dün ile bugünün arasında köprü kurmayı başarmıştır.

Bu araştırma, Türk kültürüne gönül vermiş ve bu konuda olağanüstü çalışmalara imza atmış Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimine katkılarının ortaya konulmasını gerekli kılmıştır.

1.1. Problem

Süheyl Ünver'in Geleneksel Türk El Sanatlarına ilgisi, çalışmaları ve katkıları zaman zaman değişik yayınlarda ele alınmakla birlikte Türk Süsleme Sanatları eğitimine katkıları çok fazla araştırılmamıştır.Bu nedenle Geleneksel Türk Süsleme Sanatlarının yaşaması, gelişmesi ve derlenmesi yanında Ord.Prof.Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in bu alanın eğitimine katkıları problem olarak ele alınmıştır.

1.1.1. Alt Problemler:

1. Süheyl Ünver' in Türk Süsleme Sanatlarına eğitim açısından genel bir katkısı olmuş mudur?
2. Süheyl Ünver' in tezhip sanatına ve eğitimine katkıları nelerdir?
3. Süheyl Ünver' in kat'ı sanatına ve eğitimine katkıları nelerdir?
4. Süheyl Ünver' in minyatür sanatına ve eğitimine katkıları nelerdir?
5. Süheyl Ünver' in Türk Süsleme Sanatına ve eğitimine getirdiği yenilikler nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimine katkılarını saptamaktır. Bu temel amaç çerçevesinde araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranacaktır:

1. Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver kimdir?
  - a- Hangi okullarda eğitim görmüştür?
  - b- Nerelerde çalışmıştır?
  - c- Hangi alanlarda eserler vermiştir?
  - d- Kişilik özellikleri nelerdir?
  - e- Hangi konularda ilklere imza atmıştır?
2. Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver nasıl bir eğitimcidir?
  - a- Öğrenci gözüyle eğitimciliği nasıldır?
  - b- Hangi özelliklere sahiptir?

- c- Öğrencilerine neler kazandırmıştır?
- d- Türk süsleme sanatı eğitimine ne gibi katkıları olmuştur?
- e - Türk süsleme sanatı eğitimine ne gibi yenilikleri olmuştur?
- f- Kendisini diğer eğitimcilerden ayıran özellikleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türk süsleme sanatının en önemli isimlerinden olan Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, çok yönlü çalışmış, uğraş verdiği alanlarda özüne dönük kalmamış, tersine başkalarını yararlandırmayı zevkli bir hizmet saymıştır. Bu anlayışla hiçbir karşılık beklemeden Türk süsleme sanatının geçmişi ve geleceği ile iyi bir sentez kurarak gelişmesini sağlamış ve büyük emek vermiştir.

Sözü edilen konunun daha önce hiç araştırılmamış olması ve Ahmet Süheyl Ünver'e kişisel ilgi ve hayranlığımın bulunması bu konunun seçilmesinde etkindir.

Süheyl Ünver ile ilgili bir çok yayın bulunmaktadır. Bu yayınlarda Süheyl Ünver'in hayatı, eserleri, kişilik özellikleri, Türk kültürüne katkıları konu olarak ele alınmış olup, Türk süsleme sanatı eğitimciliğine gereğince değinilmemiştir. Yapılmış olan bu araştırmada değerli bir eğitimci olan Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in hayatı, kişilik özellikleri, Türk süsleme sanatı hakkındaki görüş ve düşünceleri, eğitime katkıları ve eğitim sistemine getirdiği yeniliklerle sanat eğitimciliğinin önemi vurgulanmak istenmektedir.

Süheyl Ünver tıp profesörü olduğu halde, Türk sanatı ve süslemesine olan sevgi ve yeteneğini hiçbir zaman arka plana almamış, tıp ve sanat çalışmalarını birlikte yürütmeyi başarmıştır.

Bu araştırma Türk süsleme sanatlarında çok sayıda eser vermiş ve öğrenci yetiştirmiş olan Ord.Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimine katkılarını ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları

- Araştırmayı tamamlayabilmek için zaman ve kaynaklar yeterlidir.
- Araştırma için Süheyl Ünver' in ailesine, yakınlarına ve öğrencilerinden bazılarına ulaşılabilir.
- Süheyl Ünver, arşivinin bir kısmına ulaşılabilir.
- Süheyl Ünver' in yayınlarına çeşitli kaynaklardan ulaşılabilir.
- Araştırmada belirlenen veri toplama araçları araştırmayı sonuca ulaştırabilecek niteliktedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma :

- Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver' in hayatı ve sanat çalışmaları ile sınırlıdır.
- Ord. Prof. Dr. A Süheyl Ünver'in eğitimci yönü ile sınırlıdır.
- Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in ulaşılabilen öğrencilerinin görüşmeleri ile sınırlıdır.
- Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatına katkıları ile sınırlıdır.
- Araştırma yerli ve yabancı kaynaklar ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

II. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada gerekli kaynak taraması yapılmış ve görüşme tekniği uygulanmıştır. Türk süsleme sanatı ve Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ile ilgili tüm kaynaklar tespit edilip, taranmış; bulunan kaynaklardan elde edilen bilgilerden önemli noktalar araştırmaya aktarılmıştır.

Süheyl Ünver'in kızı Gülbün Mesara'ya ve yetiştirmiş olduğu öğrencilerinden ulaşılabilen belli bir gruba kişilere hazırlanan görüşme soruları sorularak görüşme tekniği uygulanmıştır. Böylece sanatçının kişiliği, eğitimciliği, öğrencilerine kazandırdıkları, Türk süsleme sanatı eğitimine katkıları hakkında bilgiler elde edilmiştir.

Sanatçının Türk süsleme sanatına dair bulunabilen eserleri incelenerek, bu sanata ve eğitimine getirdiği yenilikler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in hayatı oluşturmaktadır. Çalışma evrenini içinde ayrıca sanatçının kızının, öğrencilerinin, arkadaşlarının, onu tanıyanların, yazarların, gazetecilerin görüş ve düşünceleri de yer almaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimciliği yönü, bu sanata getirdiği yenilikler ve katkıları oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada yararlanılmak üzere Milli Kütüphane, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi ve Süleymaniye Kütüphanesine gidilerek ilgili literatür araştırması yapılmış, konuyla ilgili kitap, makale, dergi, ansiklopedi ve elektronik posta kaynakları taranmıştır.

Ayrıca Süheyl Ünver hakkında bilgi edinmek için kızı Gülbün Mesara ve kendisinden Türk süsleme sanatı eğitimi almış öğrencilerle görüşülmüştür. Kimi zaman soru-cevap, kimi zaman sohbet niteliği taşıyan görüşme tekniğinde öğrencilerinin Süheyl Ünver hakkındaki görüş ve düşünceleri tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra Türk süsleme sanatına getirdiği yenilikler eserlerini incelemekle mümkün olacağından, sanatçının ulaşılabilen eserlerine araştırmada yer verilmiştir.

Süheyl Ünver'in sunulan eserleri ve görüşme tekniğinden ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Genel bir yargıya varılarak, Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitimine katkıları ortaya çıkarılmıştır.

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986)

BÖLÜM III

III. BULGULAR VE YORUM

3.1. ORD.PROF. DR. AHMET SÜHEYL ÜNVER İLE İLGİLİ BİLGİLER

3.1.1. Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler

3.1.1.1. Ahmet Süheyl Ünver'in Hayatı (1898-1986)

Ahmet Süheyl Ünver 17 Şubat 1898 tarihinde İstanbul Haseki'de annesinin babası Hattat Mehmet Şevki Efendi'nin Bostan Hamamı sokağındaki 32 no'lu konağında, ailesinin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir (Çoker: 1983: 554)

Şekil 1: Süheyl Ünver'in doğduğu konak

Babası, Posta Telgraf Nezâreti İstanbul Muhaberat-ı Umumiye Müdürü Tırnovalı Mustafa Enver Bey, büyük babası Tırnova Eşrafından ticaretle meşgul ve

arada resimde yapan Daizade Hacı Mehmet Efendi'dir. babası Mustafa Enver Bey medrese mezunu, Fransızca, Arapça ve Farsça bilen, iyi derecede ney çalan, sürekli okuyan kültürlü bir kişidir (Unat, 1986: 10). Annesi sanat ve kültür dolu bir ortamda yetişmiş Hattat Şevki Efendi'nin kızı Safiye Rukiye Hanım'dır (Sayar, 1998: 56).

Ahmet Süheyl Ünver'in çocukluğu Sarıyer'de geçmiş, ailesi Süheyl Ünver'i mahalle mektebine göndermemiş, ilk hocaları anne-babası olmuştur. Mustafa Enver Bey, Süheyl Ünver'e devamlı olarak din dersleri, hesap, hat ve Kur'an-ı Kerim dersleri vermiştir (Sayar, 1998: 65).

Süheyl Ünver'in sanat olan ilgisi o yaşlarda kendini göstermeye başlamıştır. 1904-1907 yılları arasında, altı ile dokuz yaşlarında elinden kağıt-kalemi eksik etmemiş, sürekli karalamalar yapmış, resim çalışmalarında bulunmuştur.

Şekil 2: Mustafa Enver Bey (1860-1909) Şekil 3: Safiye Rukiye Hanım (1875-1951)

Süheyl Ünver o günleri şöyle anlatmaktadır:

“...Elime kalemi alıp, kağıtları ilk karalamaya başladığımda tren, vapur resimlerini, bahçe çiçeklerini yapmaya başladım. Resme merakım benimle yarışırasına gelişti. Bunun tek yolu bu güzel merakı terk etmemekti” (Yalın, 1978: 46).

Sarıyer'den Süheyl Ünver'in gidebileceği bir okul olmadığı için aile 1908 yılında Cağaloğlu'na taşınmış, Süheyl Ünver özel bir okul olan “Menbsa-ül İrfan'ın üçüncü sınıfına kaydolmuştur” (Sayar, 1998: 68).

Süheyl Ünver daha 10 yaşındayken 29 Mart 1909 günü babasını kaybetmiş, bu acı olay onu derinden sarsmıştır. Babasının ölümüyle, daha çok çalışması gerektiğini düşünmüş, ailesini daha çok sahiplenmiştir.

1910-1912 yılları arasında Menba-ül İrfan'a devam ederken, Nazmi Töre Efendi'den Arapça dersleri almaya başlamış; bu hocadan gördüğü işittiği her şeyi kaydetme alışkanlığını kazanmıştır. Yine bu yıllarda haftada bir gün eniştesi Hasan Rıza Efendi'den sülüs yazı dersleri almıştır (Ünver, 1963: 5).

Süheyl Ünver, 1911 yılında ‘Menba’-ül İrfan’ adlı özel okuldan mezun olmuş, aynı yıl sınavla Mercan İdadisi (Lise) öğrencisi olmaya hak kazanmıştır (Unat, 1986: 11).

Mercan İdadisi son sınıf öğrencisi iken, resim öğretmeni çalışmalarını çok beğendiğini söyleyerek, Süheyl Ünver'in resimlerini ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey'e göstermiştir. Hoca Ali Rıza Bey de Süheyl Ünver'in çalışmalarını beğenmiş ona iki tane karakalem resim hediye etmiştir (Yalın, 1978: 40-41).

Şekil 4: Süheyl Ünver, Mercan İdadisi öğrencisi iken (1913-1914)

Ahmet Süheyl Ünver, Mercan İdadisi'nden mezuniyetine dört ay kala, 1914 yılı sonlarına doğru Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye sınavına girmiştir. Mercan İdadisi'nden mezun olduktan hemen sonra 1915'de Askeri Tıbbiye'nin yatılı öğrencisi olmuştur (Sayar, 1994: 95).

Süheyl Ünver, ailesinin erkeksiz olması, annesi ile kız kardeşlerini haftada bir gün görmesi nedeniyle yatılı öğrencisi olduğu Askeri Tıbbiye'den bir sömestr sonra ayrılmış, 1916 yılının Haziran ayında Darülfun Tıp Fakültesi'ne geçmiştir (Unat, 1968: 11).

Ahmet Süheyl Ünver, bir yandan hekimlik yolunda uzmanlaşırken, aynı zamanda gönül verdiği Türk süsleme sanatının çeşitli dallarını tanıma ve öğrenme imkanına kavuşmak için, gerek hat sanatının ve gerekse geleneksel Türk tezyinatının hayat bulmasında önemli rolü olan Medresetü'l Hattatin'in 1916-1923 yılları arasında öğrencisi ve ardından mezunu olmuştur (Mesara, 1992:60).

Süheyl Ünver, 'hayat-ı sanatımda ilk merhalem' olarak nitelediği ve artık tarihe gömülmüş bulunan Medresetü'l Hattatin'e girişini ve buraya ait anılarını şöyle anlatmaktadır:

"Âna ve baba ailemizde, başta dedem Hasekili Mehmet Şevki Efendi olmak üzere altıdan fazla ince sanatkarımız var. Ben onların söz ve eserleri ile müstefid oldum, tesirleri altında büyüdüm. 1909 yılında henüz 11 yaşında iken eniştem hattat Hasan Rıza Efendi'nin yanında yazının anası sayılan sülüs'e başladım. Her nedense bu yazıda ilerlemek beni sarmadı. Çiçekler ve çeşitleri, şekiller ve onların bir araya toplanmasından ileri gelen terkipler, anlayabildiğim nispette beni daha çok ilgilendirdi. Mahalle ve çocukluk arkadaşım, seneler sonrasının değerli yazı üstadlarından Mustafa Halim (Özyazıcı), bana tezhib için altın varak ezmeyi gösterdiyse de layığıyla öğrenemedim ve tezhiblerime ona hazırlattığım altınları kullanarak devam ettim. Böylece yaptığım örneklerden birini tesadüfen gören sanatseven bir büyüğümün teşviki ve aracılığı ile Medresetü'l Hattatin'e takdim olundum.

1916 yılının sonbaharında bu okulun tezhib ve ebru kısmına yazıldım. Ders haftada bir gündü.

Medreseye başlangıç yılımda Askeri Tıbbiye'nin ikinci sınıfında idim. 1923 yılına kadar muntazaman haftada bir gün medresedeki dersleri takip ederek, dikkatli bir çalışmayla bu sahada epey ilerledim" (Mesara,1992:61).

Süheyl Ünver'in tezhipte esas hocası Yeniköylü hattat Sim Efendizade Nuri Bey'dir. Kendisinden iki ay gibi kısa bir zaman içerisinde tezhip usullerini öğrenmiştir. Süheyl Ünver, medresedeki üstaplardan nasıl etkilendiğini ise Mesara, 1992: 61 yazısında şu sözleriyle anlatmaktadır:

- "Ben medresede yalnız tezhib ve teferruatı üzerinde meşgul oldumsa da diğer ince sanat dallarında çalışanları daima dikkatle izledim ve öğrendiklerimi bir kazanç sayarak asla unutmadım. Tezhipte ilerlemek için onun yan dallarını bilmenin lüzumuna inandım. Her biri şaheserler meydana getirmiş olan bu üstadlar, bana hayatım boyunca her konunun üzerinde durmanın önemini aşılamış kişilerdir. Hayatları ve metodları bizlere ders olmalıdır"

Bu eğitim kadar Süheyl Ünver'i ilgilendiren bir diğer husus da, hocalar arasında yapılan sanat sohbetleri ile eski üstadların nefis eserlerinin elden ele dolaştırılmasıyla kazandığı göz zevkidir. Ayrıca o yıllarda Yıldız Kütüphanesi Müdürü Sabri Kalkandelen ile tanışması ve Sultan II. Abdülhamid'in özel kütüphanesindeki ender yazma eserleri görmesi için Yıldız Sarayı'na davet edilmesi, onun sanat ufkunun gelişmesine neden olmuştur. Burada muhafaza edilen tezhipli ve minyatürlü kitap ve albümleri yakından inceleyerek bilgisini geliştirmiş, tekniğini ilerletmiştir. Minyatür sanatının inceliklerini kavramasında da, bu kütüphanede gördüğü bir albümde bulunan bitmemiş iki minyatürün kendisine yol gösterdiğini ve bu sanatta ilk hocası olduğunu ifade etmiştir (Mesara, 1992:62).

Ahmet Süheyl Ünver, Tıp Fakültesi'nin son sınıfında iken, 1919-1920 tarihlerinde, iki özel okul olan 'Şems'ül-Mekâtib' ve 'Mekte-i Güzin' de hüsn-i hat,

resim, el-iş ve müsahabat-ı ahlâkiye (ahlâk konuşmaları) hocalığı yapmıştır (Yöndemli, 1986: 85).

Süheyl Ünver o günleri şöyle anlatmaktadır:

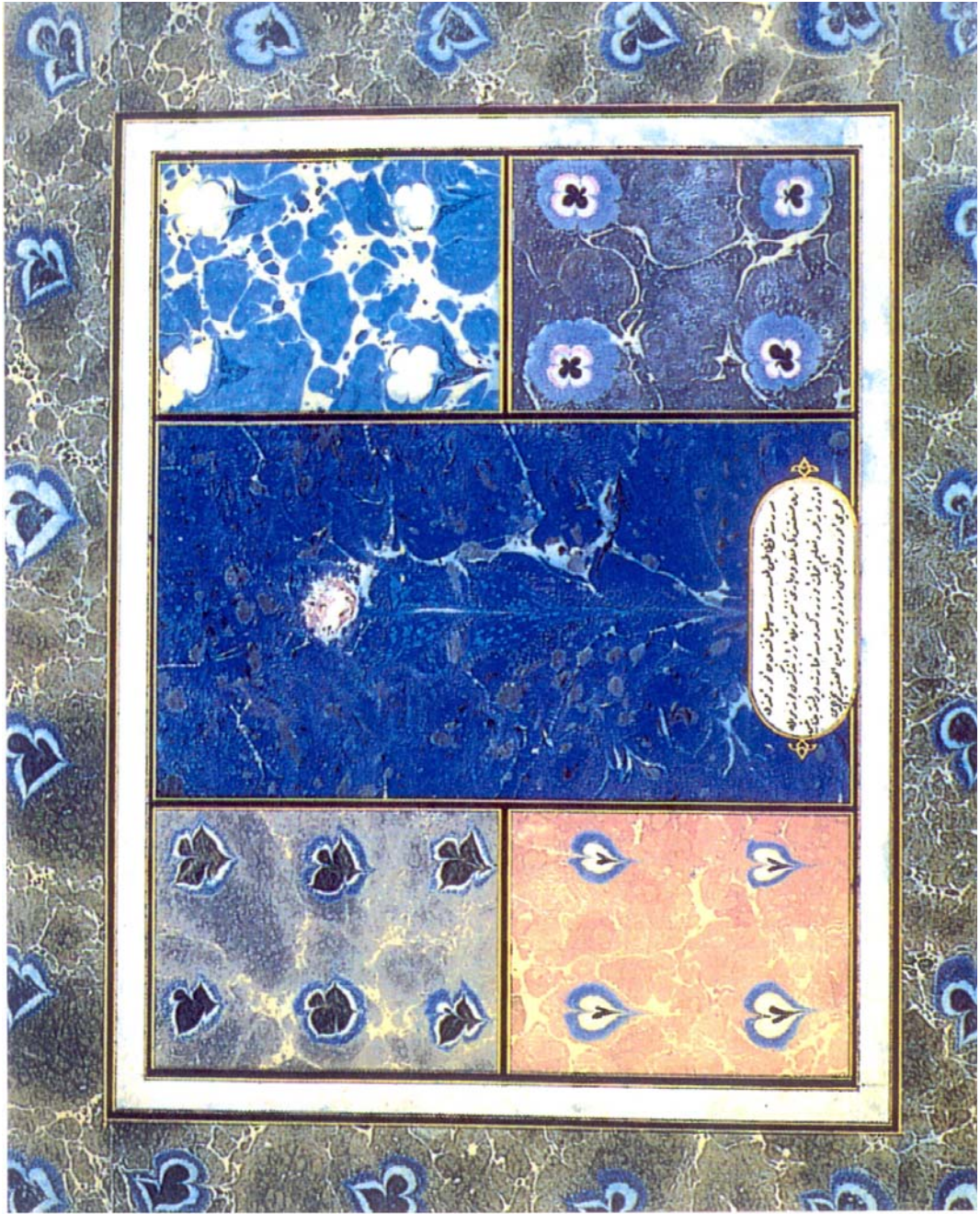
“... Tıbbiye o zaman Haydarpaşa’da idi, devam edeceğim ama bazen vapur parası bulamaz, gidemezdim. O zaman civardaki hastahanelere devam etmeye başladım. Bir iki doktor beni evlat gibi sevdiler. Fakülteye gidemediğim günlerde hocalarım da kolaylık gösterdi; ben bu müsahamadan istifade ederek iki hususi mektepte resim ve müsahabât-ı ahlâkiye hocalığı aldım. Bu şekilde tıbbiyeyi bitirdim” (Kaplan, 1983: 71).

1923'de Medresetü'l Hattatin'deki yedinci yılını tamamlayan Süheyl Ünver, o sonbahar okulun ikinci mezunları arasında yer almaya hak kazanmıştır. 20 mezun arasında tezhib ve yazıda ilk üç dereceyi alan Süheyl, Hamid ve Macid Bey'lere birer altın saat, müze müdürü ressam Ali Sami (Bayar) Bey tarafından ödül olarak verilmiştir (Parmaksızoğlu,1975:380).

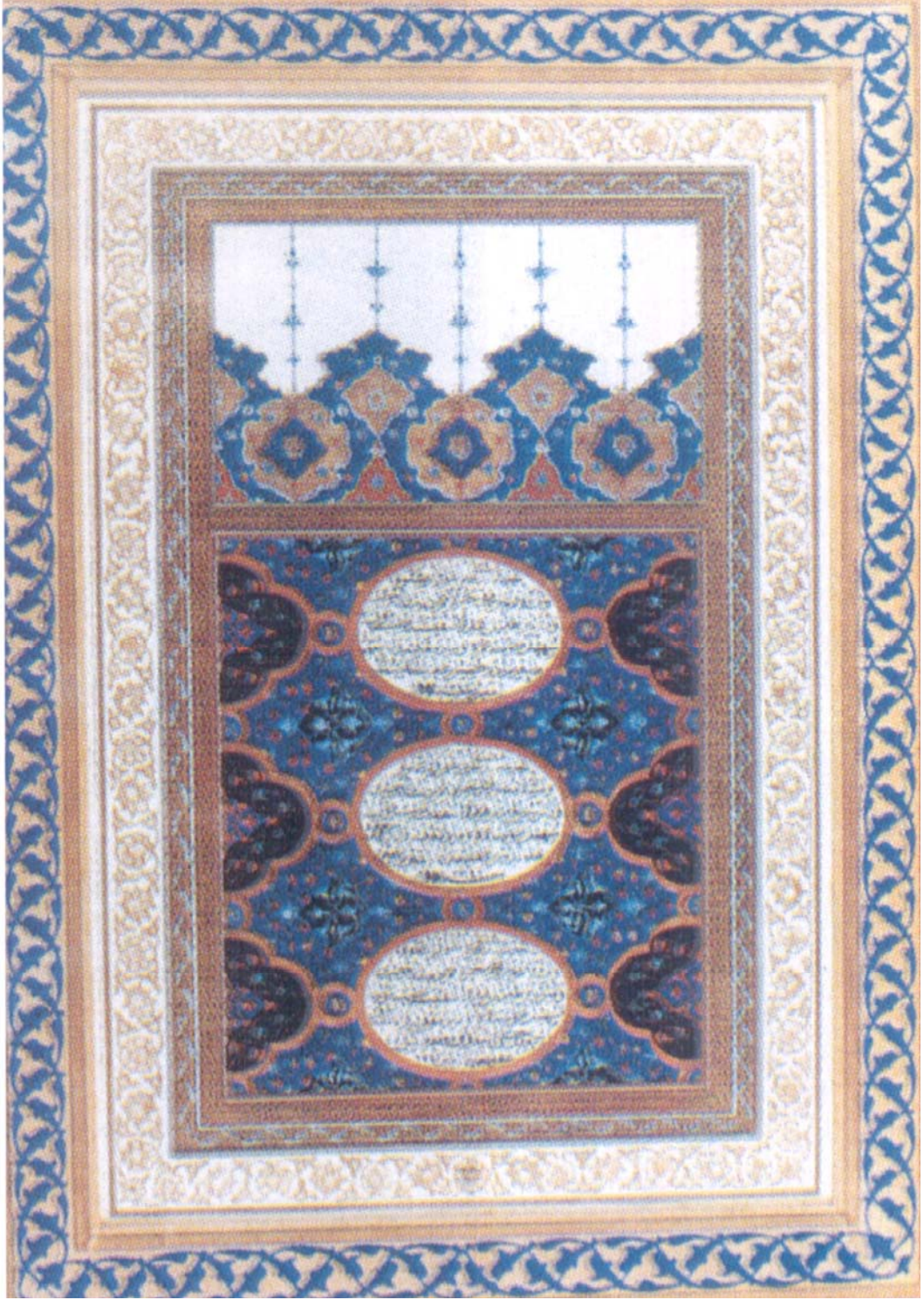
Ahmet Süheyl Ünver, 1920 yılı Eylül ayında İstanbul Darülfünunu Tıp Fakültesi'ndeki eğitimini tamamlamış ve 1921'de stajını da bitirerek 10 Nisan 1921'de 3313 numaralı diplomasını almıştır (Unat: 1986: 11).

Ahmet Süheyl Ünver, hekimlikte uzmanlaşmaya yönelmiş, uzmanlık alana olarak dermatoloji ve zührevi hastalıklarda karar kılmıştır (Goode, 1965: 232). Uzmanlık çalışmalarına Yenibahçe'de “Gurebâ-ı Müslimin” hastanesi cildiye ve Efrenciye kliniğinde Dr. Hacı Kemal Bey'in yanında asistanlığa atanarak, 8 Ağustos 1921'de başlamıştır.

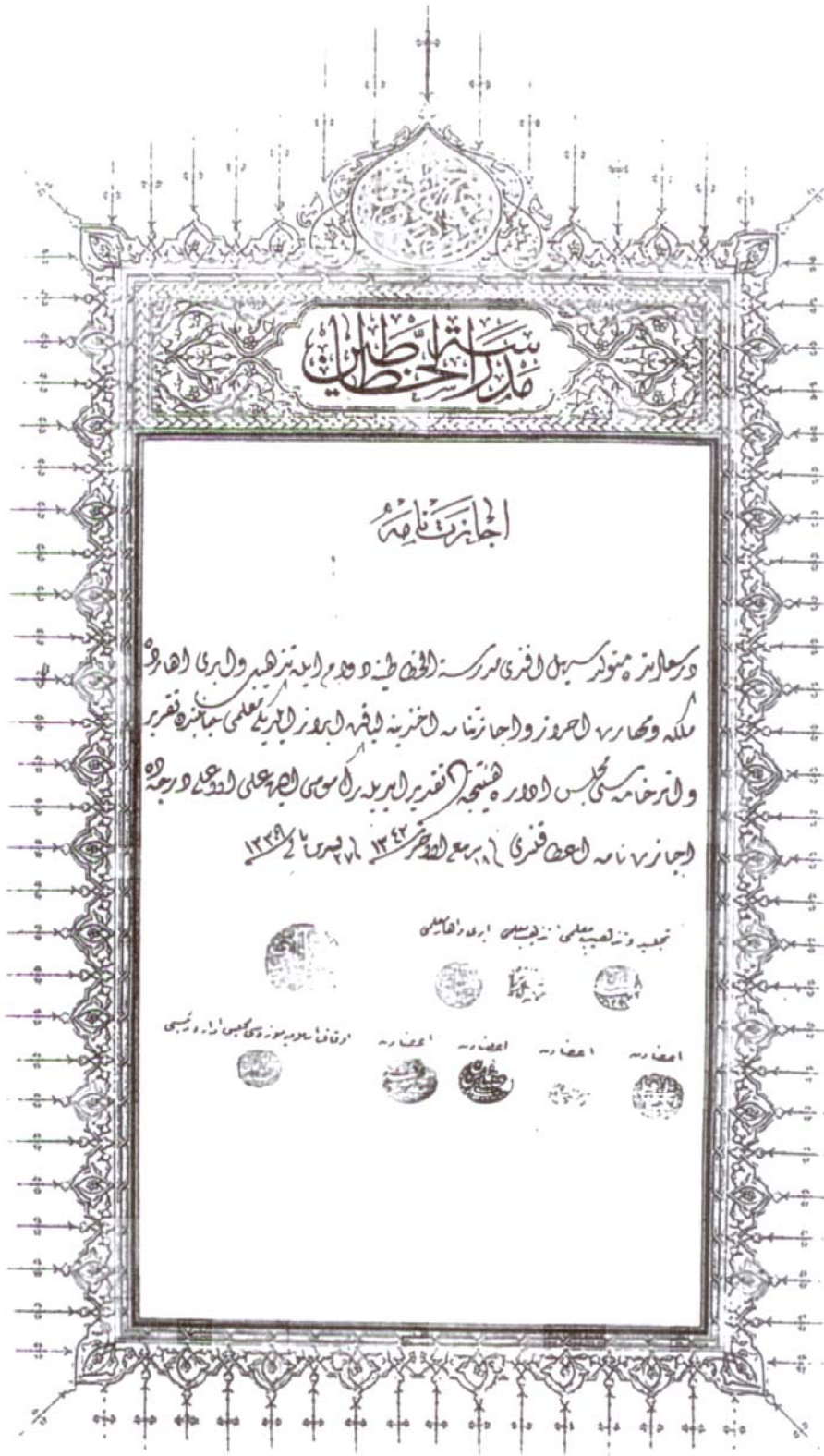
Gureba Hastanesi'ndeki deri ve frengi ihtisasına 1923'te tamamlamış, 1 Haziran 1924'te İstanbul Şehremati Haseki Nisa Hastanesi dahiliye ve intaniye servisleri asistanlığına atanmıştır (Unat, 1986: 11).

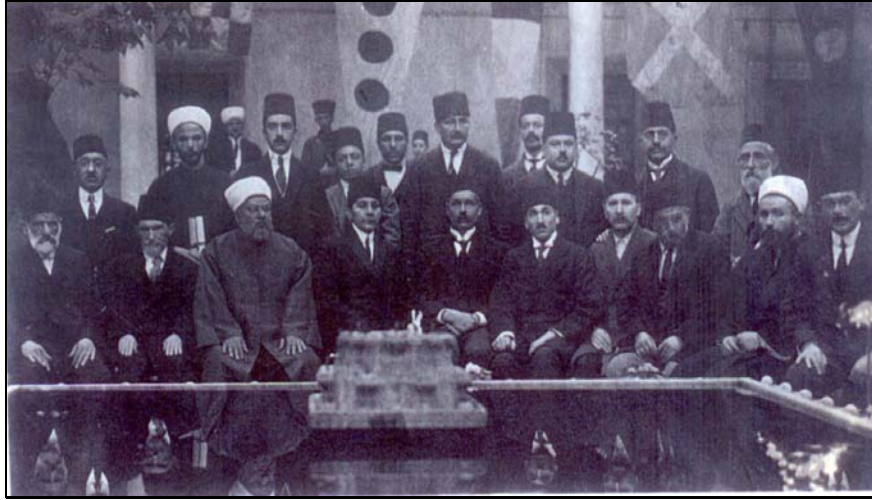
Şekil 5: Süheyl Ünver'in ebru icazetnamesi (1923)

Şekil 6: A. Süheyl Ünver'in Tezhip İcazetnamesi (1923)

Şekil 7: Medresetü'l Hattatin'in diploması (1923)

Şekil 8: Medresetü'l Hattatin'deki Diploma Töreni (27 Ekim 1923)

Şekil 9: Tıp Fakültesi'nden mezun olduğu için (1920)

Şekil 10: Süheyl Ünver, Gureba Hastanesi'nde (1921)

Süheyl Ünver, Haseki’de ihtisasını yaparken 19 Aralık 1925’te İstanbul Sanayi Mektebi’ne (Sultanahmet Erkek Sanat Okulu) hekim ve öğretmen olarak atanmıştır. “Sınaî Hıfzıssıhhası” derslerindeki notlarını bir kitap haline getirerek, 113 sayfalık ve 28 resimli “Sınaî Hıfzıssıha” adlı kitabını okulun matbaasında bastırarak yayınlamıştır. Bu, Süheyl Ünver’in basılan ilk kitabıdır (Sayar, 1994: 172).

Ahmet Süheyl Ünver, Prof. Dr. Akil Muhtar Bey’in yanında ihtisas yapmayı ve asistanı olmayı çok arzu etmiş ama mümkün olmamıştır. Onunla tanışarak, yanında çalışmak istediğini belirtmiş; çalışkanlığı, kibarlığı, terbiyesi, kendisine verilen görevleri dikkatle yapmasıyla Prof. Dr. Akil Muhtar Bey’in gözünde önemli bir yere sahip olmuştur (Unat, 1986: 12).

6 Ekim 1927’de Süheyl Ünver, Prof. Dr. Akil Muhtar Bey’in maddi ve manevi desteğiyle Paris’e, Pitik hastanesinde Prof. Dr. Marcel Labbe’nin yanına gitmiş ve burada dahiliye, nütrüsyon ve tüp digestif üzerine çalışmaya başlamıştır (Yöndemli, 1986: 85). Ahmet Süheyl Ünver Paris’te bulunduğu süre içerisinde sadece hekimlik konularıyla ilgilenmekle kalmamış, Paris Milli Kütüphanesi’nde Türkiye hakkında her türlü araştırmalarda bulunmuş, tıp ve tarihi, sanat tarihi ile ilgili, minyatür ve tezhip üzerine ilk çalışmaları burada başlamıştır.

Prof. Dr. Marcel Labbe ve eşi Süheyl Ünver’e iyi davranıp, toplantılarına ve gezmelerine davet etmişlerdir. Böylece Süheyl Ünver, bir çok ünlü Fransız hekimi ile tanışma fırsatı bulmuştur (Sayar, 1994: 203). Bu toplantılar sırasında kendisi, Türk Tıp Tarihine ait sorulara yeterli cevap veremediğinden Türkiye’ye dönünce bu konu üzerinde çalışmaya karar vermiştir (Ünver, 1970: 4).

Ahmet Süheyl Ünver, 29 Kasım 1928’de Paris Tıp Fakültesi yabancı asistanlığına kabul edilmiş, Türkiye’ye dönene kadar bu görevi sürdürmüştür (Ünver, 1942: 60).

Süheyl Ünver, 1929 yılının yazında Prof. Marcel Labbe'nin yönetiminde hazırladığı iki fizyopatolojik tezle iç hastalıkları uzmanı ünvanını kazanmıştır (Goode, 1965: 232).

30 Eylül 1929'da Türkiye'ye dönen Ahmet Süheyl Ünver, 16 Kasım 1929'da Paris'e gitmeden önce ek bir görev olarak yürüttüğü İstanbul Sanayi Mektebi hekimliği ve hıfzısıhha öğretmenliğine yeniden getirilmiştir.

Bu arada Süheyl Ünver, hocası Prof. Dr. Akil Muhtar Bey tarafından üç aylığına Viyana'ya Dr. Luger'in dahiliye kliniğinde pratik çalışmalarda bulunmak üzere gönderilmiştir. 1929 yılının Aralık ayında İstanbul'dan Viyana'ya hareket eden Ahmet Süheyl Ünver, 1930 yılının Mart ayına kadar burada mesleki çalışmalarını sürdürmüştür (Sayar, 1994: 216).

Süheyl Ünver, Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin doçentlik sınavına hazırlanmış, 28 Haziran 1930 günü yapılan sınavda başarı göstererek, aynı gün İstanbul Darülfununu Tıp Fakültesi Tedavi Kliniği ve Farmakodinami doçentliğine getirilmiştir (Çoker, 1983: 555).

Şekil 11: Süheyl Ünver Haseki'deki evinde (1930)

Bu yıllarda tıp ve kültür tarihi üzerine çalışmalarına başlamıştır (Unat, 1986: 14).

Ahmet Süheyl Ünver 25 Ağustos 1932 tarihinde Müzehher Hanımla evlenmiştir (Sayar, 1994: 247).

1933 senesinde İstanbul Darülfünû'nu reformla İstanbul Üniversitesi olmuş; eğitim-öğretimi, kadrosu, ders kitapları değiştirilerek yeniden şekillendirilmiştir (Sayar, 1991: 5).

8 Kasım 1933'te Tıp Fakültesi Tıp Tarihi doçentliğine atanmış, aynı zamanda kurulması için çok emek vererek büyük uğraşlar sarfettiği Tıp Tarihi Enstitüsü'nün başına getirilmiştir (Yöndemli, 1986: 86).

Ahmet Süheyl Ünver, 9.7.1936 günü Aydın isminde bir erkek çocuk sahibi olmuştur (Sayar, 1994: 281).

Bu olayın hemen bir hafta sonrasında 15.7.1936 tarihinde Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk tezhibi, süslemesi, eski resim ve minyatür öğretmenliği görevine başlamış, 1955'e kadar burada aralıksız 19 yıl öğretmenlik yapmıştır (Ergin, 1940: 193).

1955 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nden ayrılmış, Türk süslemesi derslerini Tıp Tarihi Enstitüsü'ne taşımıştır (Sayar, 1994: 283).

Ahmet Süheyl Ünver, 4 Nisan 1939'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji profesörlüğüne getirilmiştir (Sayar, 1994: 288).

7 Ocak 1940 tarihinde Süheyl Ünver'in çalışma ve girişimleriyle Türk Tıp Tarihi Kurumu kurulmuş; başkanlığına Prof. Ömer Besim Akalın, genel sekreterliğine Prof. Süheyl Ünver getirilmiştir (Unat, 1989: 11).

Süheyl Ünver, 33 yıl bu görevde bulunmuş, 1972'de Türk Tıp Tarihi Kurumu'nun başkanı olmuş ve beş yıl başkanlık etmiştir (Unat, 1986: 18).

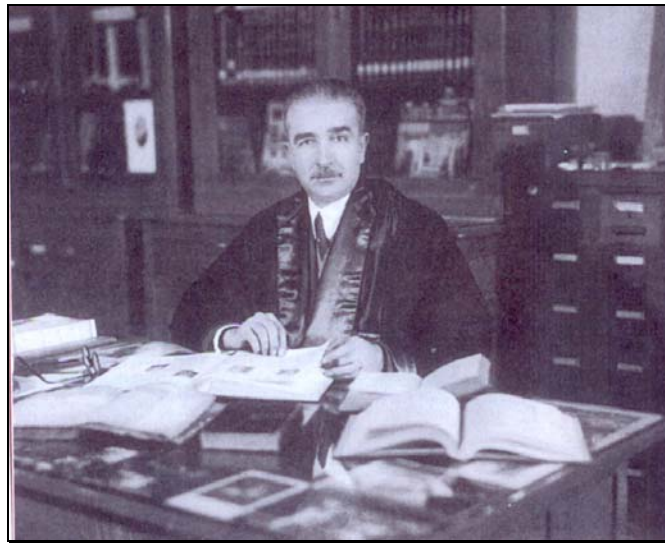
8 Ağustos 1940 tarihinde Süheyl Ünver tekrar baba olmanın sevincini yaşamış, Gülbün isminde bir kız çocuk sahibi olmuştur (Sayar, 1994: 297).

Süheyl Ünver, 15 Şubat 1942’de Türk Tarihi Kurumu asli üyeliğine seçilmiştir (Çoker, 1983: 216).

Bu yıllarda Süheyl Ünver, İstanbul’un ihmal edilmiş, küçük mimari eserlerin kurtarılması için çalışmalar yapmıştır.

Şekil 12: Oğlu aydın ve kızı Gülbün ile birlikte (1943)

Şekil 13: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Direktörü iken (1945)

1945 ve 1950 yılları arasında Süheyl Ünver, elindeki sınırlı kaynaklarla hiç bilinmeyen veya unutulmuş sanatkârlara ait monografiler yayınlamıştır. Bunların başında İsmail Zühdü Efendi, Mehmed Şevki Efendi, Karahisari Ahmed Efendi, İsmail Hakkı Altunbezer, Mehmed Esad Yesarî, Şefik Bey, Mehmet Hulusi Efendi gibi önemli kişilerin monografileri gelmektedir (Sayar, 1994: 338-339).

Süheyl Ünver, 1947 yılında Lozan’da toplanan “Milletlerarası İlimler Tarihi” kongresine bir bildiri ile katılmış, daha sonra “Milletlerarası İlimler Tarihi Akademisi” muhabir üyeliğine seçilmiştir (Çoker, 1983: 556).

1949 yılında İstanbul Üniversitesi diplomalarının tezhibini hazırlamıştır. Benzer şekilde 1949 yılında Mayıs ayında İstanbul’da toplanan 5. Patoloji Kongresi’ne katılan üyelere verilen rozeti de yapmıştır (Ergin, 1952: 3).

Şekil 14: Ressam Feyhaman Duran’ın atölyesinde (1945)

Süheyl Ünver, 19 Ocak 1951’de Mısır yolculuğuna çıkmıştır. Eşiyle birlikte yaptıkları bu gezide dostları Esad Fuad Tugay’ın rehberliğinde gezmişler; bir çok müze, tarihi yer görme fırsatı bulmuşlardır (Sayar, 1994: 344).

18 Mart 1951’de müdürü olduğu Tıp Tarihi Enstitüsü’ne 2.000 kitap, toplamış olduğu 100.000 arşivi bağışlamış ve bir “Dr. Ahmet Süheyl Ünver Arşive ve Kütüphanesi” kurulmuştur (Sayar, 1994: 346).

Süheyl Ünver, 20-28 Mart 1952’de Irak hükümetinin davetlisi olarak İbni Sina Kongresi için Bağdat’a gitmiş, burada da bir takım incelemelerde bulunmuştur (Unat, 1986: 15).

Ahmet Süheyl Ünver 1954 yılında Ordinaryus profesör olmuştur (Çoker, 1983: 555).

21 Nisan 1954 yılında Tahran’da yapılan başka bir İbni Sina Kongresi için İran’a gitmiş, ayrıca burada bir de minyatür sergisi açmıştır (Gürkan, 1954: 17).

Süheyl Ünver ailesiyle birlikte 1955 yılı Haziran ayında Orta Anadolu gezisi yapmıştır. Kayseri, Niğde’de konferanslar vermiş, kısa bir süre de Aksaray’a uğramış, buralardaki kültürel ve tarihi yerleri gezmiş, sergiler açmıştır (Sayar, 1994: 370).

1958-1959 yılları arasında bir yıl ABD’nde Columbia Üniversitesi’nde ziyaretçi profesör olarak çalışmıştır. bu seyahati sırasında çalışmaları ve gözlemlerinde oluşan 67 defter doldurmuş ve 13 tane Türk Sanat Sergisi açmıştır. Türkiye’ye dönerken Roma Üniversitesi Fen Fakültesi davetlisi olarak 10 gün İtalya’da kalmıştır. Türkiye’ye geldikten sonar kendisinden istenen 60 resimle ABD’lerinin değişik üniversite ve Yüksek Sanat okullarında 28 sergi açılmıştır (Unat, 1986).

Şekil 15: Amerika’da açtığı sergide Ali Han ve İrfan Kipman ile (1959)

Şekil 16: Göztepe’deki evinde dostlarıyla birlikte (1960)

Şekil 17: Tıp Tarihi Enstitüsü'nde bir tören öncesinde (1962)

Süheyl Ünver, öğrencileriyle birlikte sık sık İstanbul'un değişik semtlerinde kültürel geziler düzenlemiştir. Bu gezilerde kütüphanelere gidilmiş, değerli hattatlar, sanatkârlar ziyaret edilmiş, konferanslar izlenmiş, türbelerin, camilerin mimarîsi, çînileri incelenmiş, fotoğraflar çekilmiştir.

Şekil 18: Hattat Halim Özyazıcı ve Azade Akar ile birlikte (1962)

1961-1971 yılları arasında Kayseri, Çankırı, Kastamonu, İzmir, Edirne, Kütahya, Bandırma, Manisa, Sivas, Tokat, Amasya ve Konya gibi Anadolu'nun çeşitli şehirlerine giderek kültürel ve sanat çalışmalarını devam ettirmiştir (Sayar, 1994: 429-430).

İstanbul Üniversitesi Rektörü v Senatosu'nun onayıyla Roma Üniversitesi'ne İstanbul Üniversitesi'nin mesajını ve madalyasını almakla görevlendirilmiş ve bu amaçla 3-20 Mayıs 1963 tarihleri arasında İtalya'da bulunmuştur (Sayar, 1994: 441).

Süheyl Ünver, 1968 yılında iki ay Hollanda Leyden'de Üniversite Kütüphanesi Şark Yazmaları bölümünde 3500 Türkçe ve Arapça kitap incelemiş, Londra'da 15 gün Welcome Tıp Tarihi ve Müzesi Kütüphanesi'nde ve diğer müzelerde araştırmalarda bulunmuştur. Dönüşte Münih Devlet Kütüphanesi'nde Türkçe yazmalar üzerine çalışmış ve bu gezinin ilim ve sanat bakımından izlenimlerini 27 defterde toplamıştır (Unat, 1986: 15).

1967 yılında İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi ikiye bölündüğünde, Süheyl Ünver Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'ni tercih ederek buraya geçmiş ve bir çok değerli materyalin diğer fakültede kalmasına karşılık Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü'nü kurmuş ve burasını geliştirmek için elinden geleni yapmıştır (Unat, 1986: 16).

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, 1 Ağustos 1973'de İstanbul Üniversitesi'nden emekli olmuştur (Yöndemli, 1986: 86).

Emekliye ayrıldıktan sonra da İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü'ne gelmiş, burada gençleri yetiştirmeye çaba sarfetmiştir (Unat, 1986: 16). Özellikle Cuma günlerindeki Türk süsleme dersleri onun rehberliğinde yapılmıştır. Bu derslerde Türk süslemesini öğretme ve araştırma atölyesinde, Türk motif, süsleme ve resimlerini toplamış, gruplandırmış, değerlendirmiş ayrıca Türk süslemesini yaşatacak genç yeteneklerle sohbetlerde bulunmuştur (Akar, 1977: 73).

Emeklilik yıllarında bile bir an boş durmamış, çalışmalarını sürdürmüştür. 1980 yılı ve sonrasında aşağıdaki çalışma programı içerisinde olmuştur:

Süheyl Ünver, Salı günleri Süleymaniye Kütüphanesi'nde, Cuma günleri de İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsünde Türk süsleme dersleri vererek, ömrünün sonuna kadar öğrenci yetiştirmeye devam etmiştir (Sayar, 1994: 462).

Şekil 19: Kütüphanede bir kitabı incelerken

Şekil 20: Süheyl Ünver ailesiyle birlikte (1981)

Hiçbir daveti boş çevirmemiş, bilimsel toplantılara katılmıştır. Bu toplantılarda onursal başkanlık yapmış, bazen oturum başkanlığını da yürüttüğü olmuştur (Sayar, 1994: 462).

Bazı kurum ve kuruluşların ödül törenlerine ve anma günlerine katılmıştır.

Süheyl Ünver düzenli olmayan aralıklarla yalnız veya bir grupla İstanbul gezilerine devam etmiştir (Yöndemli, 1986: 86-87).

Bunların dışındaki günleri Kalamış'taki evinde çalışmalarla geçmiştir. Ayrıca bu yıllarda sol hemiparazisi dolayısıyla ayağının aksamasına rağmen çalışmalarını aksatmadan sürdürmüştür (Unat, 1986: 16).

Süheyl Ünver 1985 yılına sağlık ve huzur içinde girmiş ancak bir hafta süren genel güçsüzlük, bitkinlik, sıkıntı ve sinirlilikten sonra 13 Kasım 1985 tarihinde rahatsızlaşarak yüzünde sağa çekilme, fazla uyuma, iyi konuşamama belirtileri ile Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalına yatırılmıştır. Yapılan incelemeler sonucu sağ hemisferde lokalize infarkt alanı tespit edilmiş, hastanede kaldığı süre içerisinde bir iyileşme olmadığı için ailesi onu 29 Kasım 1985 tarihinde evine götürmüştür (Unat, 1986: 16).

Evinde hastalık hali devam ederken 1985 yılı Kültür Bakanlığı Büyük Ödülü Süheyl Ünver'e verilmiştir. Rahatsızlığı nedeniyle bu ödülü kızı Gülbün Mesara almıştır (Sayar, 1994: 472).

Süheyl Ünver'in rahatsızlığı hiçbir iyileşme belirtisi göstermeden devam etmiş, araya giren sekonder bir infeksiyon sonucu kardiyovküler yetmezlikten 14 Şubat 1986 günü vefat etmiştir (Unat, 1986: 16).

Cenazesi 17 Şubat 1986 günü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yapılan bir tören ve Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Edirnekapı Sakızağaç Şehitliği'nde toprağa verildi (Sayar, 1994: 473-474).

Süheyl Ünver'in vefatının hemen ertesinde şu cümle yazılmıştır:

“... Tarihi kültürümüzde onun kadar uğraşmış ve onun kadar çok eser vermiş başka birini göstermek mümkün değildir.”

(Ayvazoğlu, 1986)

3.1.1.2. Ahmet Süheyl Ünver'in Eserleri

Ahmet Süheyl Ünver'in basılmış eserleri hakkında bilgi sahibi olabilmek için onun bibliyografyalarını incelemek gerekmektedir. Onun hayatında hazırlanmış bibliyografyalar 1920-1981 yıllarını kapsayan beş çalışmadan meydana gelmektedir. İlk iki çalışma Osman Ergin tarafından hazırlanmış olup, Süheyl Ünver'in 1920-1951 yılları arasındaki yayınlarını içermektedir. Bibliyografyalarının üçüncüsü 1930-1969 yılları arasında sadece yabancı dillerde yayınlanan çalışmalarını derleyen Gönül Özdemir'e aittir. 1933-1971 yılları arasındaki yayınlarını kapsayan bibliyografya Gönül Özdemir, Belma Tanyeri ve Tülay Ölez tarafından hazırlanmıştır. Diğer çalışma Dr. Cevat Yalın tarafından derlenen Süheyl Ünver'in 1972-1981 yılları arasındaki yayınlarını kapsamaktadır (Sayar, 1994: 525).

Süheyl Ünver'in en kapsamlı bibliyografya çalışması ise Aykut Kazancıgil, kızı Gülbün Mesara ve Ahmet Güner Sayar tarafından hazırlanmıştır. Bu bibliyografya 1998'de yayınlanmıştır.

Süheyl Ünver'in bibliyografyalarına bakıldığında kitap, makale, bildiri, gazete yazıları da dahil olmak üzere toplam 2101 eseri bulunmaktadır. Bu eserlerden 1835'i Türkçe, 266 yayının 166'sı Fransızca, 70'i İngilizce ve 25'i ise Almanca'dır. ayrıca İtalyanca, İspanyolca, Arapça ve Urdu dillerinde yayınlanmış birer yayını da bulunmaktadır (Yalın, 1985: 9). 1982 sonrası yayınları ise 20 civarındadır. Bunlardan 4'ü vefatından sonra yayınlanmıştır. Diğer taraftan bibliyografyalarında yer almayan makalelerinin kesin olmayan sayısı ise 200'e yakındır. Dolayısıyla Süheyl Ünver'in 1920-1986 arasında basılmış yayınlarının sayısı 2300 rakamını bulmaktadır (Sayar, 1994: 526).

Süheyl Ünver'in bazı eserlerinden örnekler:

- Hekimbaşı Ömer Efendi, hayatı ve eserleri hakkında (İstanbul-1955) adlı eserinde II.Sultan Mustafa ve III.Sultan Ahmet zamanlarında 8 seneyi aşkın bir süre, hekimbaşı olan Ömer Efendi (1668-1723)'nin hayatı ve eserlerini anlatmıştır.
- Yahya Kemal'in Dünyası (İstanbul-1980) adlı eserinde, Yahya Kemal ile 1943-1958 yılları arasındaki sohbetlerini değerlendiren Ünver, şairin değişik konulardaki görüş ve fikirlerini okuyucuya sunmuştur.
- Türk İnce Oyma Sanatı Katı' (Ankara-1980) - Gülbün Mesara ile- Türk ince oyma sanatını tarihi ve yapılmış örnekleriyle tanıtan bu kitap, bu konuyu ilk defa bir araya toplayan bir çalışmadır. Kitapta katı' sanatının tekniği, katı' yapımında kullanılan aletler, oyulmuş kağıtları yapıştırma usulleri anlatılmaktadır.
- Türk Yazı Çeşitleri ve Faideli Bazı Bilgiler (İstanbul-1953): Süheyl Ünver 1953'lerde tamamıyla unutulmuş gibi duran Türk yazı çeşitlerini anlatan bu kitapçığı öğretim aracı olabilecek bir özet şeklinde hazırlamıştır. Sırasıyla Türk-İslam yazısı tarihi, hattat kime derler ve hattat şecereleri, sülüs, nesih, talik, divani, aynalı, siyakat v.b. yazı çeşitleri kısaca anlatılmaktadır.
- "Fatih Devrinde Güzel Sanatlar" Bilgi sayı:122 (1957): Süheyl Ünver bu yazısında, Fatih Sultan Mehmet'in başlattığı sanat faaliyetleri, özel kütüphanesi için yazdırılan kitaplar, bu eserlerin süsleme üslupları ile mimari yapılarda, taş ve tahta oymacılığında bu devrin tezyini özellikleri hakkında genel bilgiler vermektedir.
- Müzehhib Karamemi (İstanbul-1951) adlı eserinde, XVI.yy'da Kanuni Sultan Süleyman'ın Topkapı Sarayı'ndaki nakışhanesinin baş ustası olan Karamemi tanıtılmıştır. Ayrıca Karamemi zamanındaki saray nakışhanesinin kadrosu, Karamemi'nin imzaları, süslediği eserler ve XVI.yy müzehhibleri anlatılmaktadır.
- Türk Süslemesinin Anahatlarından Örnekler (İstanbul-1977) - Gülbün Mesara ile
- Bu yayının içinde yer alan 6 makalede, süslememizin çok önemli dallarından

biri olan ince kağıt oymacılığına dair bazı örneklerle, Paris Bibliotheque Nationale'de Gülbün Mesara tarafından tespit edilmiş bir minyatür albümünün kısa tanıtımı ile Sivrihisar Ulu Cami'deki minberin ahşap oymalarından söz edilmektedir.

- Kaplarda Türk Tezyinatı Örnekleri (İstanbul-1943) adlı eserinde, Selçuklu ve Osmanlı el yazması kitap ciltlerinin üzerlerinde bulunan ve "Şemse" olarak adlandırılan yuvarlak ve oval şekilli süslemelere dair bilgi verilmektedir.
- İbni Sina: Hayatı ve Eserleri Hakkında Çalışmalar (İstanbul-1955): Süheyl Ünver'in 1930 yıllarından itibaren, yaklaşık 25 yılda İbni Sina hakkında farklı yerlerde yayınladığı makaleler bu kitapta bir araya getirilmiştir (Kazancıgil, Mesara, Sayar, 1998).

Süheyl Ünver'in yayınları ile ilgili güzel bir değerlendirme Prof. Aykut Kazancıgil tarafından yapılmıştır. Prof. Kazancıgil Süheyl Ünver'in yayınlarını beş farklı grupta toplamaktadır:

1. Grup: Tıbbi yayınlar olup bunlar 1936-1937 yılına kadar devam etmiştir. Özellikle parazitlerle meydana gelen, hastalıklar, çeşitli enfeksiyonlar ve dahili tıp konularını içermektedir. Akil Muhtar Bey'in yanında doçent olarak ve Paris'te çalıştığı yıllara ait gözlemleridir. Bütünüyle basıldığı zaman yalnız tıp yayınları değerlendirildiğinde bunların zamana göre orijinal ve bilgi verici oldukları görülmektedir (Kazancıgil, 1992: 29).

2. Grup: Burada tıp tarihine ait çalışmalar dikkati çekmektedir. Ünver, Türkiye'nin ilk tıp tarihi ve dolaylı olarak bilim tarihi enstitüsünü kurmuş bir kişi olarak 1933'ten itibaren yoğun şekilde tıp tarihi yayınları yapmıştır. Bunları ikiye ayırarak değerlendirmek mümkündür. Birinci grupta ünlü Türk hekimlerinin hayat hikâyeleri ve bilimsel katkılarının değerlendirilmesi gelmektedir. Hacı Paşa'dan Akil Muhtar'a, Sabuncuoğlu'ndan Ziya Hüsnü Bey'e kadar yüzlerce Türk hekiminin hayat hikayesini derlemiştir. İkinci grubu ise kurumlar tarihi yayınları oluşturmaktadır. Özellikle Selçuklu döneminden günümüze tıp fakültelerinin tarihçeleri, eğitim şekilleri, burada çalışan kişiler hakkında pek çok orijinal çalışması

bulunmaktadır. Bunların bir kısmı “Selçuklular Dönemi’nde Tıp (1940)”, “Uygur Hekimliği (1936) vb gibi konusunda ana kaynak olan eserlerdir. Tıp tarihçisi olarak Ünver, dar bir çerçeve içinde konuya yaklaşmış, bilimsel gelişme ve kültür konularına da bu çerçeve içinde geniş çapta yer vermiştir.” (Kazancıgil, 1992: 29).

3. Grup: Bilim tarihçiliği konusunda pozitif bilimlerin gelişmesini Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini merkez alarak incelemiş ve bu konularda “Ali Kuşçu (1948), “İstanbul Rasathanesi (1972)” gibi temel yayınları olmuştur. Bu konudaki ilgisini ve bilgisini artıran önemli bir faktör de büyük eniştesi olan ünlü astronom Fatin Hoca ile olan yakınlığıdır. Fatin Hoca’nın pek çok görüş ve çalışmasının gün ışığına çıkmasının nedeni olmuştur (Kazancıgil, 1992: 30).

4. Grup: Kültür tarihçisi olan Ünver kendi başına orijinal ve başlı başına ele alınması gerekli çalışmalar yapmıştır. Bu alanda önce tıbbi folklorun uygulayıcısı, kurucusu ve araştırmacısı olmuştur. Folklor konusundaki araştırmaları uluslar arası ortamlarda olduğu kadar Türkiye’de de pek çok genç araştırmacının hareket noktasını oluşturmuştur. Özellikle M. Halit Bayrı, M. Şakir Ülkütaşır ve son yıllarda da pek sevdiği Orhan Acıpayan gibi önemli isimleri hem desteklemiş hem de imkan sağlamıştır. Bu alandaki kendi özel ilgi alanını oluşturan Fatih Devri kültür hareketleri olmuştur. Bu noktadan hareketle Türk yaşamına da beslenme konusu ile eğilenlerden biri olmuştur (Kazancıgil, 1992: 30).

5. Grup: Sanat tarihçisi olarak, gençlik yıllarında bir taraftan ünlü Hoca Ali Rıza’dan resim dersi, diğer taraftan kendi isteğiyle Medreset’ül-Hattatin’e devam ederek orada büyük üstaplardan tezhip dersleri almış bununla birlikte anne dedesi hattat Şevki Bey’den gelen bir yetenekle Ünver güzel resim ve tezhip yapan, haline gelmiştir. Tür süsleme sanatlarına ve mimarisine gönül vermiş bir kişi. Bu alanda yalnız uygulama yapmakla kalmamış, geniş yayın faaliyetlerinde bulunmuş ve eğitim alanında da etkili olmuştur. Önce uzun yıllar Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’nde tezhip öğretmenliği yapmış, Tıp Tarihi Enstitüsü’nde ve Cerrahpaşa’daki aynı enstitüde otuz yıla yakın sistemli bir şekilde tezhip ve minyatür dersleri vermiş, yüzlerce kişi yetiştirmiş ve bu geleneksel sanatın tekniklerinin kaybolmamasını

sağlamıştır. Bu sanat tarihi ilgisi diğer konularda olduğu gibi Ünver’de geniş bir yelpazeye yayılmıştır. Bir taraftan Bursa’daki Şehzade türbeleri ile mezar taşları süslemelerine değinirken diğer taraftan ünlü hattatlar, tezhipçiler, lake sanatı, Edirne, İstanbul, Bursa, Kayseri, Sivas vb. önemli şehirlerdeki mimari yapılarının özelliklerine yönelmiştir (Kazancıgil, 1992: 29-30).

Süheyl Ünver, bu yayınların dışında çok sayıda çeşitli konuları kapsayan dosya ve defterler hazırlamıştır. Süheyl Ünver’in Türk Tarih Kurumu’ndaki dosyaları ile Süleymaniye Kütüphane’sindeki dosya ve defterlerinin listesi şunlardır:

DEFTERLER

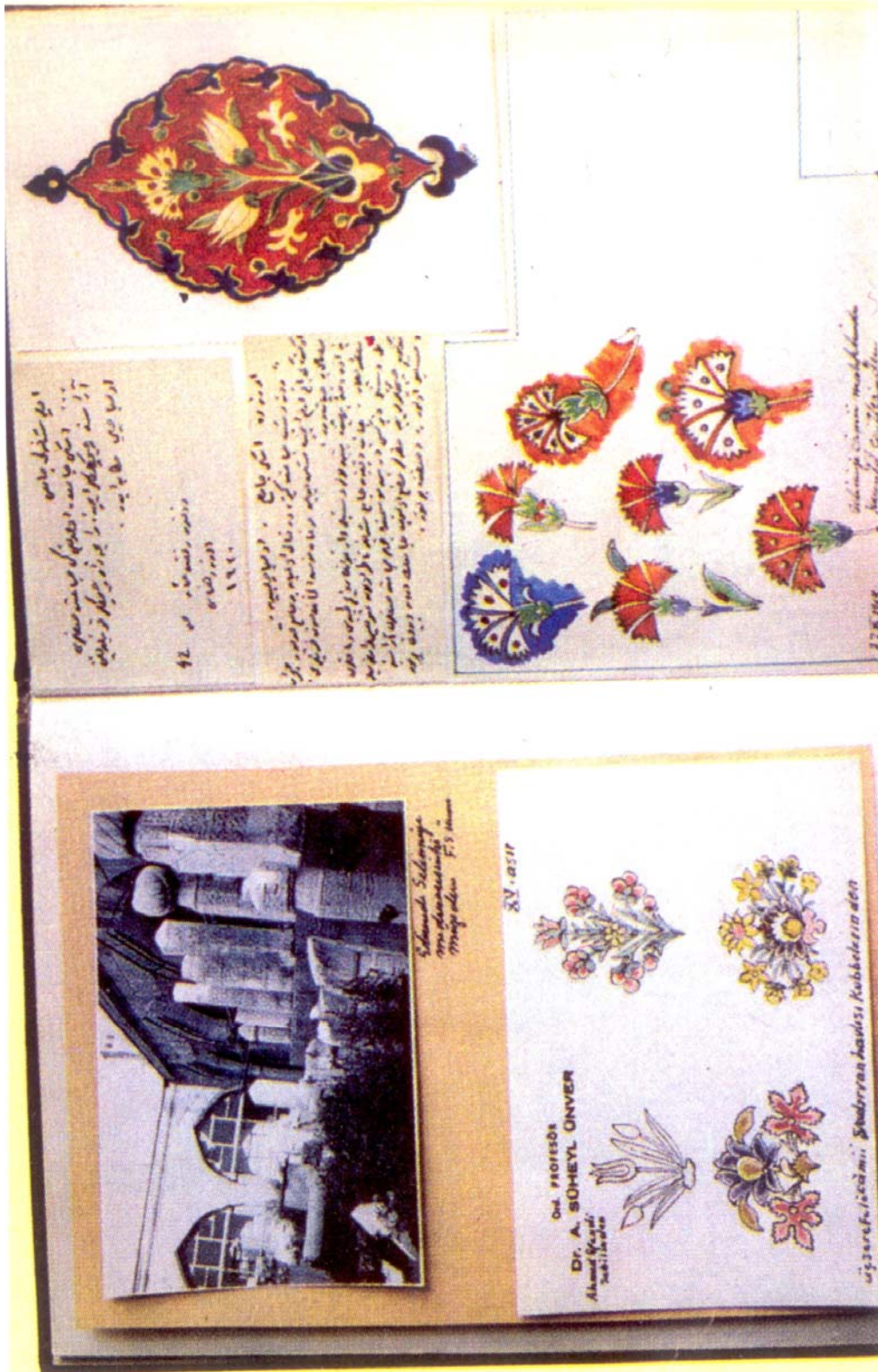
- Çeşitli yıllarda doğu ve batıda ziyaret ettiği ülke ve şehirlerin özellikleri ve kütüphaneleriyle ilgili bilgilerin bulunduğu : 83 defter
- Anadolu ve Trakya gezilerinde zengin tarih ve tabiat güzelliklerini küçük suluboya resimleriyle yaptığı, kütüphanelerini ve ortadan kaybolmuş tarihi eserlerini anlattığı : 160 defter
- İstanbul’un çeşitli semtlerini, medrese, cami, türbe, mezarlık, müze, hamam ve sularını, kasr, yalı, kahvehanelerini not ettiği : 86 defter
- Araştırma yaptığı kütüphanelere ait : 10 defter
- Yazma eser, hat, kitap sanatları ve yazı malzemesiyle ilgili : 47 defter
- Kırkambar adında akla gelebilecek her konuda bilgi, çizim, resim bulunan : 33 defter
- Suluboya resimlerinin, ressamalara ve özellikle resim hocası Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey’e ait resim ve notların bulunduğu : 20 defter
- Çeşitli yıllarda tuttuğu notlardan meydana gelen ve çoğu ait olduğu yılın tarihiyle adlandırılan : 130 defter
- Medrese, tekke ve Mevlevihanelere ait : 21 defter
- Alim ve sanatkarlara, dostlarına ait : 113 defter
-

- Yurtiçi ve yurtdışında çeşitli yıllarda açmış olduğu sergilerde gelenlerin düşünce ve imzalarının toplandığı	: 14 defter
- 1965-1974 arası Demiryolları yaz-kış tarife defteri notları	: 16 defter
- Çeşitli takvimler	: 76 defter
- Süsleme sanatlarıyla ilgili (porselen, çini, mimari vb.)	: 6 defter
- Şiirler	: 8 defter
- Müzik	: 3 defter
- Kahve, tütün, çay	: 4 defter
- Lâle ve çiçeklerle ilgili	: 5 defter
- Yemeklerle ilgili	: 4 defter
- Tıp tarihi, tıbbî folklorla ilgili	: 9 defter
- Mektuplarla ilgili	: 5 defter
- Matematik ve astronomiyle ilgili	: 4 defter
- Babası Enver Bey'e ait	: 51 defter
- Aburcuburnâme'den Güzel Sözlerle, Hemdemnâme'den Tarihte Yangınlar'a kadar TOPLAM	1116 defter

DOSYALAR

- Kütüphanelerle ilgili	: 49 dosya
- Hattatlarla ilgili	: 69 dosya
- Hat sanatı ve kalem, kağıt, mıstar vb. konuda	: 44 dosya
- Tezhib, cilt, minyatür, ebru, mühür ile ilgili	: 29 dosya
- Ülke, şehir ve semtlere dair	: 54 dosya
- Çini, mahya, tuğra, hak ve hakkâklık, divitçilik, sedef hakkında	: 10 dosya
- Ressamlar ve resimle ilgili	: 14 dosya
- Alim ve sanatkarlara dair	: 52 dosya
- Astronomi, matematik, coğrafya hakkında	: 8 dosya
- Tıp ve tıbbî folklorla ilgili	: 9 dosya
- Kavuklar-başlıklar, Sahafklar Çarşısı, Deniz Tarihimiz gibi dosyalarla TOPLAM	:453 DOSYA

(Özen, 1986: 20-21)

Şekil 21: Süheyl Ünver'in 1968'de Edirne seyahatinde oluşturduğu 174 no'lu Edirne defteri

Bu dosyalar ve irili ufaklı defterler, Süheyl Ünver'in Süleymaniye Kütüphanesine getirdiği tarih sırasına göre kaydedilmiştir. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver ayrıca, ailesindeki hattatların ve aile dostu hattatların yazılarından 51 adet levha ile, kalem, divit, kalemtraş, makta vb. bazı yazı malzemelerini de Süleymaniye Kütüphanesi'ne, Kültür tarihine ait notları ile resim arşivini ise Türk Tarih Kurumu'na bağışlamıştır (Unat, 1986: 44-46).

Ayrıca Süheyl Ünver'in kesin sayısını tam olarak bilemediğimiz 5000'in üzerinde olduğu tahmin edilen tezhip, minyatür, ebru ve resim çalışmaları bulunmaktadır. Bu sanat çalışmalarının dışında pul, rozet, diplomalar, kıymetli evrak süslemeleri ve ilaç etiketleri hazırlamıştır (Sayar: 1994: 567). Kendisinin tasnif edilmemiş notları arasında bulunan bir belgede şunlar yazmaktadır:

“Süheyl Ünver Neler Çizdi:

Son elli yıl içinde PTT'ye minyatürlü pullar hazırladı, Hilal-î Amber hemşire lisesi rozetleri, TBMM (III. Devre) Mebus Hüviyet varakaları; İstanbul Vilayeti Meclis-i Umumisi üyeleri hüviyet varakası (1925); İstanbul Umumi Meclisi üyelerine mahsus hüviyet varakası (1943); İ. Ü. Tıp Fakültesi yılanlı alâmetleri rozetleri ve bazı diplomalar; bazı bono ve diplomalar; sayısını bilemediğimiz ilaç etiketleri” (Ünver, 1984).

Süheyl Ünver'in unutulmaz eserlerinden biri de İstanbul Üniversitesi amblemidir.

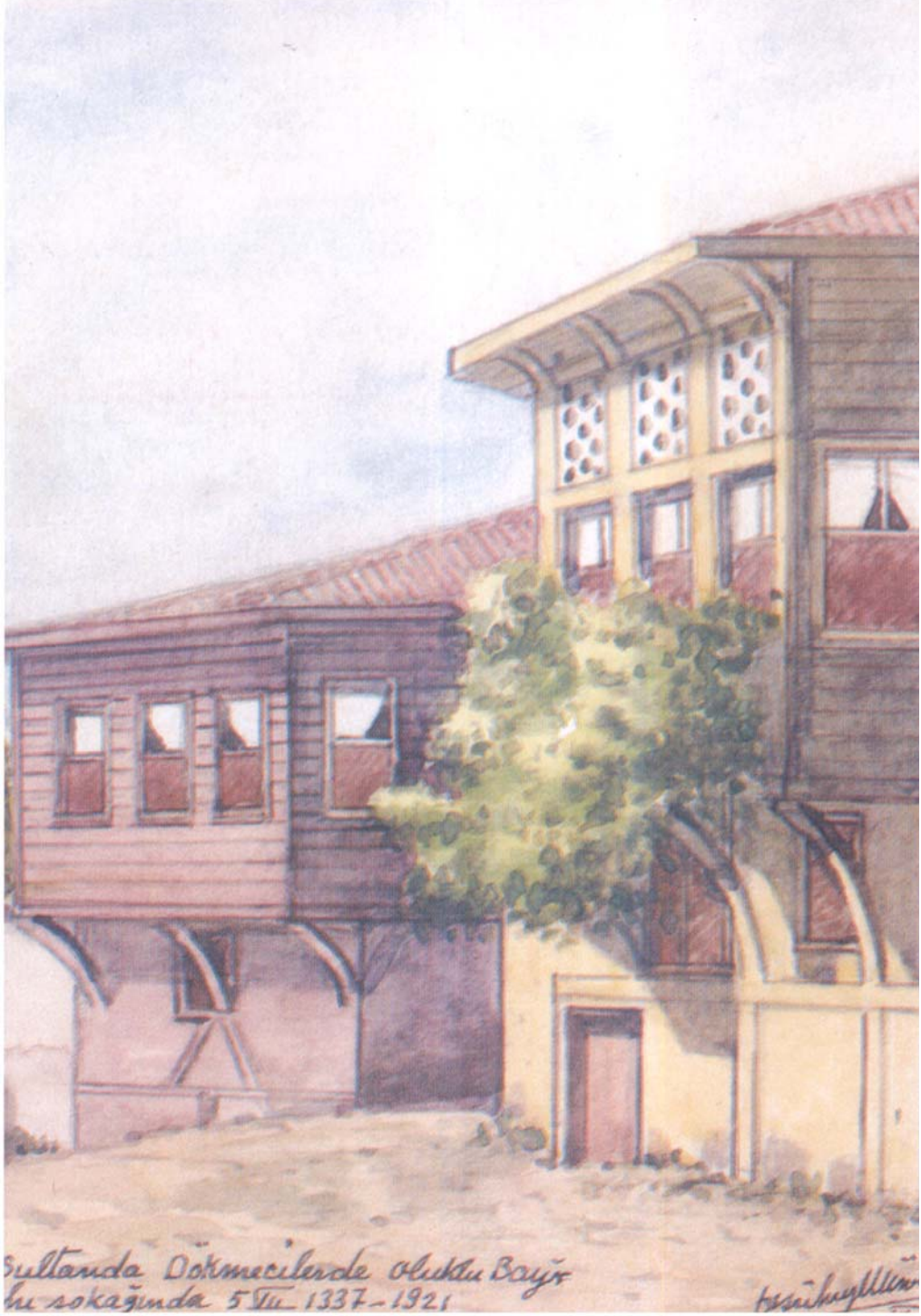
3.1.1.3. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Sanat Çalışmaları

Süheyl Ünver, Türk süsleme sanatlarının hemen her dalıyla ilgilenmiş, çok değerli eserler üretmiştir. 5000'in üzerinde olduğu tahmin edilen tezhip, minyatür, resim ve benzeri çalışmaları bulunmaktadır. Aşağıda sanatçının ulaşılabilen çalışmaları gruplandırılmıştır:

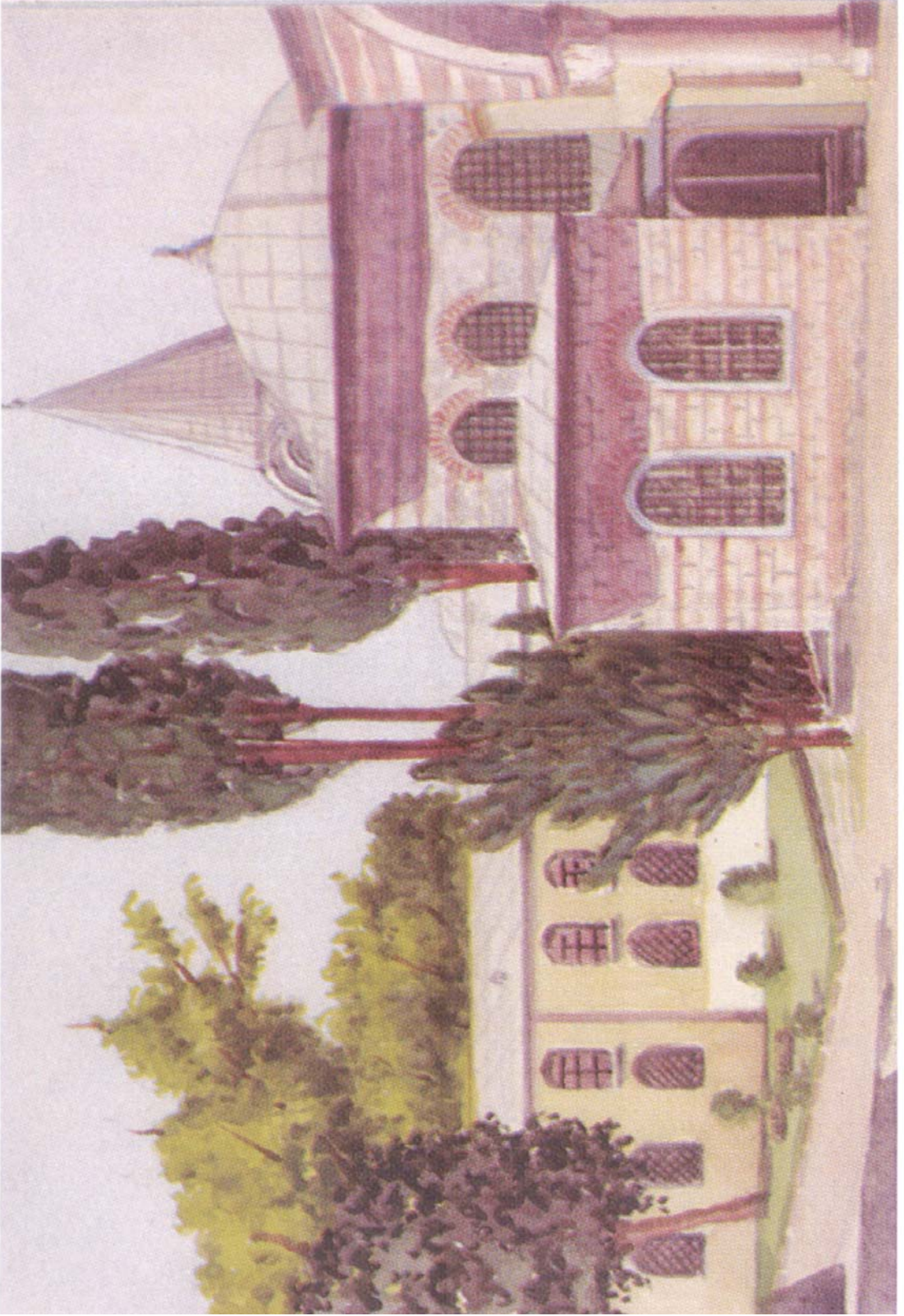
- Resim çalışmaları
- Türk tezyinatı örnekleri
- Tezhip çalışmaları
- Minyatür çalışmaları

- Kat'ı çalışması

3.1.1.3.1. Ord.Prof.Dr.A.Sühayl Ünver'in Resim Çalışmaları

Şekil 23: Eyüp Sultan'da Dökmeciler Oluklu Bayır Dergâhı Sokağında (1921)

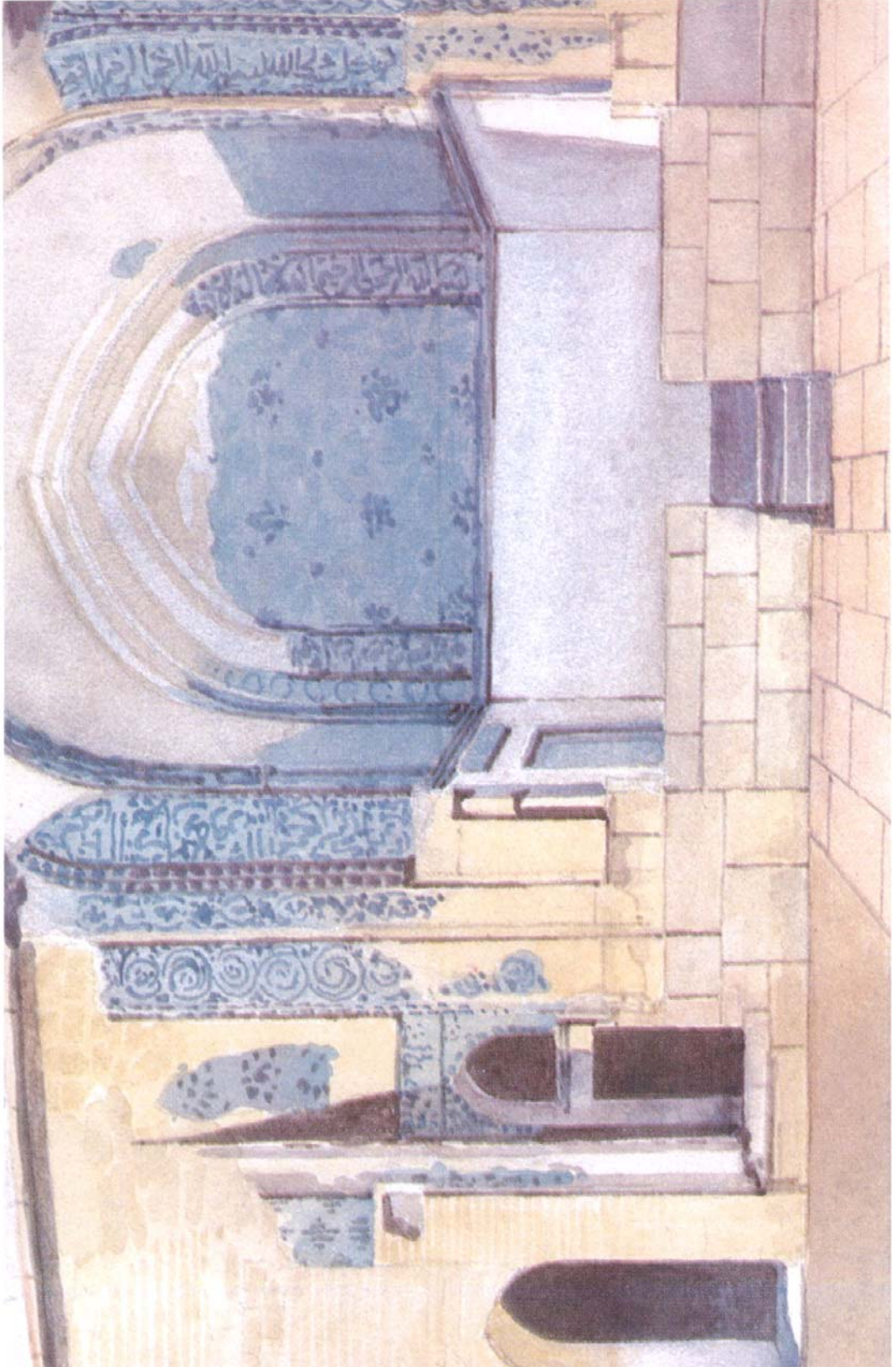
Şekil 24: Ağalar Camii (1956)

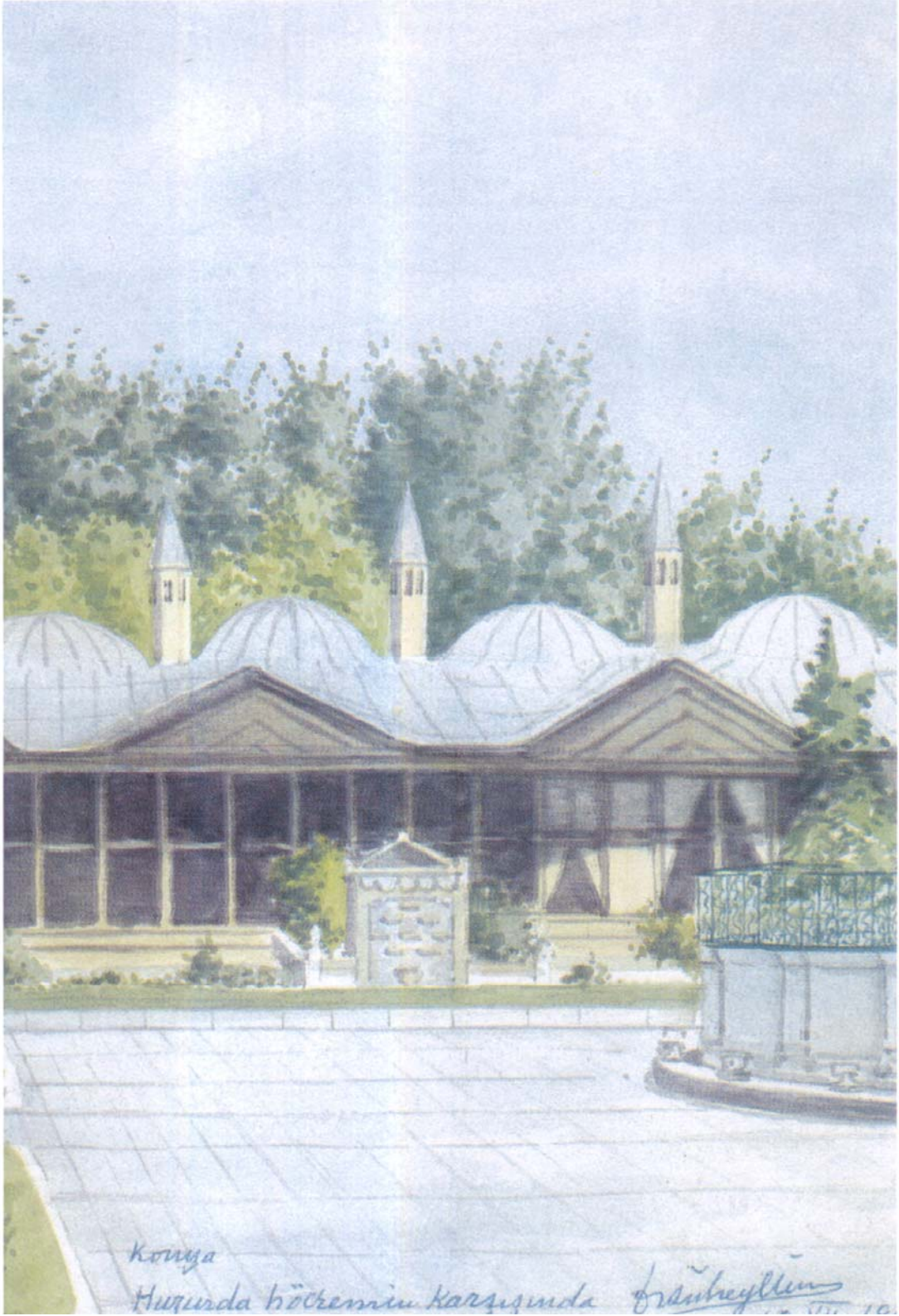
Şekil 25: Vacidiyye Rasathanesi (1960)

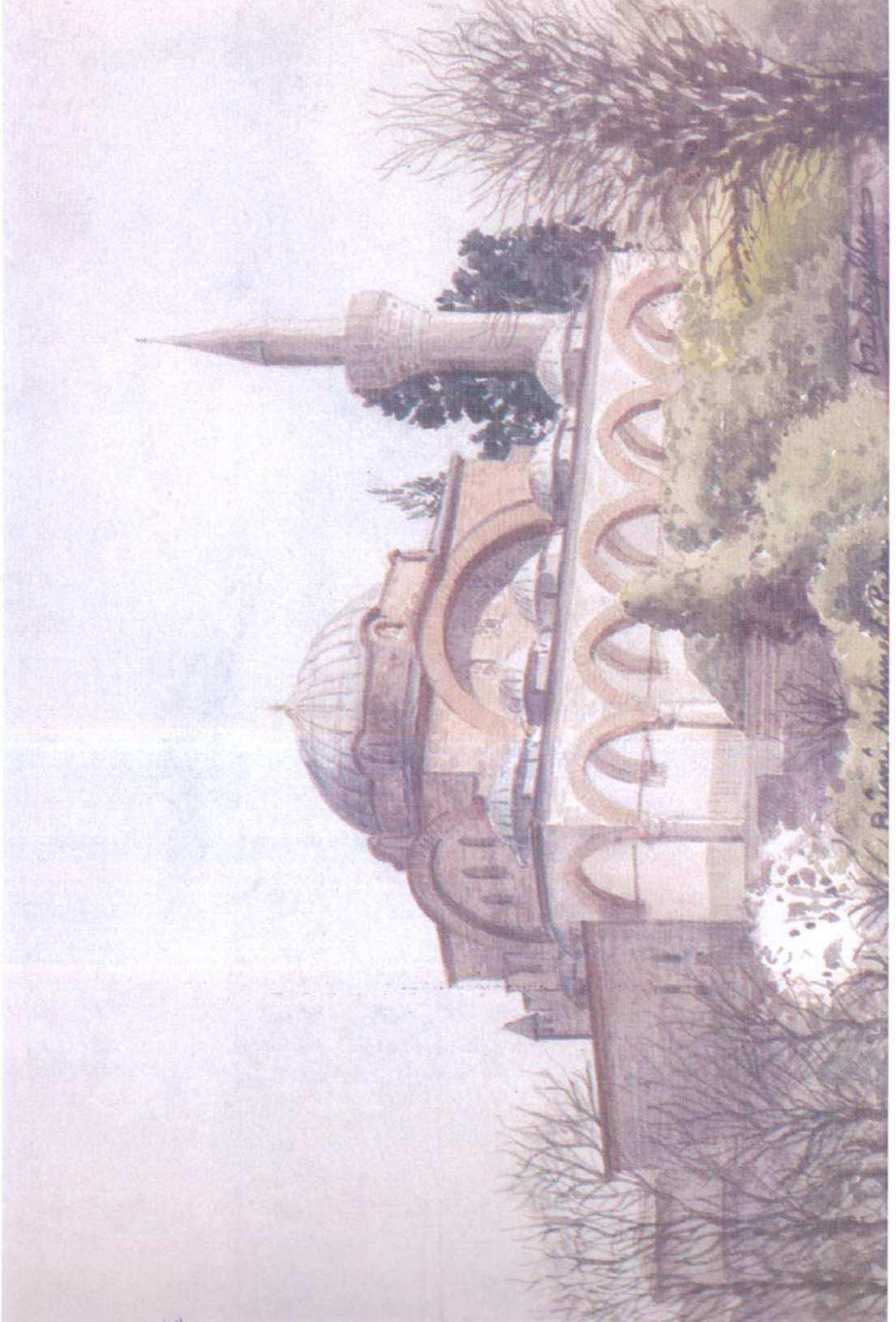
Şekil 26: Konya Hâtûmiyye (1960)

Şekil 27: Konya Sırçalı Medrese (1960)

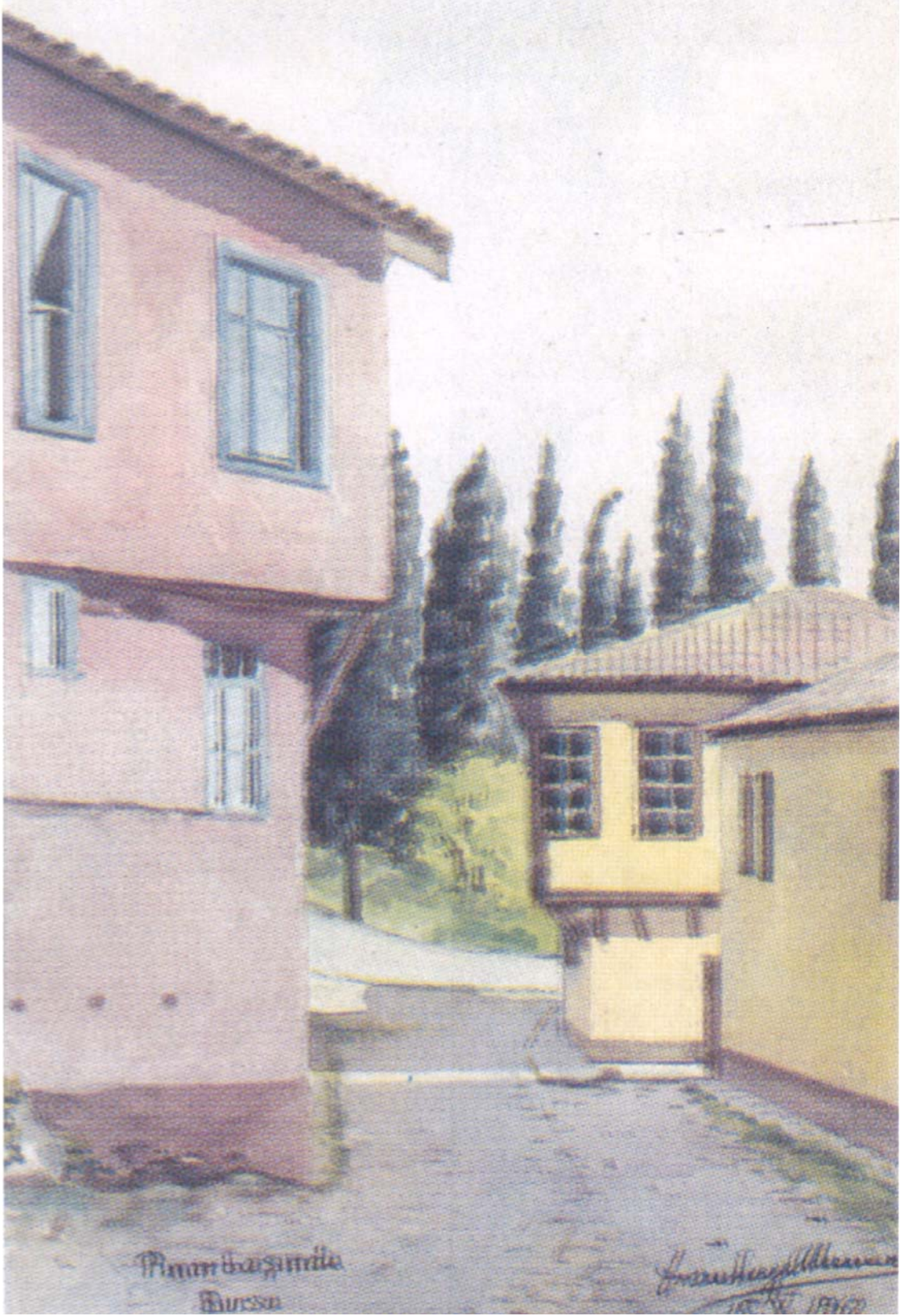
Şekil 28: Konya-Huzurda Hücrenin Karşısında (1960)

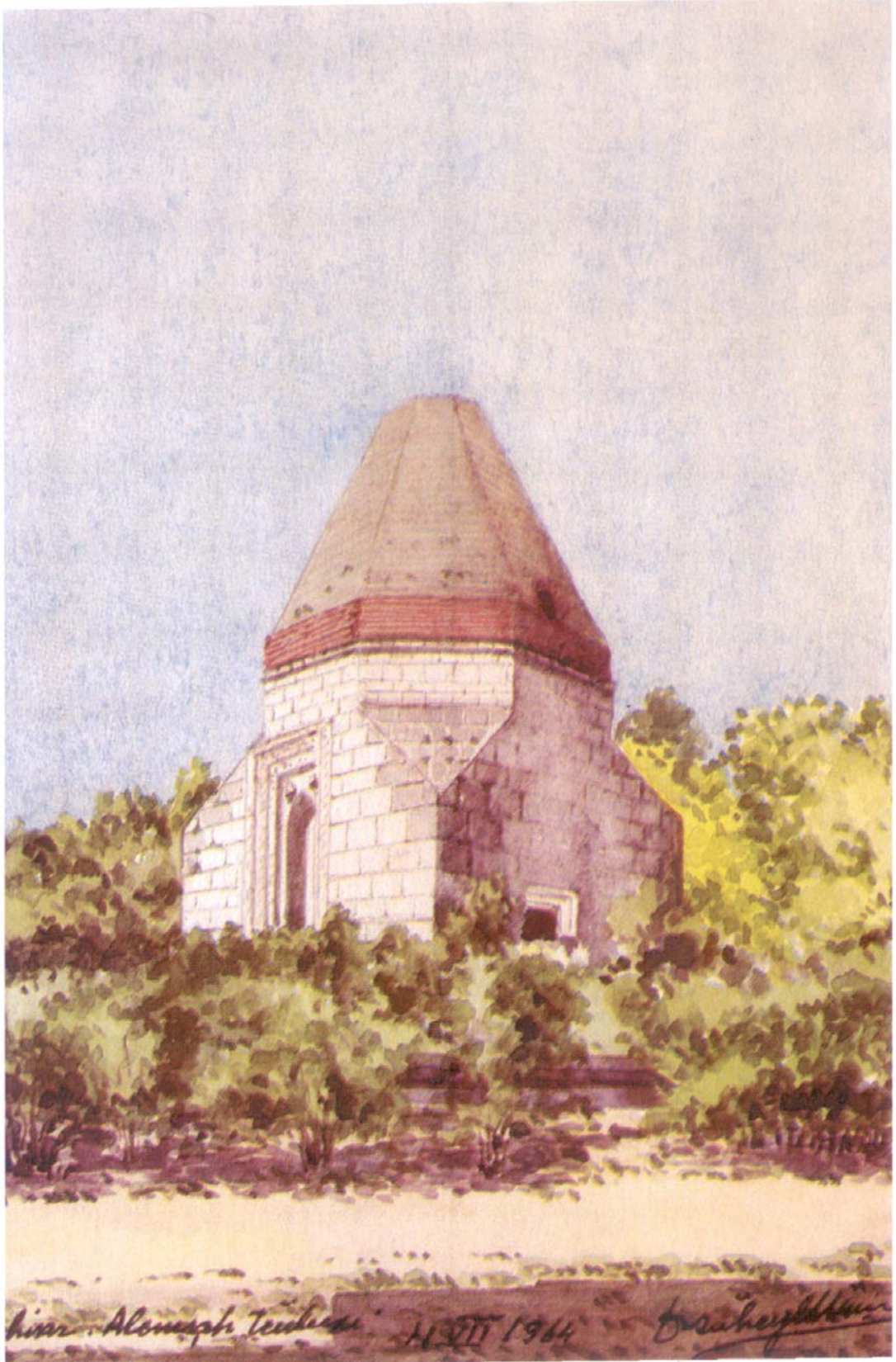
Şekil 29: Rumî Mehmed Paşa (1961)

Şekil 30: Gebze'de Çoban Mustafa Paşa Kütüphanesi (1962)

Şekil 31: Bursa Pınarbaşı'nda (1963)

Şekil 32: Sivrihisar Alemşah Türbesi (1964)

Şekil 33: Hamzabey Camii, Bursa (1964)

Şekil 34: Bursa Orhan Camîi (1964)

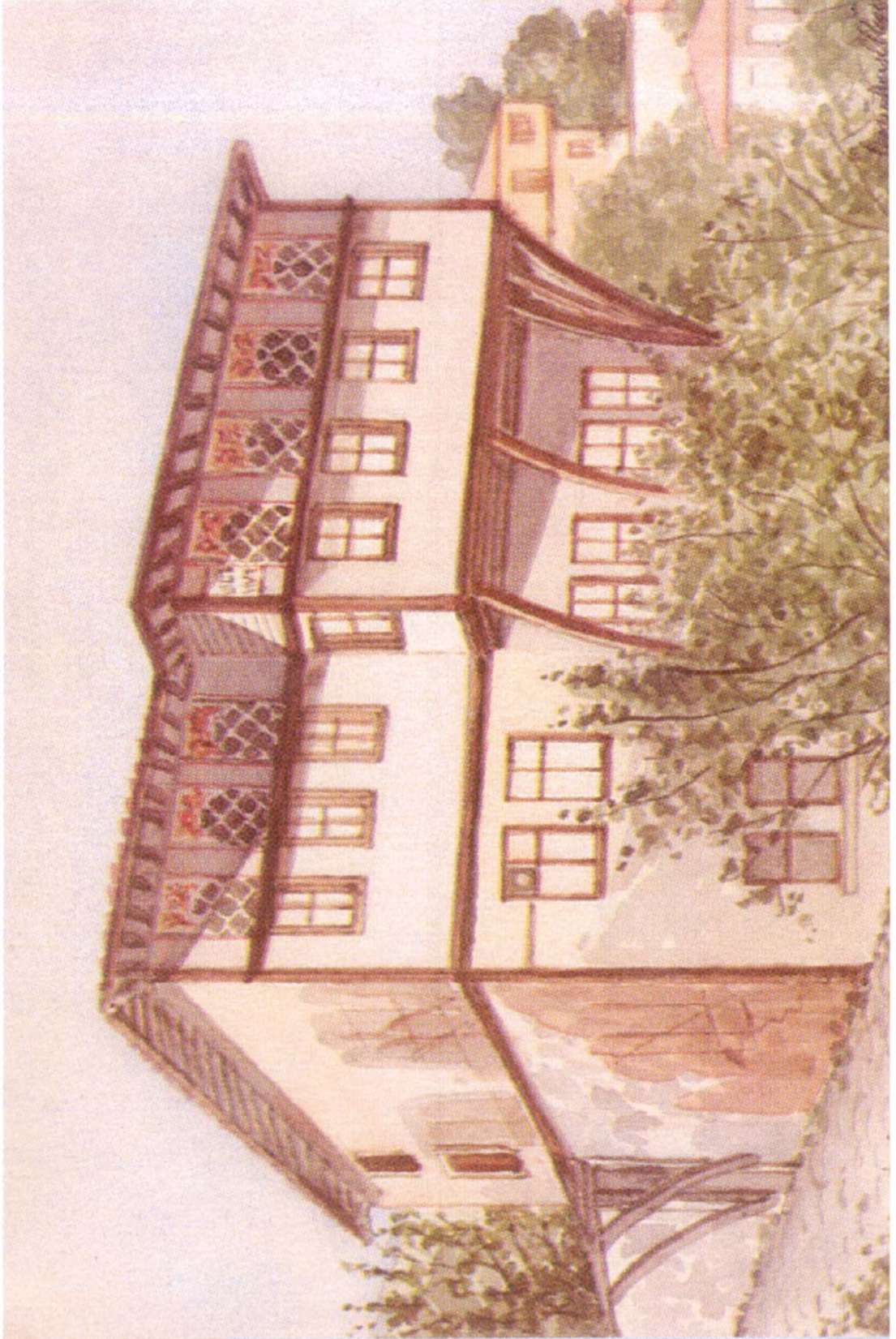
Şekil 35: Bursa Ulu Camîi Meydanı (1964)

Şekil 36: Çınarda Veli Efendi Hazretleri (1965)

Şekil 37: Eyüp Sultan'da İdris Köyünde Alaeddin Arebi ile birlikte (1966)

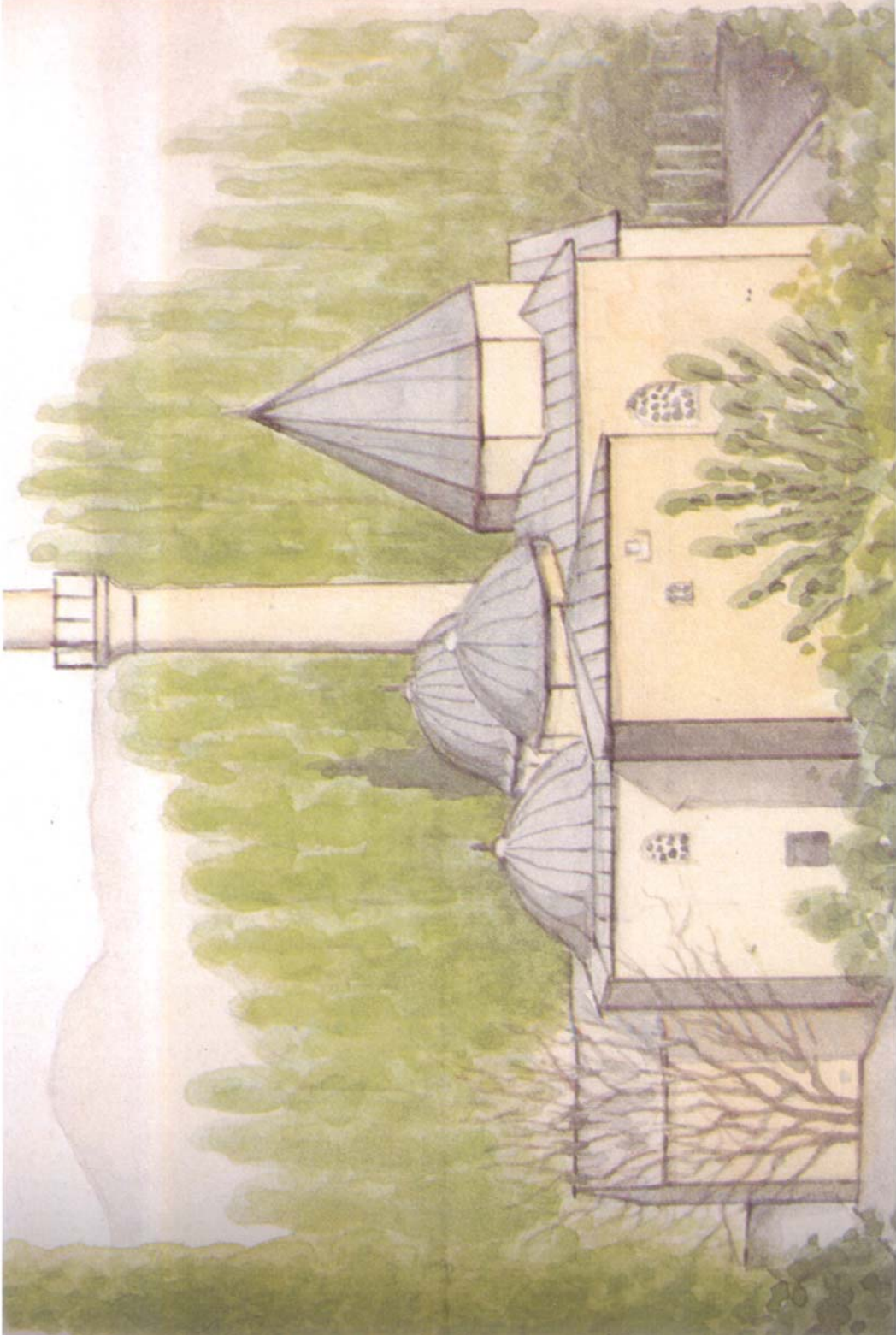
Şekil 38: İzmit-Yukarıpazar (1969)

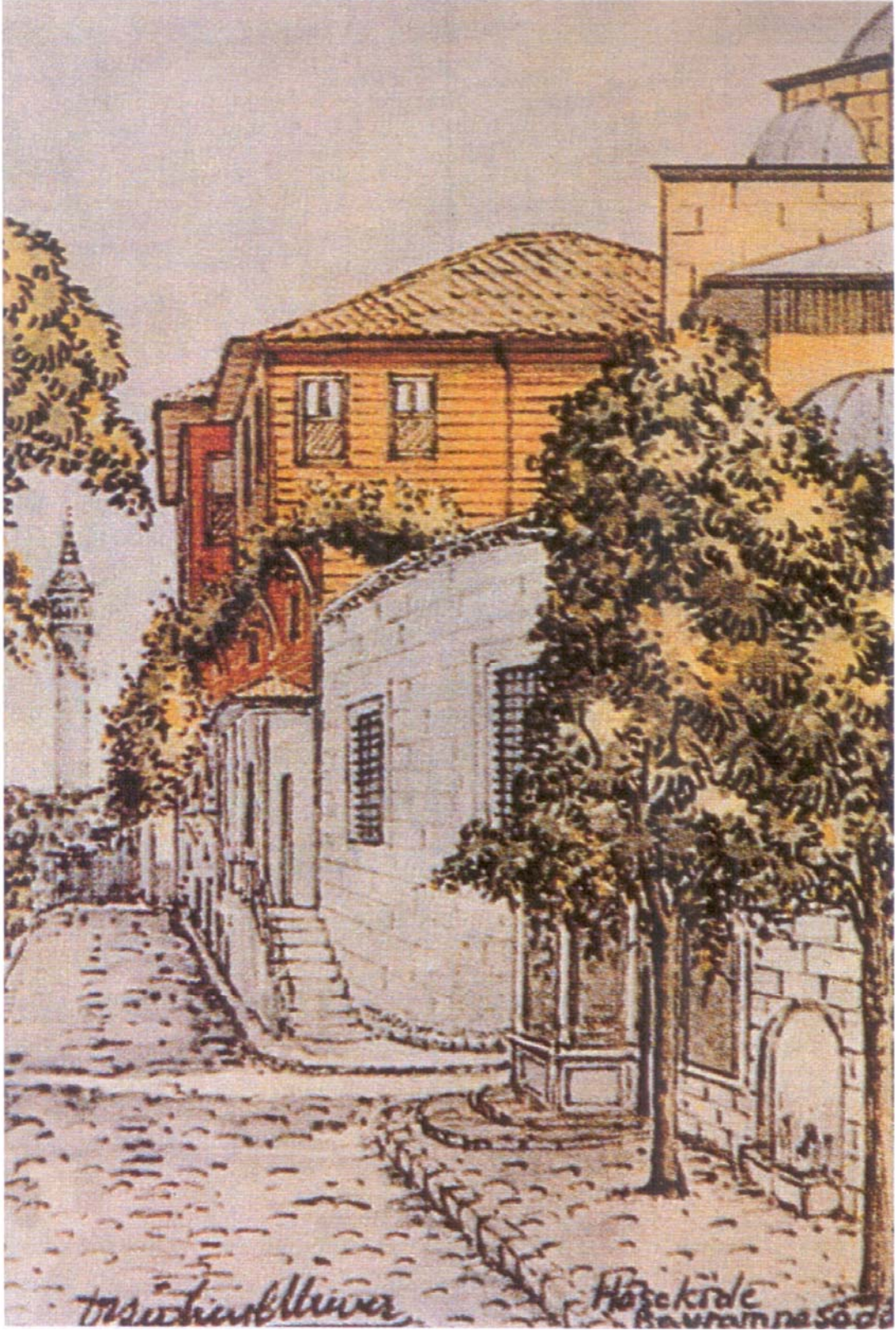
Şekil 39: Bursa'daki Emir Sultan'a Çıkarken (1969)

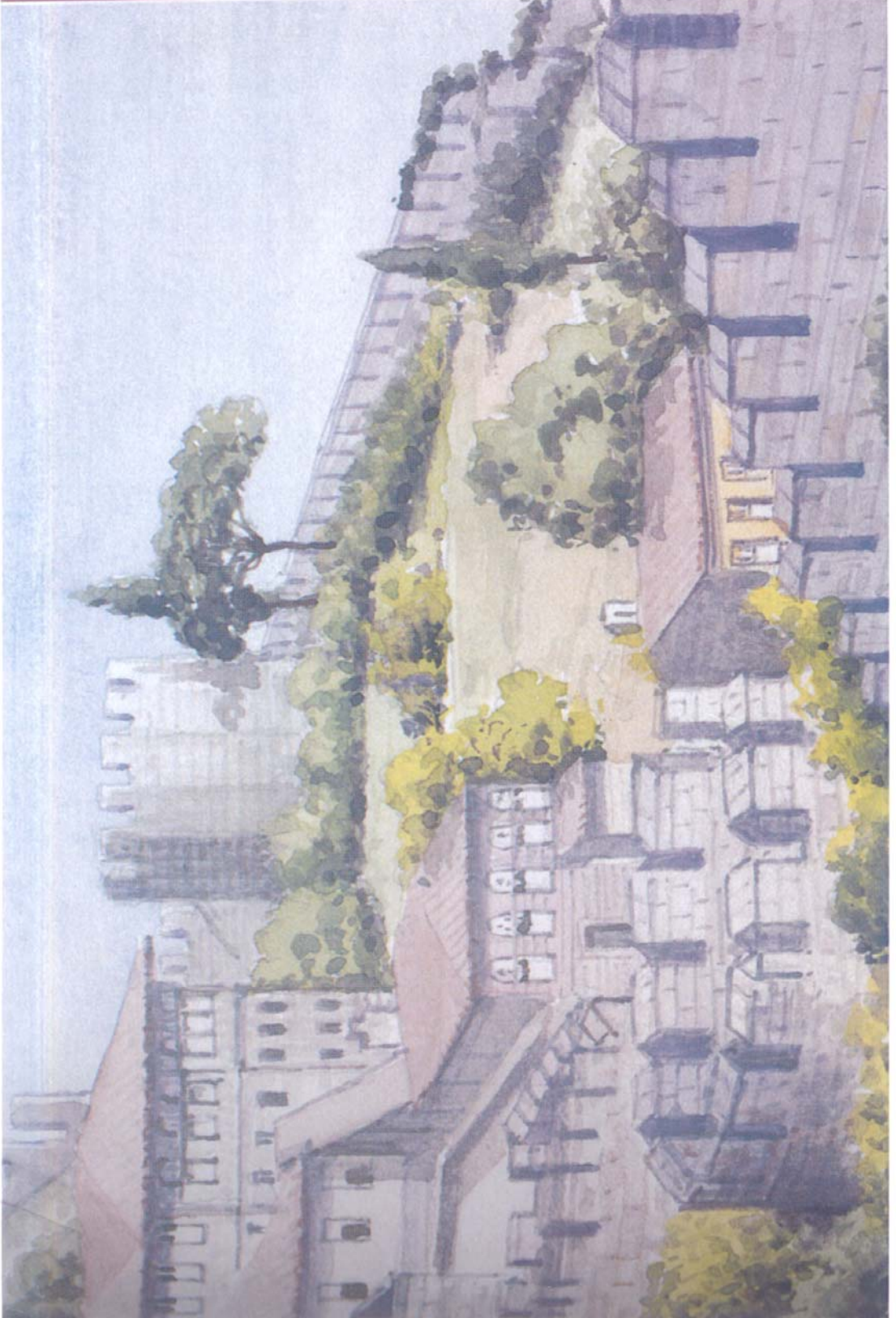
Şekil 40: Selimiye (1969)

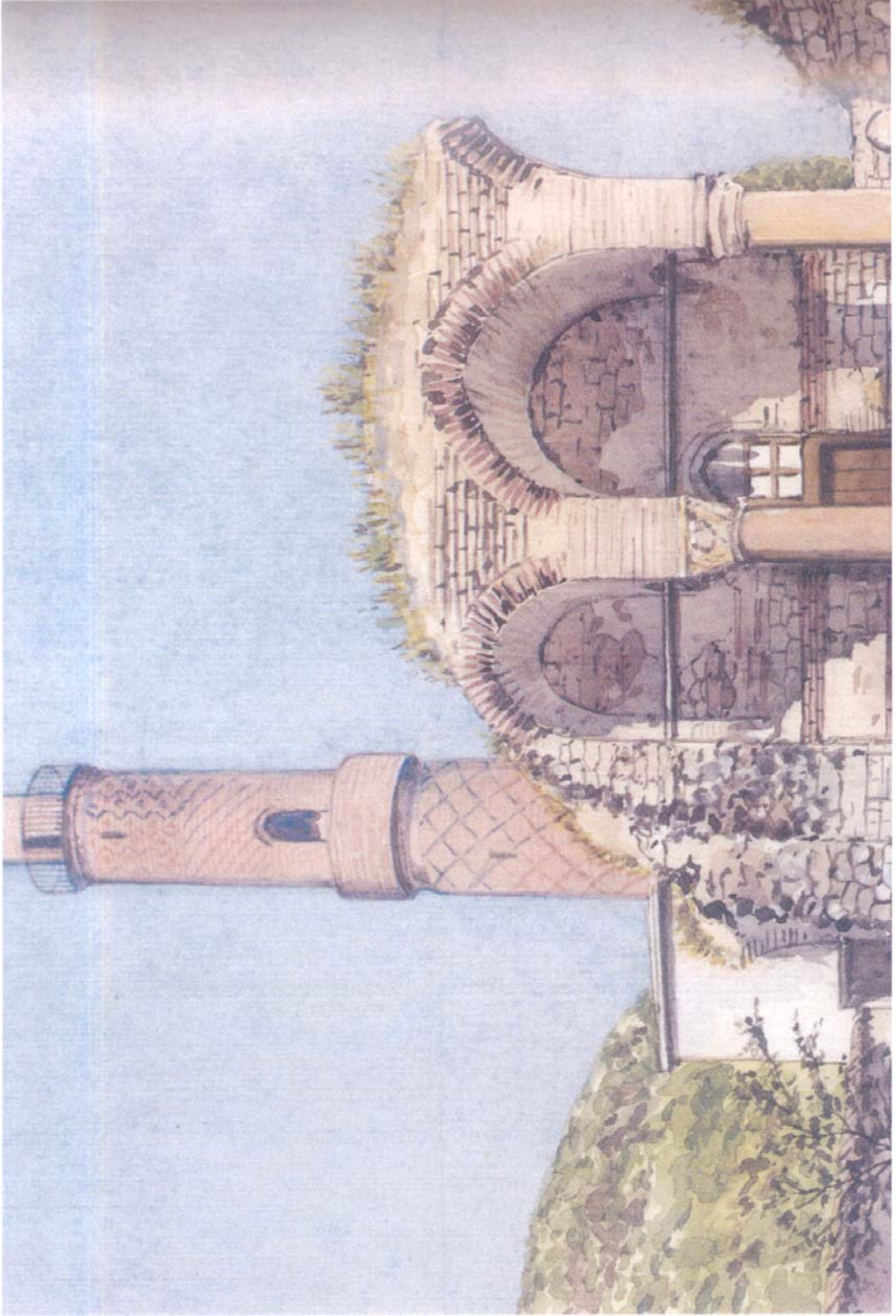
Şekil 41: Kırşehir’de Ahî Evran Zaviyesi (1975)

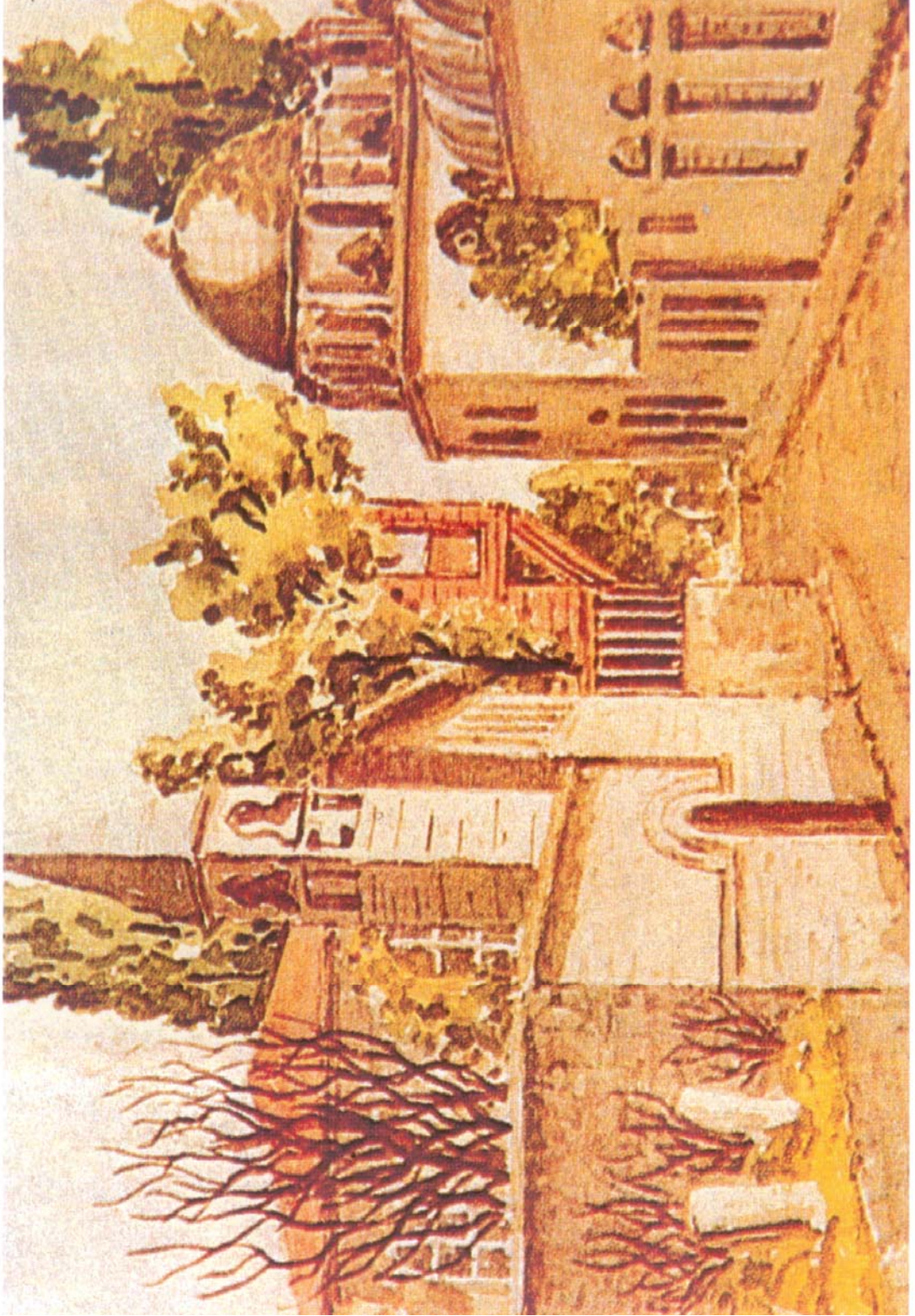
Şekil 42: Haseki

Şekil 43: Rumeli Hisarı içi

Şekil 44: Akşehir Taş Medrese-Müze

Şekil 45: Eyüp

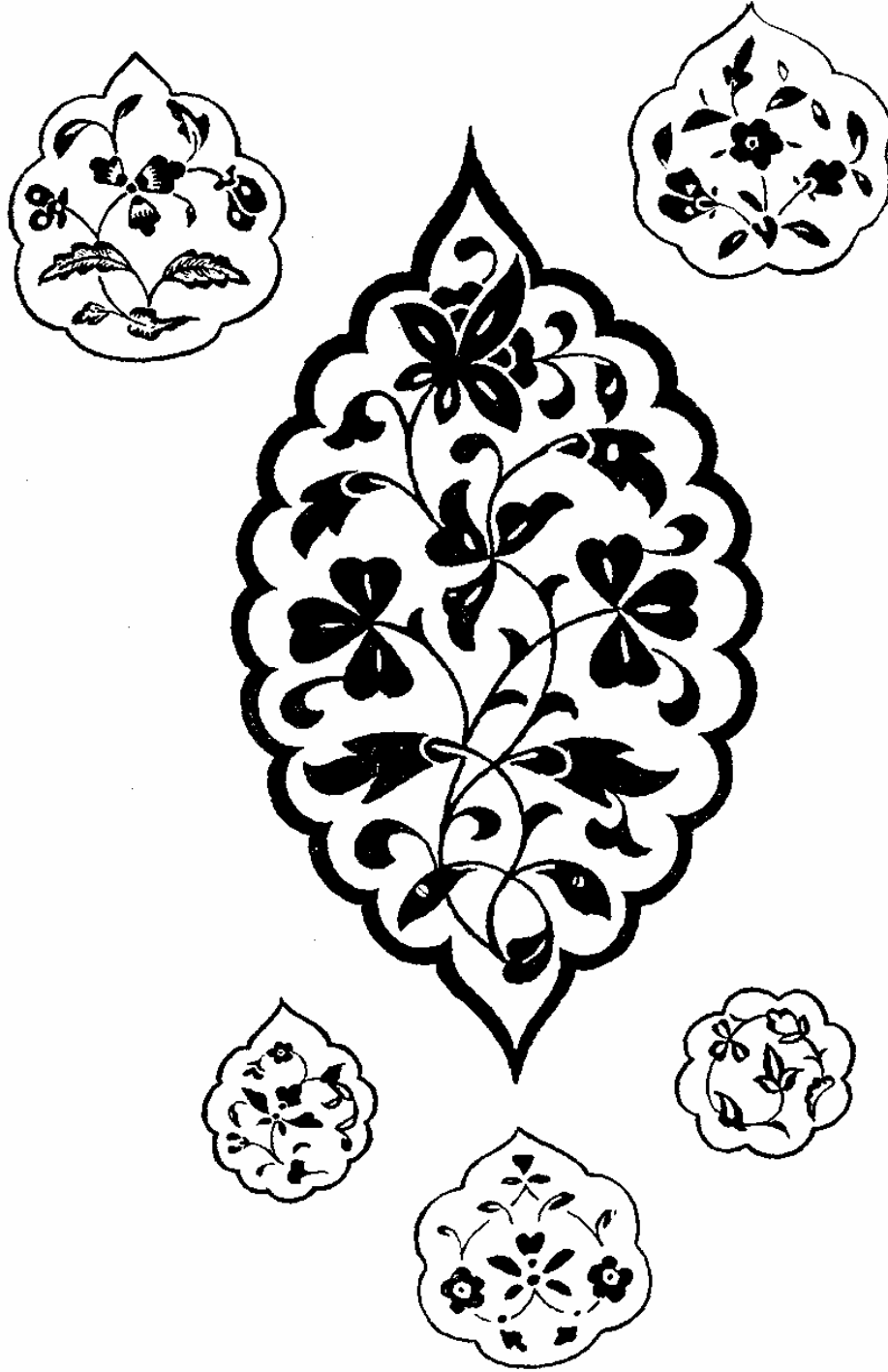

Şekil 46: Vaniköy

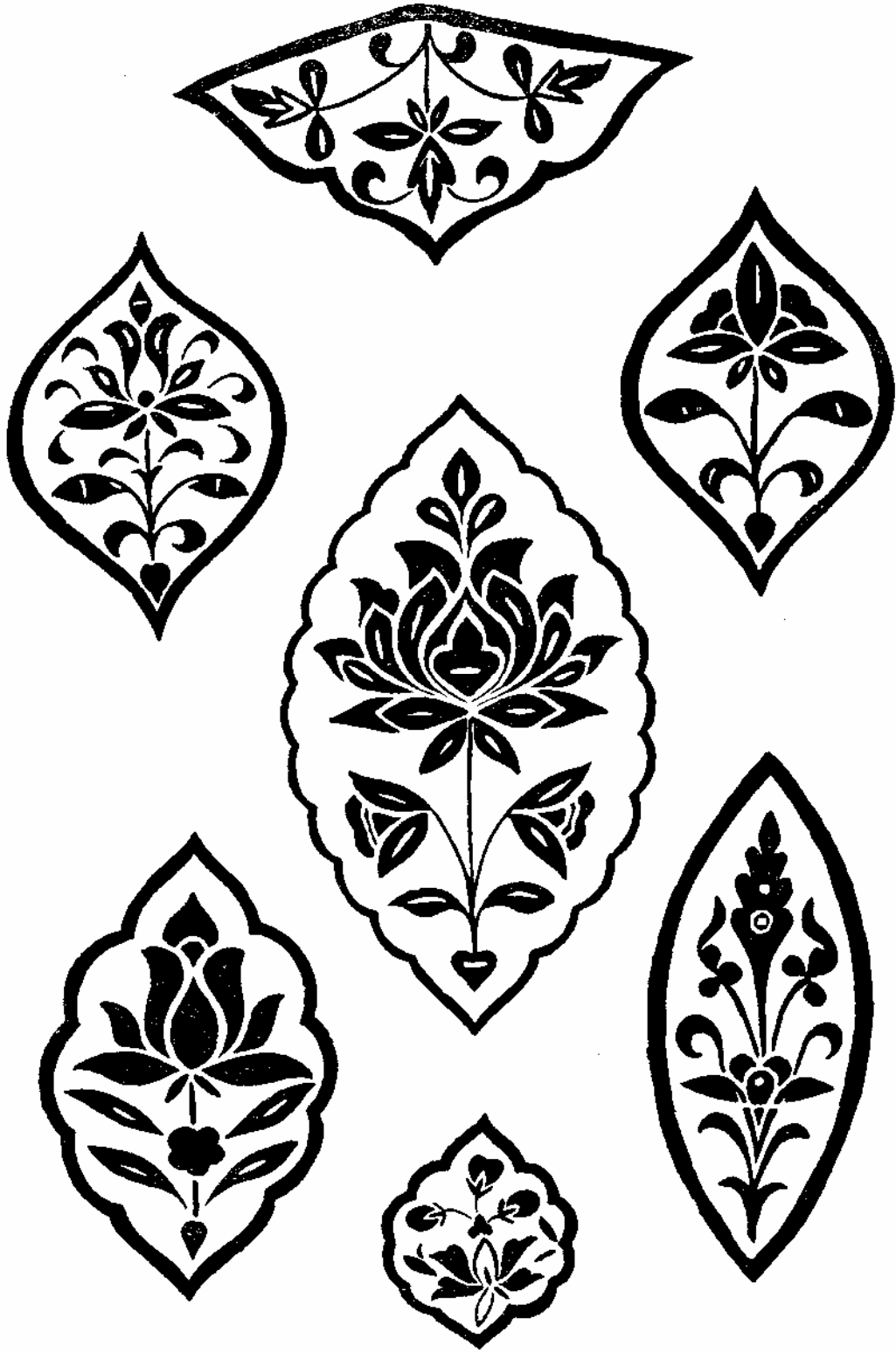

Şekil 47: Harem İskelesi

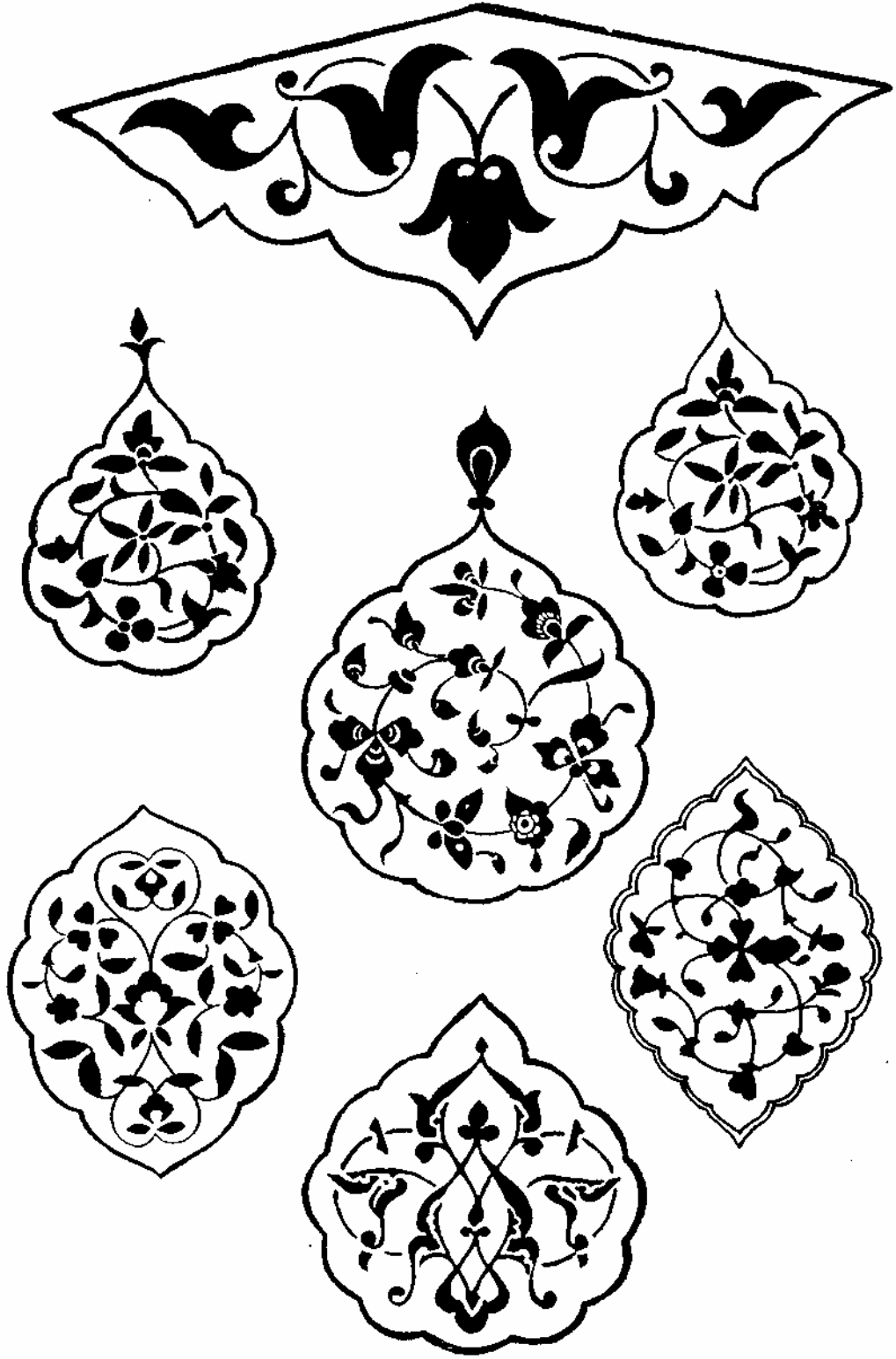
3.1.1.3.2. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Türk Teziniatı Örnekleri

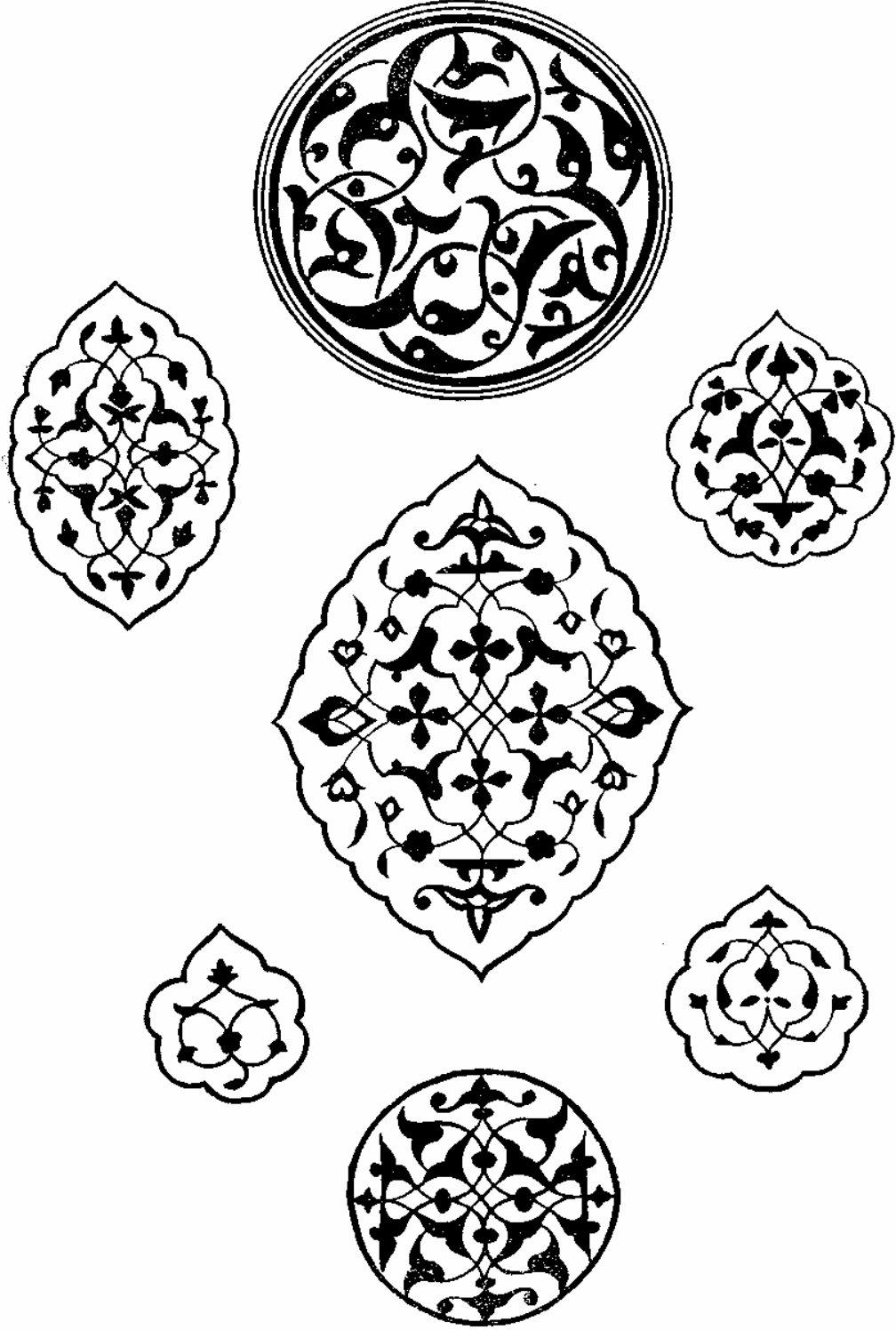
Şekil 48-49-50-51-52-53: Süheyl Ünver tarafından hazırlanan Kaplarda Türk Teziniatı örnekleri

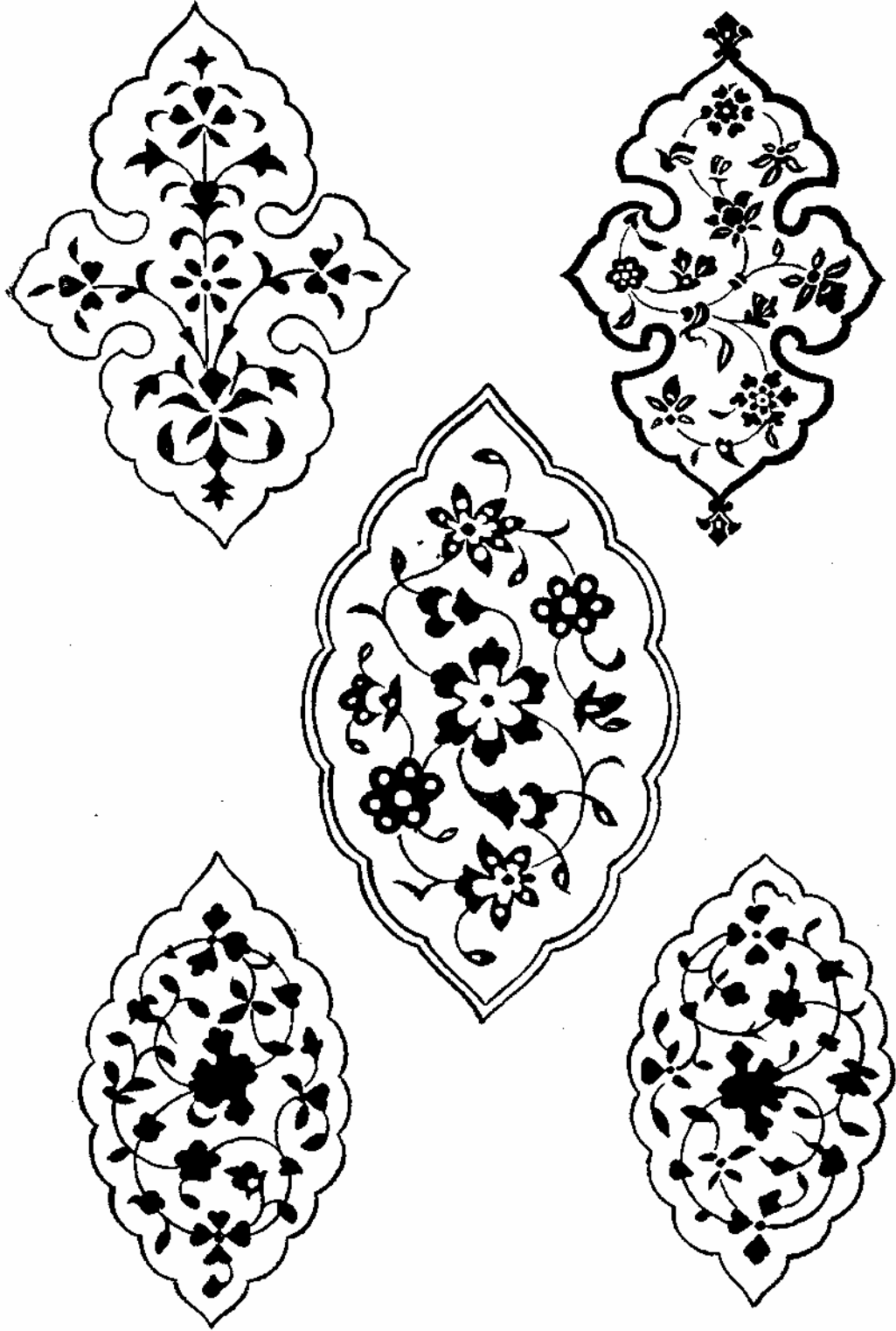
Şekil 54-55-56-57-58-59-60: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri

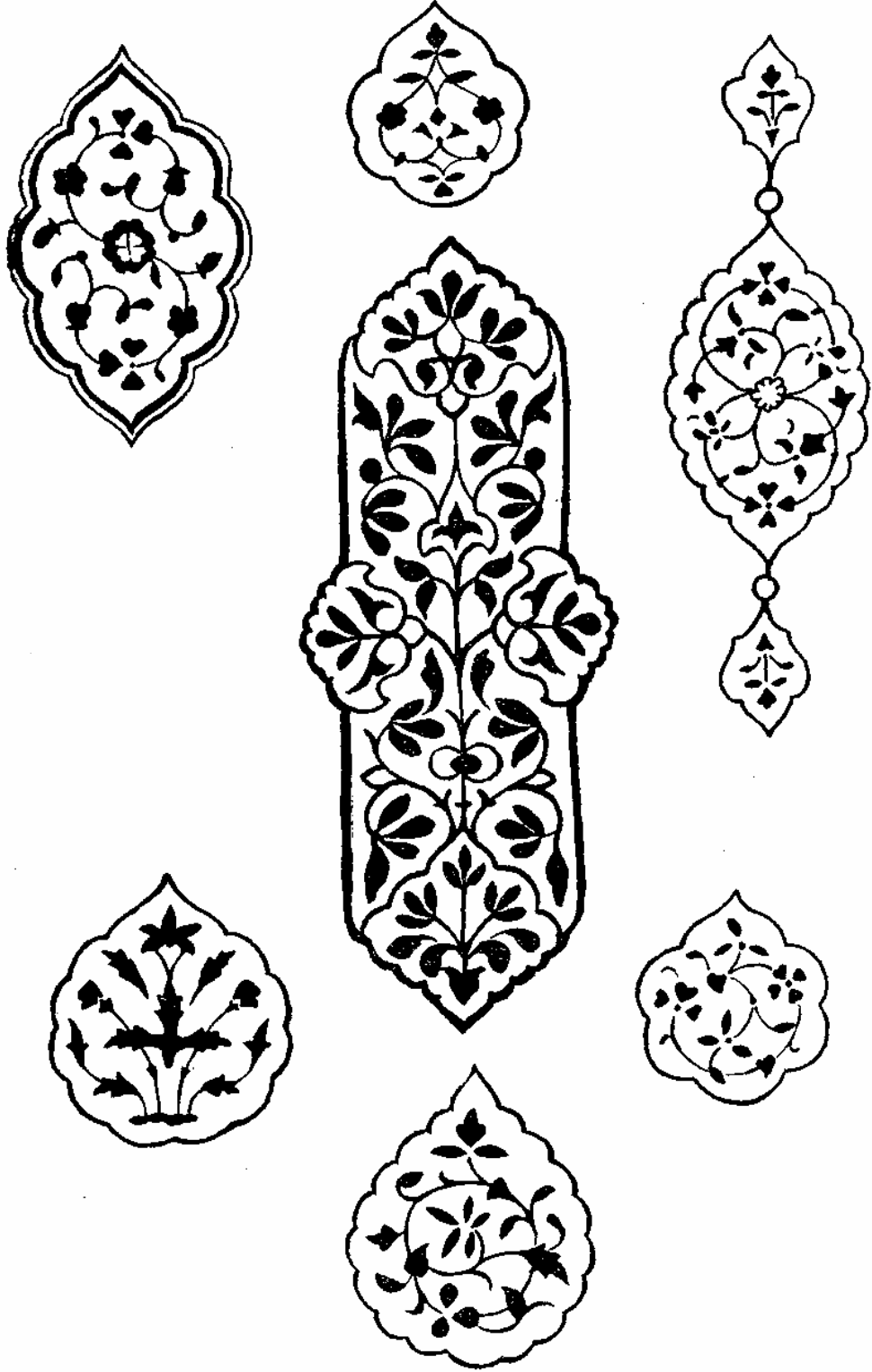
Şekil 61-62-63-64-65-66-67: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri

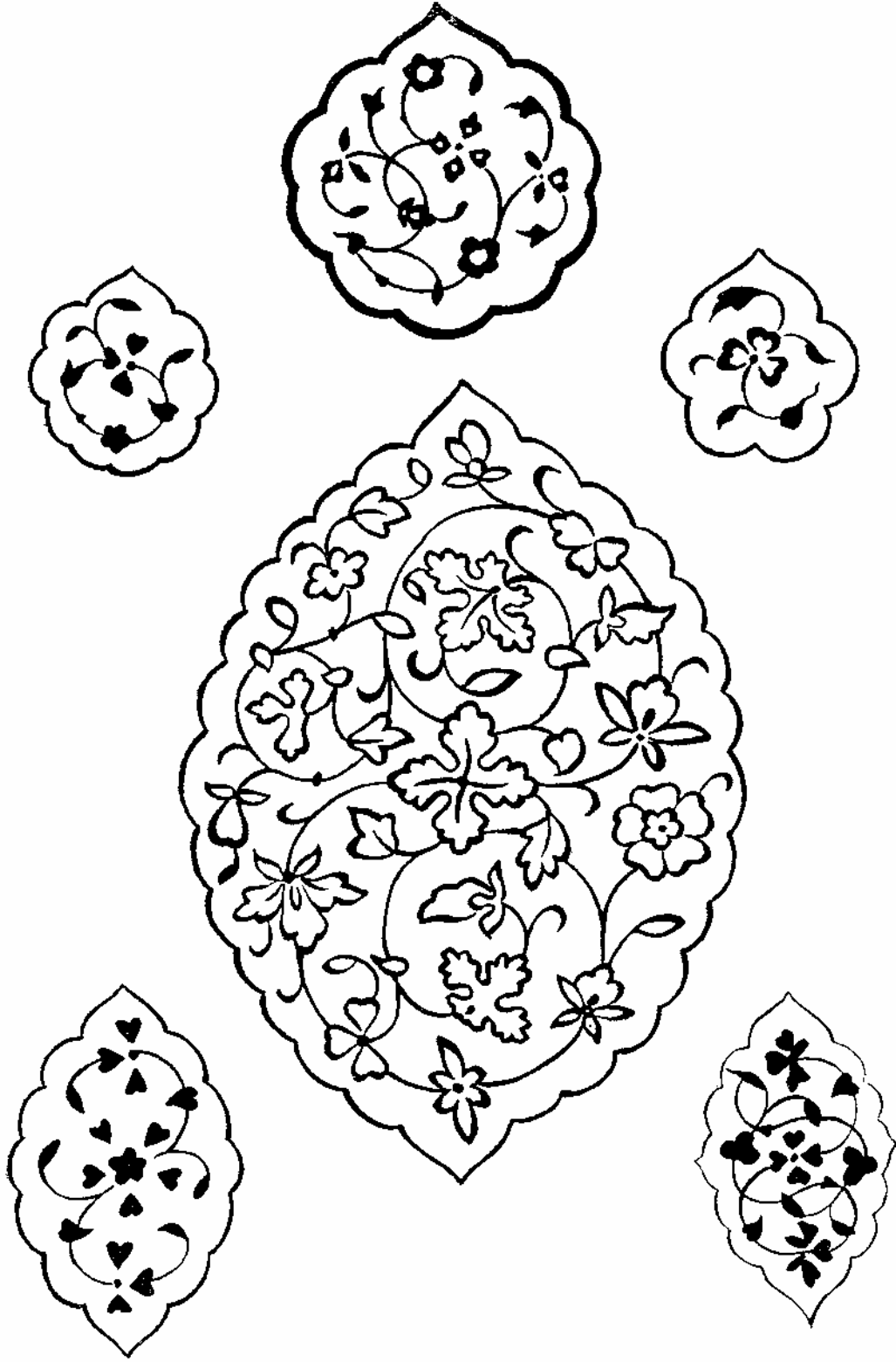
Şekil 68-69-70-71-72-73-74: Kaplarda Türk Tezvinatı örnekleri

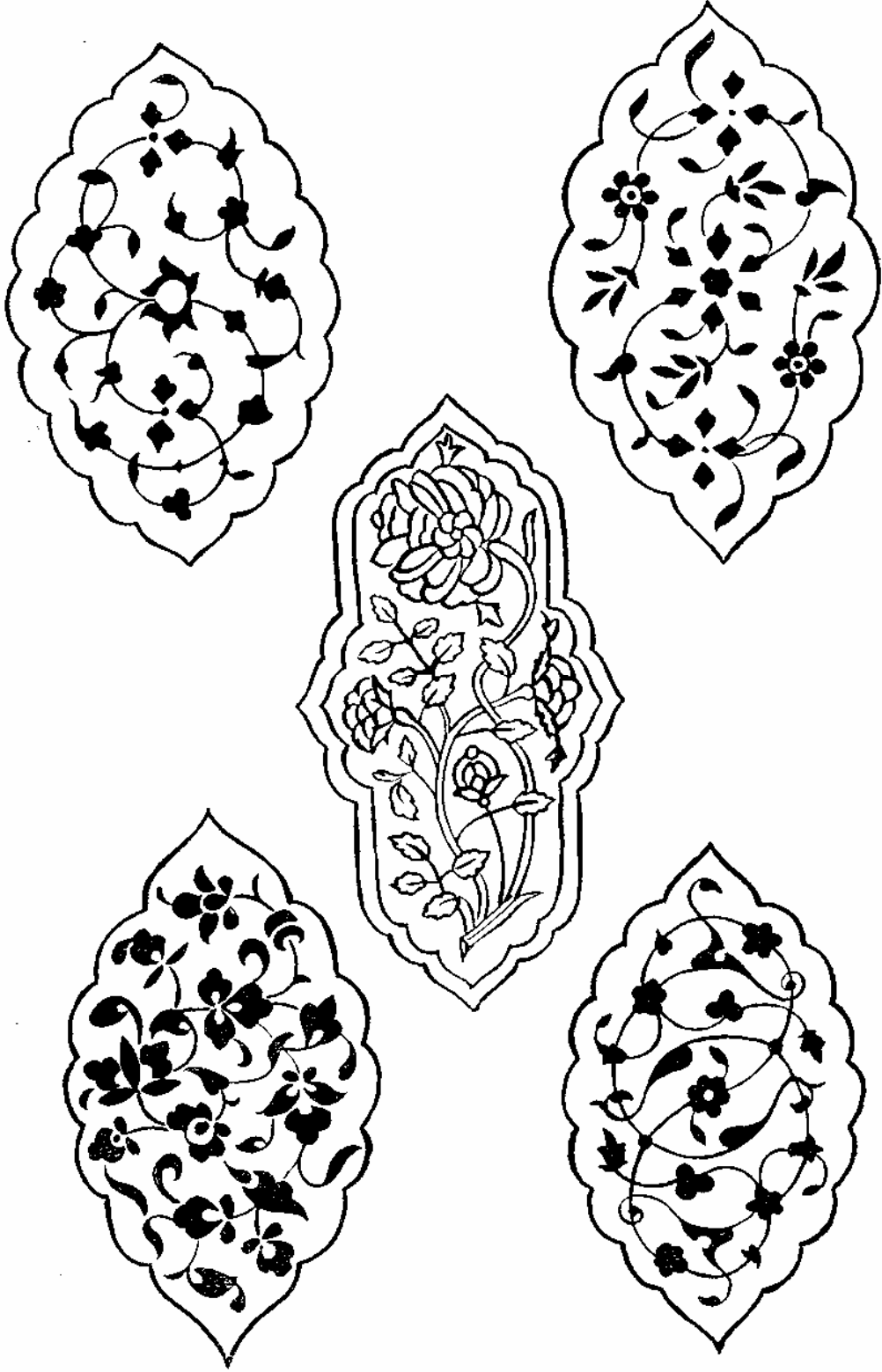
Şekil 75-76-77-78-79: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri

Şekil 80-81-82-83-84-85-86: Kaplarda Türk Tezminatı örnekleri

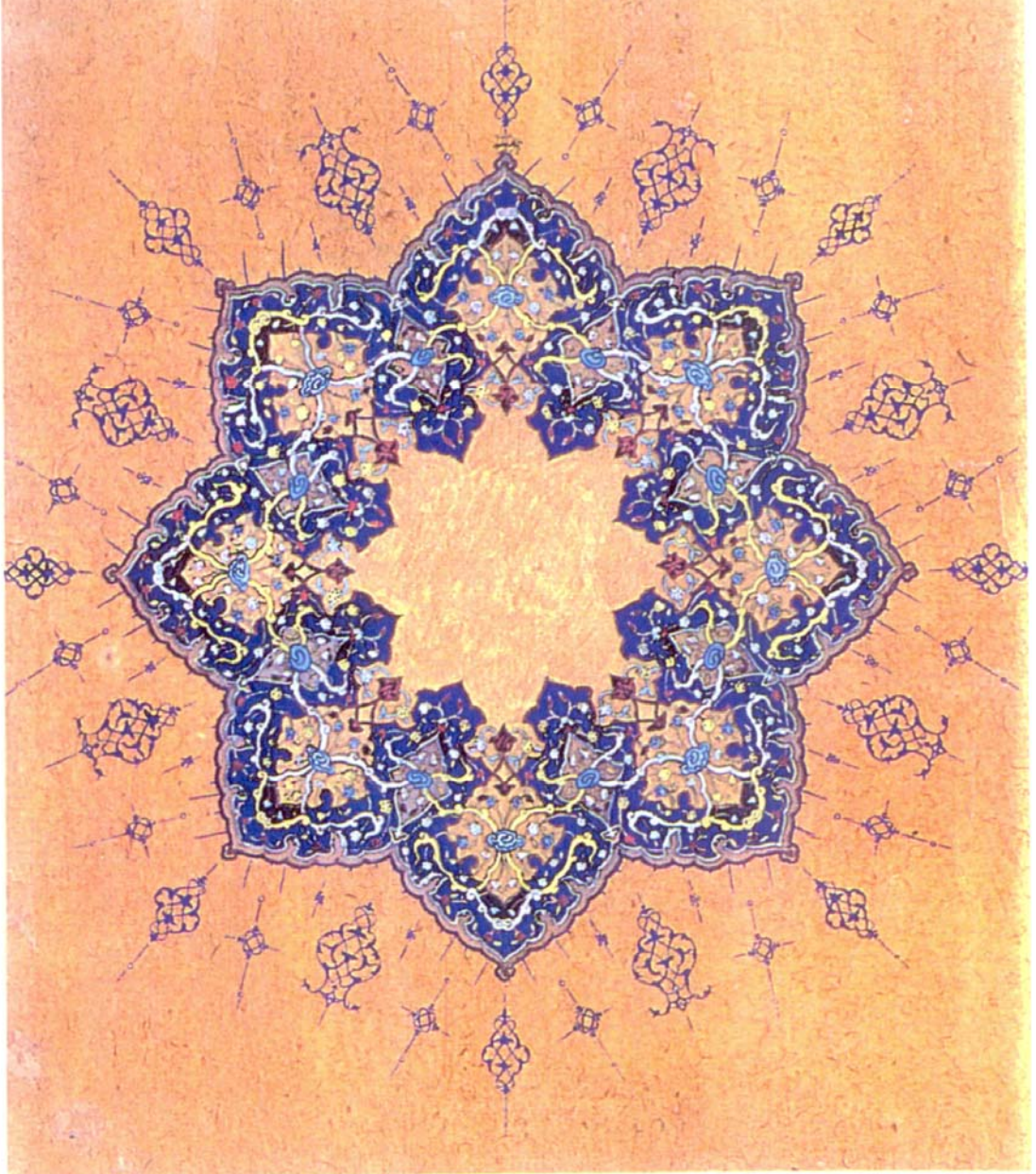

Şekil 87-88-89-90-91-92: Kaplarda Türk Tezvinatı örnekleri

Şekil 93-94-95-96-97: Kaplarda Türk Tezyinatı örnekleri

3.1.1.3.3. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Tezhip Çalışmaları

Şekil 98: 1922 tarihli bir tezhibi

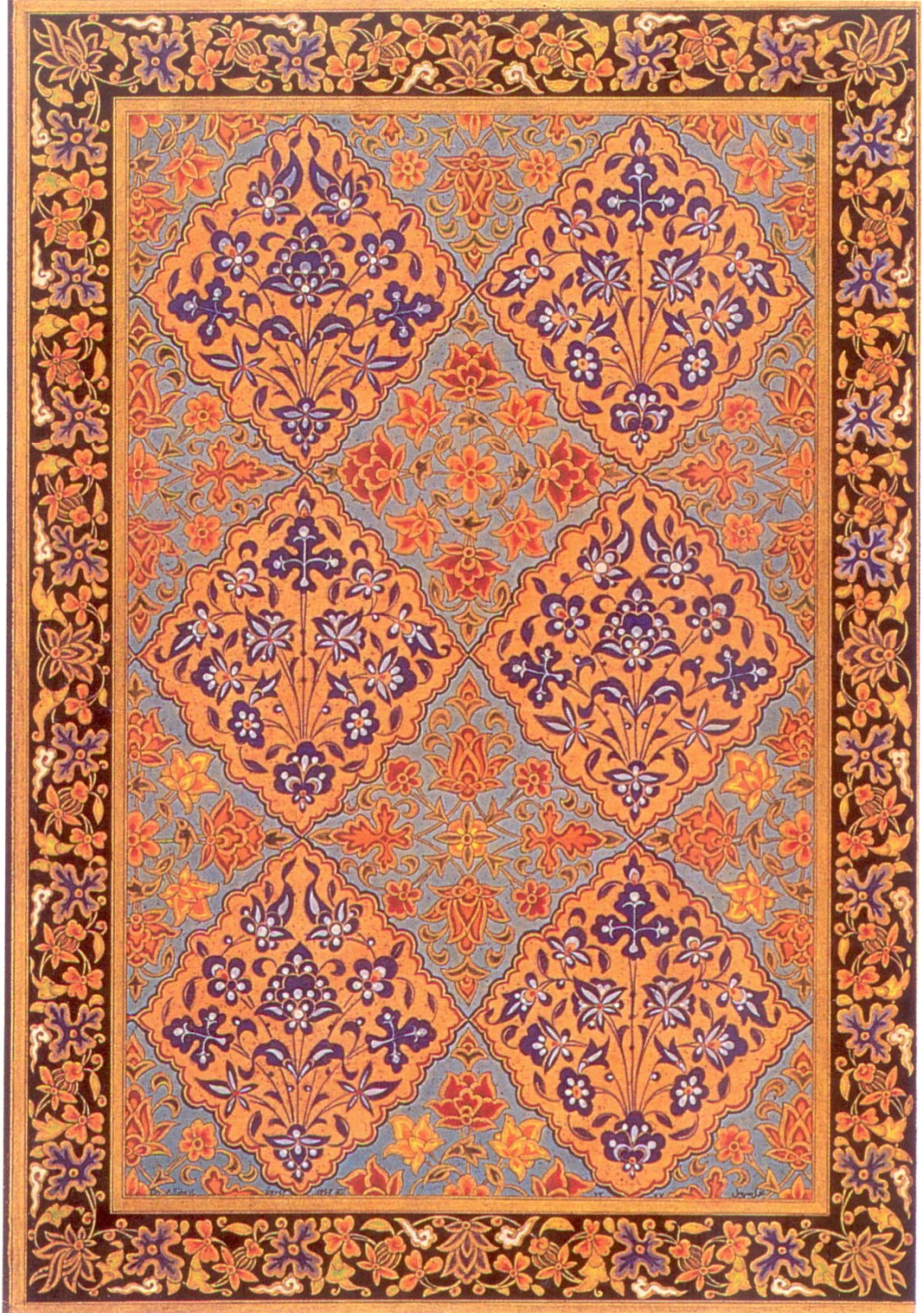
Şekil 99: Çiçek Buketi (1952)

Şekil 100: Edirnekârî tarzında bir defter kabı (1953)

Şekil 101: Edirnekârî tarzında bir buket (1953)

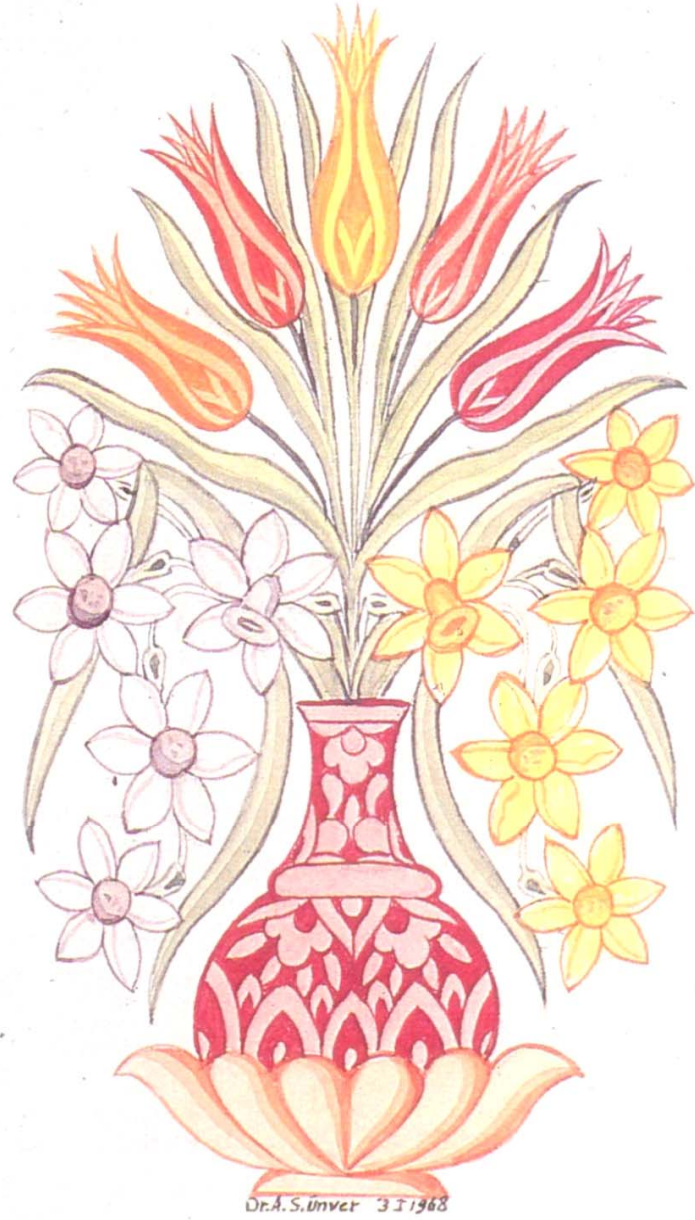
Şekil 102: Lake kap (1958)

Şekil 103: Free Library (1959)

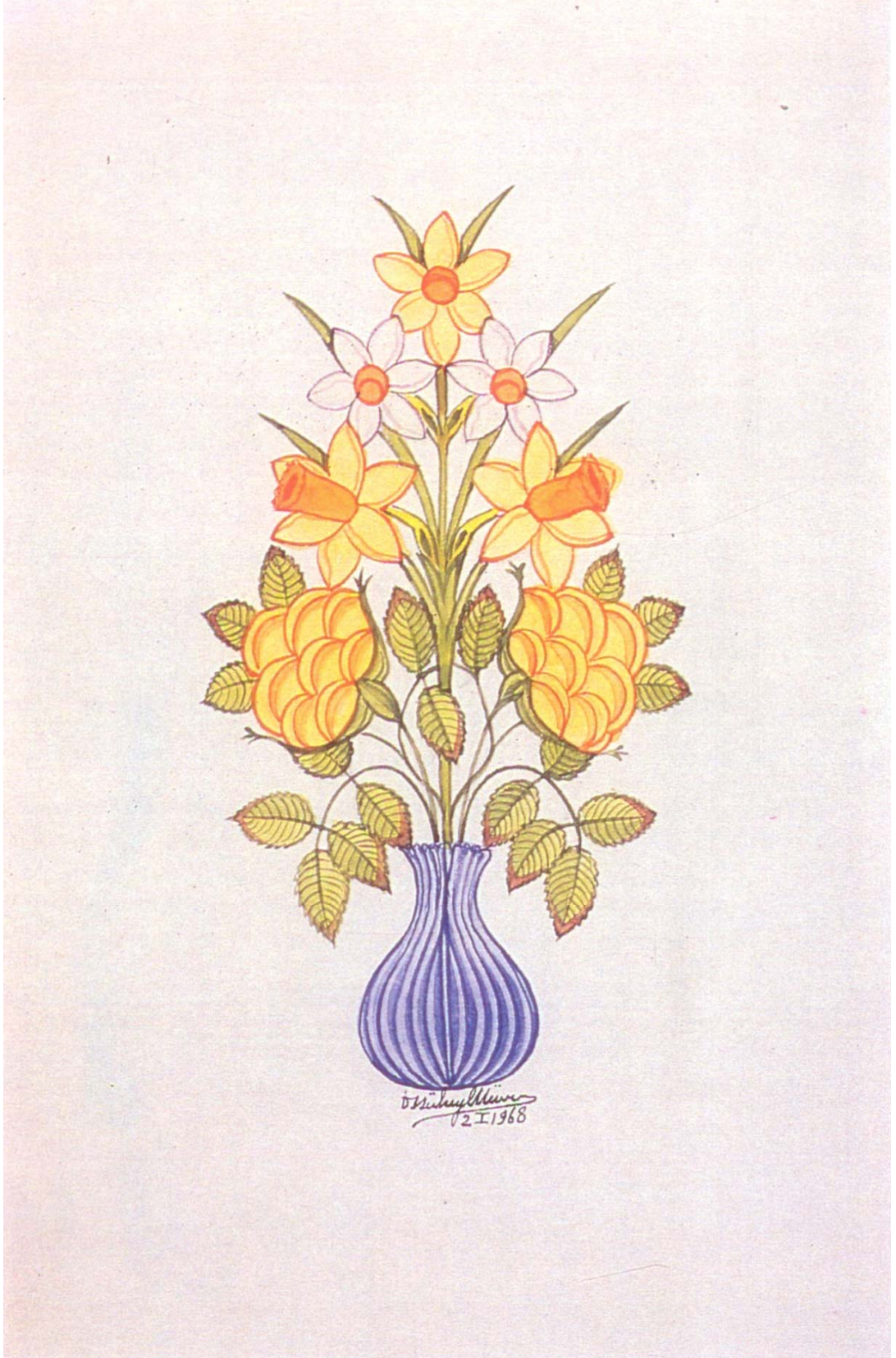
Şekil 104: Çiçek Buketi (1963)

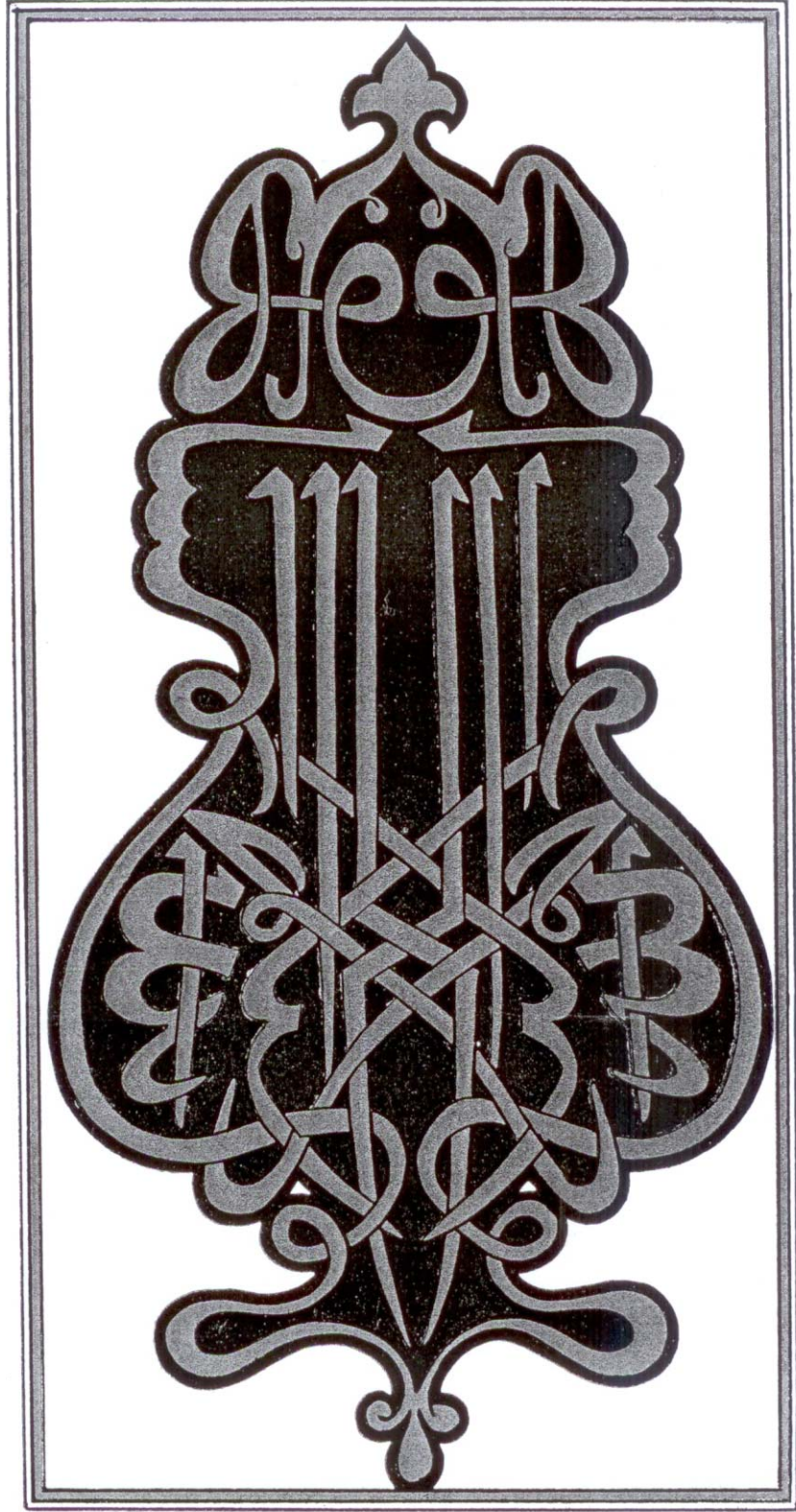
Şekil 105: Çiçek Buketi (1967)

Şekil 106: Çiçek Buketi (1967)

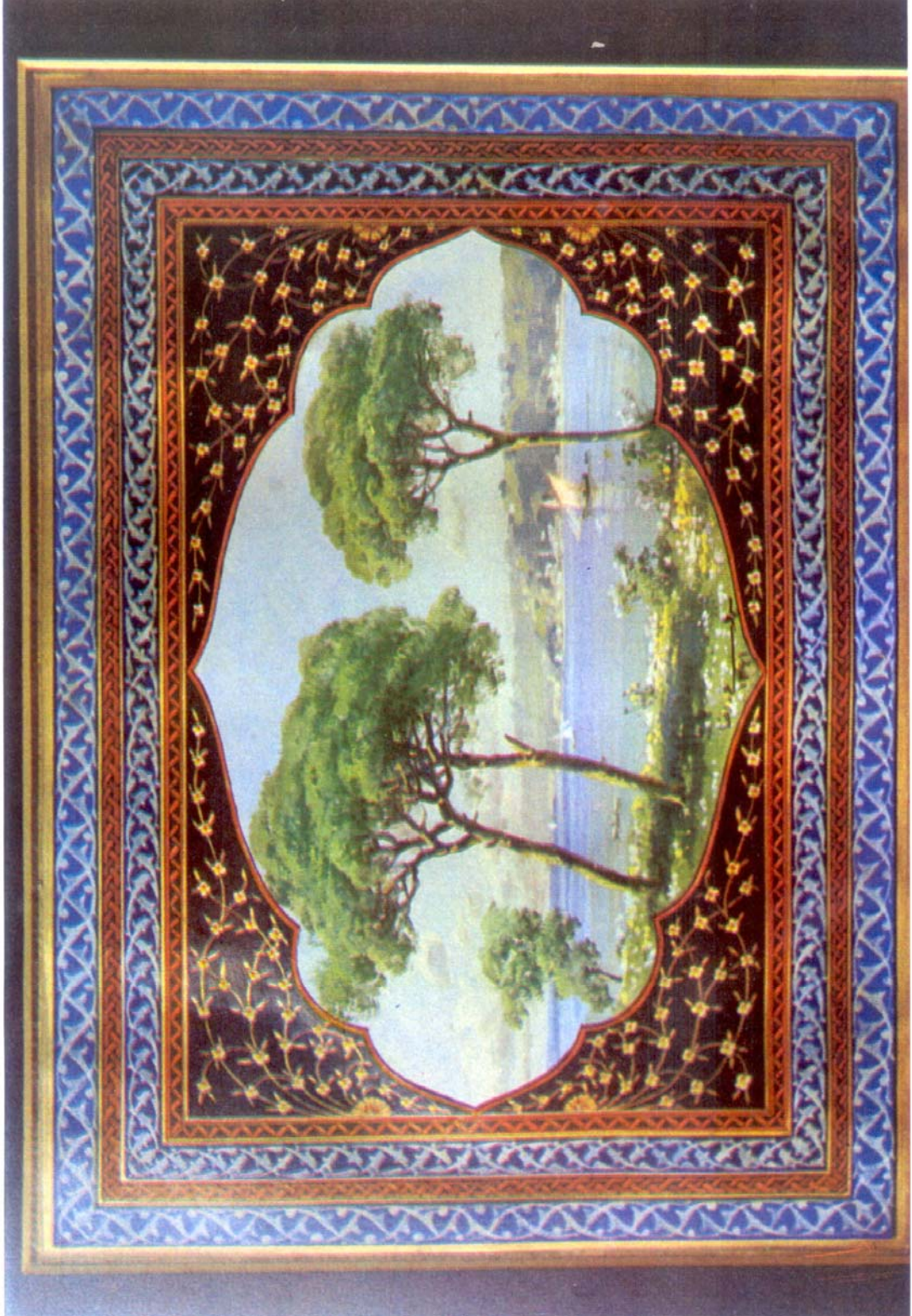
Şekil 107: Çiçek Buketi (1968)

Şekil 108: Tezyini Çifte Besmele

Şekil 109: Mustafa Rakım Efendi'ye ait cilt kapağının üzerine Süheyl Ünver tarafından yapılan tezhib çalışması

Şekil 110: Hoca Ali Rıza Bey'e ait peyzajın

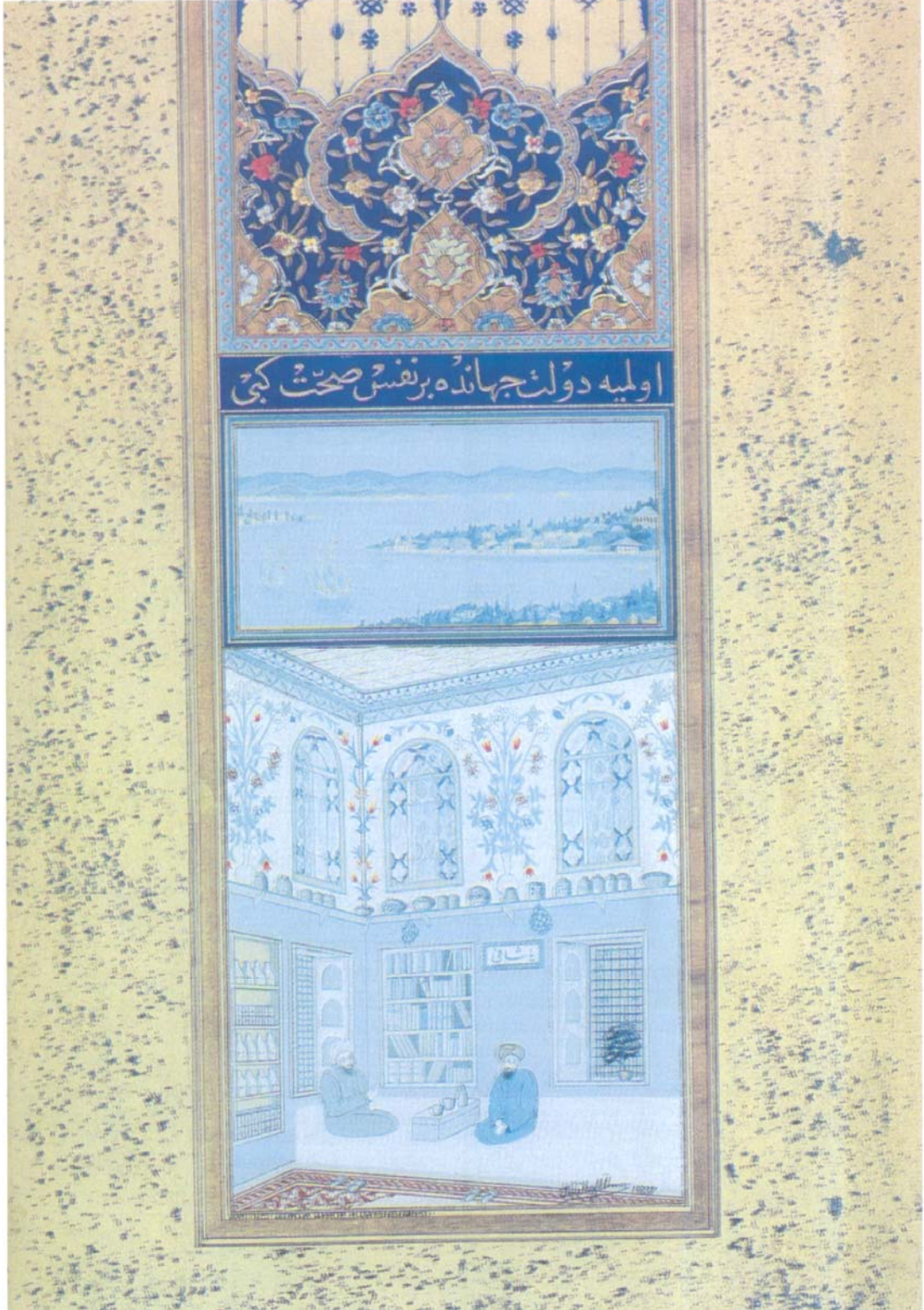

Şekil 111: Edirnekâri tarza lake cilt kapağı

Şekil 112: Süheyl Ünver'e ait cilt kapaklarından çeşitli örnekler

3.1.1.3.4. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Minyatür Çalışmaları

Şekil 113: Minyatür çalışması (1927)

Şekil 114: Cem Sultan minyatürü

3.1.1.3.5. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Kat'ı Çalışması

Şekil 115: Yunus Emre konulu kat'ı çalışması

3.1.1.4. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Kişilik Özellikleri

Ahmet Süheyl Ünver imrenilecek derecede güzel alışkanlıklara, huylara ve kişilik özelliklerine sahiptir. Kendisinde asla dünyevi ihtiras bulunmamış, daima temiz, sade, sohbet dolu bir hayatın peşinde olmuştur (Sayar, 1994: 521).

Şekil 116: Süheyl Ünver

Onun sözleriyle:

“...Karahisarî Hattat Ahmet Efendi'nin hayatında hırs yoktur. Bin mintan ona yedi sene yetmişti. Eğer bütün insanlar Karahisarî gibi olabilseydi, dünya cennet olurdu. Nedir o sun'î yaratılan ihtiyacımızı gün be gün artırıp hayatı kendimize rahat ve feragatki yaşanılır bir hale koymamak? Bu yüzden türlü ıstıraplar çekmemiz?” (Ünver, 1948: 3).

İşte bu nedenle Süheyl Ünver, tevazû içerisinde, meşguliyetleriyle yaşamıştır. Süheyl Ünver “Huylarımdan Bir Kısım” adlı defterinde şöyle ifade etmektedir:

“... Ben daima tevazû içinde yaşadım. Haddimi bildim ve şüpheli hiçbir şeye sokulmadım. Yani kesret içinde vahdet âleminde yaşamak bu kadar olur”

Süheyl Ünver, herşeyi merak etmiştir. O kadar ki onun merak etmediği bir konu yoktur denilebilir. Dünyada gördüğü, yediği, işittiği, kokladığı her şeye ilgi ve merakı inanılmaz ölçüde olmuştur (Ünver, Güzel Sözler-Defter).

Merakları onun çalışma alanlarını genişletmiş, kötü düşünce ve duygularını bastırmış, sürekli olarak iyi bir insan olma yolundan sapmasına engel olmuştur. Bu konuda Süheyl Ünver şu sözleri açıklamaktadır:

“Evet, çok şeye merak ettim. Neden? Onu içime sorun. Çünkü o beni tahrik ediyor. Ne yapayım, içimdeki şeytanım beni fena yollara, sürüklemesin diye kimseye zararı dokunmayan işlere daha küçük yaşta alıştım. Bunun bir kısmını içim sevdi. Müşterek programa aldık. Bir kısmına da razı olur gibi davrandı. O, ikimizi de sarmadı mı terk ettik. Bu cihetle onlardan uzak kaldık. Ama uygunları da bir hayli yekûna vardı” (Ünver, 22.11.1976).

Ahmet Süheyl Ünver çok çalışkandır. Bununla ilgili dilinden düşmeyen bir sözü vardır: “Hayatta her şey boş, fakat çalışmak asla!”. Süheyl Ünver şöyle devam ediyor:

“...Hayatta bir gün olur her şey gider, fakat çalışma ve mahsulleri insanın hayatında maddî ve ruhî mükafatına yarar. Ve ölümden sonra da hakkında en güzel anılmanın sermayesi olur”

“Saate bak, boş vakit geçirme! Daima çalış! Sana hakim olan kudreti unutma... Ömrün bir saattir; sen onu çalışmakla geçir! Saatin çalışı vakti bildirmek için değildir, onun sesi sana ömrünün boş geçtiğini hatırlatır” (Ünver, 1947: 35).

Süheyl Ünver’i tanıyan herkes özellikle yakın çevresi onu çok sevmiştir. Onu

seven bir çok insan şaşılacak bir duygu birliği içersinde kendi iç çelişkilerini, sıkıntılarını, ailevi dertlerini ona taşımışlardır. Süheyl Ünver'den duydukları bir iki güzel söz veya bir tarihi olay ya da fıkra ile yükleri hafiflemişler, ferahlamışlardır (Felek, 1951).

Kızı Gülbün Mesara: “Herkes şevk, iyi duyguları açıklayan bir kişiydi. Bir sıkıntınız varsa, yanınıza gittiğinizde size öle bir söz eder ki, sıkıntınızdan kurtulduğunuzu anlamazdınız” sözleriyle babasına olan özlemini dile getirmiştir.

Prof. Dr. Zeki Zeren bir anısını anlatıyor: “Doçentlik deneme dersini beklenen zamanda bitirdim. Bu, dostum ve arkadaşım Süheyl Ünver'di. Elimi sıkarken kulağıma yavaşça “Dersini güzel anlattın, numune bir ders dinledik senden” diyerek iltifatta bulununca, içimden duyduğum rahatlık ve sevinçli heyecan, hayatım boyunca unutamayacağım kadar kuvvetli ve etkili oldu. bu etkiyi kırk yıldan beri devam eden öğretim üyeliğim süresince içimden uzaklaştırmadım” (Zeren, 1973: 25).

Süheyl Ünver'in dilinden düşürmediği bir söz vardır: “Kaldırım olmuş, yere yatmış. Onu çiğnersin. Lâkin ayağınla itmek olmaz. “İnsan kalbini kırmamaya aşırı özen gösterirken maddeye de saygı duyması sebepsiz değildir. Kendisine gelen mektubu titizlikle açmış, zarfı kendi arşivi için kullanmıştır. Benzer şekilde bir parça ipi de atmamış, onu da bir yerde saklamıştır (Sayar, 1994: 299).

Süheyl Ünver, Türk ulusu ile daima iftihar etmiştir. Dış ülkelere yaptığı bir çok bilimsel amaçlı gezide kendisini sadece Türk olarak tanıtmıştır. ABD'de bir sene boyunca değişik eyaletlerde açtığı, büyük ilgi gören sergilerine Süheyl Ünver Sergisi değil, “Türk Sanat Sergisi” gibi isimler vermiş, “Türk” adını dünyaya tanıtmaya çalışmıştır.

Süheyl Ünver, örnek alınabilecek derecede güzel ahlâk sahibidir. Bilgisini kıskanmadan her isteyene vermiş, ilmin verilmekle çoğaldığını söylemiştir.

Süheyl Ünver, hiçbir zaman nemelâzımcı olmamış, gördüğü her yanlışlığı düzeltmek istemiştir. Hollanda müzelerinde gördüğü İznik mamülü çini eserlerinin Türk malı olduğunu kanıtlamış sonunda “Kleinasie” yazan etikete “Türk eseri” yazdırmayı başarmıştır (Yöndemli, 1986: 88).

Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver’e en belirgin kimliğini İstanbul efendiliği vermiştir. Kendisi hal ve hareketleriyle, tavrı ile, sahibi olduğu üstün ahlâkî vasıflarıyla İstanbul efendiliğinin en gözde örneklerinden biri olmuştur (Sayar, 1994: 533).

Süheyl Ünver İstanbul efendiliğini şöyle anlatmaktadır:

“... Nezaket, tevazû, büyükleri tevkîr, küçüklere yakınlık, incelik. Her hal ve şanında terbiye, vakar, hassasiyet, karısındakine değer vermek. Kimseyi herhangi bir vesile ile kırmamak. Güler yüzü soldurmamak. Nankörlük etmemek. Her yerde haddini bilmek. Kimseyi incitmemek. Her yerde haddini bilmek. Kimseyi kendi düşüncesi ile mükellef kılmamak. Her şeyi hoş görmek. Kimseyi incitmemek, manasız konuşmamak. Terbiye haricine çıkmamak. Her yerde iyi tesir bırakmak” (Ünver, 20.7.1969 tarihli not).

Uğur Derman, Süheyl Ünver’i “Has İstanbullu” olarak tanımlamaktadır: “Hoca, hâliyle, kaaliyle İstanbullu’ydu. Bir hadise karşısında takınacağı örnek tavrı ‘Anamız bizi İstanbullu doğurmuş’ sözüyle belirtirdi. Şimdi çok kimse hakkında ‘İstanbul Efendisi’ deniyorsa bu sözü bilir-bilmez herkes kullanıyor. Ben Hoca’yı onlardan ayırt edebilmek için, ona ‘Has İstanbullu’ demek istiyorum. Neydi ‘Has İstanbulluluk?’ İstanbul içinde beraber dolaştığımız vakit, bilhassa pitoreskini muhafaza eden semtlerde, mesela yolda gördüğü-fakat tanımadığı-yaşlı zevata selam verir, bazen onların anlayacağı gibi ‘vakt-i şerifiniz hayrolsun’ der, bazen sağ elini göğsüne koyar ve bana: ‘Niye böyle yaptım biliyor musun? Dikkat ettin mi, ağzı kımıldıyordu. Bir şey okuyordu o. Belki hatim sürüyordu, belki bir virdi vardı. Eğer ben ona selam versem, o da bana selamla cevap verecekti ve ben onun virdini bozmuş olacaktım’. Bakın nelere dikkat ediliyor... Daima mütebbessim yürümek, çatık kaşlı görünmemek... İstanbulluluk icabı bunlar” (Derman, 1988: 34).

Süheyl Ünver hayat programını aşağıdaki cümlelerle anlatmaktadır:

“...Benim hayatımın hususi ve umumi, gizli ve aşikâr tarafları yoktur. Çizilmiş bir hayat programım vardır. Tabiat kanunlarının müsaadesi nisbetinde başarmaya uğraşmaktayım. Bütün emelim, asla mevki ve siyaset hırslarına kapılmayarak faydalı şeyler öğrenmek ve bunları öğretmektir. Bu yolda yürüdüğümü zannediyorum. Bugün için muntazam uyuyabilmeye ayırdığım sekiz saatten başka boyuna çalışırım. Az konuşur, çok yazarım. Tanıdıklarla toplanıp lafla vakit geçirmenin aleyhindeyim. Dünyada her şey sayılı ve ölçülü yapılmalıdır. Az yerim. Dünyada hiçbir şeyin esiri olmadım. Fikren çok hür ve liberalim. Lakin vicdanım ve memleketimin kanunlarından harice çıkmam. Bunları zaif düşürmek vatanımı zayıflatmaktır” (Ünver, “Selamet’in Suallerine Cevaplarım”: 4).

Ahmet Süheyl Ünver hayat felsefesini şöyle anlatmaktadır:

“Hayat felsefem: İnsanlardan uzak, tabiata yakın olmak,

- Hadiselerden ders almayı bilmek,
- Endişeli insanların bu hallerini kaldırmaya çalışmak,
- Kimse ile münaza etmemek. Sükûtumuzla mukabele etmek. O ancak bu silahla cezasını bulur.
- Hadiselerin üzerinde durmamak. Tanrı işleri kudretiyle yok eder. Ona karışanlara felaket geleceğinden şüphen olmasın.
- Kimseye belâ okumamak. Yani silah çekmemek. O kendi belasını kendinden bulur. Elini ondan çek kâfi,
- Geçmiş değerleri unutmamak,
- Vatanın menfaatini şahsi menfaatlerden üstün tutmak,
- Ağır oturup kendisine molla dedirtmek” (Ünver, Defter: Süheyl Hayat Felsefesi).

Süheyl Ünver'in kendi şahsına verdiği öğütleri sıralayacak olursak:

- “Dikkatli ol. Zira karakterimizi onunla yaparız.
- Yaptığın iyiliği kendine bile duyurman ayıp ve günahdır.
- Şöhret peşinde koşma. O sana muhtaç ise senin peşinden gelir.
- Feleğin gözüne çıban olup batmana rağmen, ilim ve fazilet yolundan ayrılma.
- Geçmiş büyüklerin ahlâkı, hep senin hayatının bir nizamnamesi hükmündedir.
- Hayatta daima her şey, etme ve bulma mahsulüdür.
- Sade geçici güzellere değil, geçmeyen bütün güzelliklere aşık ol.
- Bir insan yirmi yaşında yüzde yirmi münasebetsiz ise altmışında yüzde altmış olur. o cihetle kendinle mücadeleye giriş ki, bu nispet her sene yüzde bir olsun azalsın.
- Gayet iyi siyaset bil, fakat siyasete girme.
- Yüksek tahsil de yapsan şahıs olarak kalma. Daima şahsiyet sahibi güzidelerden ol.
- Bugününe aldanma.
- Her şey boşa gidebilir, çalışmak asla.
- Herkese karşı daima gülümser olmak asaletin ve soyluluğun icabıdır.
- Hayatta ne insanlarla kaynaş, ne de onlara darıl.
- Söylemediğin sözden, yapmadığın hareketten utanma.
- Gönlün istediğini sevsin ve içinden ne isterse söylesin. Onu lisana ve satırlara dökerek kirlletme.
- Ancak kuşkulu olanın akli başındadır” (Ünver, 1976).

3.1.1.4. Ahmet Süheyl Ünver Hakkındaki Görüşler

- Çelik Gülersoy'a göre: "Yerine konmaz bir kıymet olan Prof. Süheyl Ünver" (Gülersoy 1976: 1)

- Muammer Dizer şu cümleyle anlatıyor Süheyl Ünver'i: "Türk bilim ve kültürüne yaşamı boyunca, durup dinlenmeden hizmet etmiş büyük adam Süheyl Ünver" (Dizer, 1988: 46).

- Feridun Nafiz Uzluk'a göre: "O yüksek şahsiyeti olan bir zattır. Yerini tutacak kimse yoktur. O düşmanlarına bile iyilik eden bir insandır". (Sayar, 1994: 632).

- Mehmet Akay'ın değerlendirmesine göre: "Onun o kadar çok yönü ve hüneri var ki her yönüyle onu anlatmaya kalksak ciltler doldurmak icab edecektir" (Akay, 1982: 9 Ocak).

- Tahsin Öz'e göre: "Türk benliğini her sanat bölümünde ortaya koymak hususunda Prof. Dr. Süheyl Ünver'in önderliğine katılmak her münevver Türk genci için bir borç olduğu kanaatindeyim" (Ünver, 1949: 11).

- İsmail Hami Danişmend'e göre Süheyl Ünver: "Öyle bir adam çıktı ki zahiren birbiriyle hiçbir alâkâsı olmayan iki muhtelif ve mütehalif ilim sahasında nesiler yetiştirmeye muvaffak oldu. Dr. Süheyl Ünver tıp tarihi profesörlüğü ile Güzel Sanatlar Akademisi'ndeki Türk minyatür ve tezyinatı hocalığını milli kültür mefhumunda te'lif ederek en çekici ilim tarihiye en zarif san'at tarihine ait birçok kıymetli vesikalar neşretmek suretiyle Osmanlı medeniyetine en büyük hizmetin yolunu buldu" (Ünver, 1953: 3).

- Reşat Ekrem Koçu'nun değerlendirmesi: "...Süheyl Ünver:: Ömrünü bu konu (Türk süslemesi) üzerinde çalışmaya adanmış bir otorite. Ya yetiştirdiği talebeler, Dr. Süheyl tek satır yazı yazmasaydı, adının ebediyen anılması için onlar yeterdi" (Koçu, Tercüman: 21.4.1974).

- Yılmaz Özcan'ın anlatımıyla Süheyl Ünver: "...Durmadan görür akleder, keskin dikkatiyle tesbit eder, resmeder, kopyasını alır, kemsini çektirir, yazar, ne için? Aşıkı oldu millî harsının, maddî manevî varlığını ilmî bir surette belgelemek

ve Hak için, halkına faydalı olmak uğruna!... Yetmiş küsur seneye sığdırılmış, 70 insanın ömrü boyunca yapamayacağı bir meşgale... Yek çok ömre sığamayacak binlerce eser vermiş, defterleri, dosyaları, zarfları, ilimlerle lebâleb dolu olarak Türk-İslam ve dünya kültür alemine amade kılmışlardır” (Sayar, age: 634).

- Amerikalı doktor Felix Marti İbranez’in sözleriyle: “...Leonardo’nun kafası, Pare’nin kalbiyle âlim ve sanatkâr ruha sahip bir büyük ve cihanşumûl Türk Süheyl Ünver” (Ünver, Defter No: 238).

- Süleymaniye Kütüphanesi Müdürü Muammer Ülker’in Süheyl Ünver’e bakışı ise şöyle : “... Allah yeryüzüne insanlara doğru yolu göstermek için her yüz senede bir üstün vasıflı kişiler gönderir. Ünver bunlardan biri olabilir. Hayatımda tanıdığım en büyük insanlardan biridir” (Yalın, 1978: 27).

- Süheyl Ünver’in Türk Tarihi Kurumu’na bağışladığı arşivi üzerine Enver Ziya Karal’ın söyledikleri: “... Tarihte üç kişi tanıyorum: 1. Herodot; Zamanında her şeyi toplamış ve toplatmış ve bu suretle meşhur tarihini yazmıştır. 2. Katip Çelebi: Ne kadar kitap gördü ise kaydetmiş ve bunları toplamış, Keşfü’z-Zunûn adıyla meşhur olmuştur. 3. Süheyl Ünver, Her gördüğü ve öğrendiği şeyi toplamış bunlarla bir arşiv kurmuştur. Ben Amerika’da ve başka yerlerde toplanmış böyle bir arşiv görmedim... Süheyl Ünver’in arşivinin hususiyeti şu: Notları çok. diğerlerinde böyle kıymetli notlar yok” (Yalın, 1981: 293).

- Prof. Güngör Ethem’in tespitleriyle: “... Hindistan’a ilmi kongre dolayısıyla gittiğimde Avrupa’lı ve Asya’lı meslektaşlarım bana hep Süheyl Ünver’i soruyorlardı. Onun şöhretinin dünyaya ne kadar yayıldığını ve bu daha sonraki toplantılarda anladım” (Yalın, a.g.e.)

- Prof. Aslan Terzioğlu’na göre: “Hocam Ünver’i Avrupa’da yalnız tıp tarihi ile meşgûl olanlar değil, bütün tıp, ilim, tarih ve sanat adamları tanıyor. Türk hekimi olarak Süheyl Ünver... ismini duymayan yok” (Yalın, a.g.e.)

- Dr. Cevat Yalın’ın düşüncesi ise şöyle: “Günün birinde İstanbul Üniversitesi tarihi yazıldığı zaman herhalde bilimler, tıp tarihi sahasında, daha doğrusu milli kültürümüzün geliştirilmesinde Süheyl Ünver ismini altın harflerle yazdıracaktır” (Yalın, a.g.e.: 289).

- Prof. Aykut Kazancıgil'in sözleriyle: "Süheyl hoca çok yanlı bir aynaya benzer, her isteyen ondan kendini bulur ve yansıtır' diyen eski bir tıbbiye hocası ne kadar halklı. Köklü bir İslam terbiyesi, aile kültürü, çalışkanlığı, medreseden Tıp Fakültesi'ne uzanan geniş eğitim yelpazesi, benzeri artık bulunmayan ansiklopedik bir şahsiyet oluşturmuştur. Bugün tıp tarihinden folklorla, hat sanatından ve minyatürden eczacılık tarihine; ebrudan ve Osmanlı-Selçuk mimarisinden kültür tarihine: astronomiden mezar taşlarındaki süslemelere kadar giden son derece geniş bir sahada memleketimiz hakkında yapılacak her türlü araştırmada kaçınılmaz olarak Ünver'in ismi vardır" (Yalın a.g.e.: 30-31).

Ahmet Süheyl Ünver hakkında yazılanlar ve söylenenler elbette bunlarla sınırlı değildir. o'nun için çok sayıda önemli kimseler sözden de, yazıdan da çok şeyi duyurmuşlar ve hissettirmişlerdir. Hakkında övgü dolu sözler söyleyip de onun duyurmaktan sakındığı kişilerin başında en önde gelen hocaları – Merkez Efendi, Âkil Muhtar Bey ile Yahya Kemal Beyatlı gelmektedir.

Ahmet Süheyl Ünver için söylenen onca güzel ifadeler karşılık; kendisini şu sözlerle anlatıyor:

"Ben kendimi hiçbir şeye lâıyk görmem", "... İlahi aşık ve öğrenerek ilerleme iştıyakı olan bir fakirim." (Ünver, 1972).

Bu sözler Ahmet Süheyl Ünver'in ne kadar mütevazı, ahlâklı ve sürekli öğrenme aşkı ile dolu olduğunun göstergesidir.

3.1.1.5. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Hakkındaki Görüşleri ve Eğitime Katkıları

Sanatkâr bir aileden gelen Ahmet Süheyl Ünver, hayatı boyunca Türk sanatının hayranı ve eşi bulunmaz bir gönüllüsü olmuştur. Kendisi müzehhip, minyatürist ve ressamdır. Ayrıca ebru yapmış, kat'ı ve hüsn-i hat çalışmalarında

bulunmuştur. Türk sanatının her dalıyla ilgilenmiş; sayısız öğrenci yetiştirerek onlara iyi bir rehber ve öğretmen olmuştur.

Süheyl Ünver manzara resimlerinde Hoca Ali Rıza'nın etkisinde kalmış, tezhipte ise klasik türde yapıtlar üretmiştir. Sonraları Türk tarzı süslemeye önem vermiş, minyatür sanatında özellikle portre alanında çalışmıştır (Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi, 1983: 5403).

Şekil 117: Öğrencileriyle birlikte Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde

Türk insanıyla her zaman gururlanmış, milletinin sanat yönünü şu sözleriyle vurgulamıştır:

“... Türk, aslında çok dikkatlidir. Sanat gücünü geliştiren konuların en ince taraflarında, aslı bir, fakat teferruatından çeşitleri çoğaltılmış örneklere hayrandır. Dikkati ve ona mutlaka bağlı karakterinin icabı, bu böyledir. Bu cihetle ayrı ve müstesna bir sanat âlemine sahiptir.” (Ünver, 1973: 123).

Süheyl Ünver'e göre Türk tezyinatı bir bütündür. O yalnız çinilere, tahta üzerindeki nakışlara ya da kitap tezhiplerine özel değildir. bu tezyinat “miklep”

denilen cilt eklerinin üzerindeki ve içindeki oymalı-oymasız nakışlara kadar her şeyi kapsamaktadır (Sayar, 1994: 612).

Buna rağmen Türk sanatının bazı dallarında tarihi bir akışkanlık sağlanamamış, çok parlak dönemler yaşandıktan sonra özellikle ünlü sanatkârların vefatıyla o sanat dalı sönmeye ve ölmeye yüz tutmuştur. Sanatkârı izleyen öğrencilerin azlığı yanında, onu çekememenin getirdiği senlik-benlik kavgası da o sanat dalının ileri götürülmesine engel olmuştur. Dolayısıyla bu durum, taklitçiliği doğurmuş, Türk süslemesinin baş ustası Baba Nakkaş ekolü yüzyıllar içinde süreklilik kazanmamıştır (Ünver, 1951: 4)

Şekil 118: Topkapı Sarayı Nakışhanesinde çalışırken (1940)

Türk süsleme sanatında tarihi akışkanlığın önünün kesilmesinin bir diğer nedeni de temel örneklerin anlamlarının anlaşılmasız yapılan uydurma-basit çalışmalara dayanmasıdır. Türk süsleme sanatlarını oluşturan temel örneklere özgün güzelliğini kazandıran detayları yakalamak gerekmektedir. Süheyl Ünver'e göre bunların toplanması ile Türk sanatının güzelliği ve inceliği kaybedilmeden, bu yoldaki çabalarla Türk süsleme sanatı tarihi yazılabilir duruma gelmiş olacaktır (Ünver, 1947: 9-11).

Şekil 119: Gebze’de resim yaparken (1974)

Osmanlı tezyinatının en güzel örnekleri mimarî eserlerde, taş, ahşap, çinide, kalem işleriyle el yazması eserlerde, levha, kap, vazo vb.’de görülmektedir. Klasik Osmanlı süslemesi 17. yüzyılda varlığını korurken 18. yüzyılla birlikte gerileme sürecine girmiş, bundan sonra Avrupa’yı taklit etme dönemi gelmiştir. Türk rokoko tezyinatı bu dönemin ürünüdür (Sayar, 1994: 615).

Süheyl Ünver, gerilemenin nedenlerini araştırmış, üstlendiği tarihi misyonu aşağıdaki sözlerle açıklamıştır:

“... Türk süsleme sanatı diğer milletlerden asla geri değildir. hatta üstün tarafları çoktur... Sanatımızı iyi tanımamız ve sonra bütün dünyaya incelikleriyle tanıtmak gayemiz olmalıdır. Hayatım boyunca bunu bir ideal bildim ve bu maksatla çeşitli dersaneler açarak sanatımızı tanıtacak idealist arkadaşların çoğalmasını gaye edindim... Süsleme rönesansımızı yapma yolunda zamanımızın incelik ve hususiyelerindeki sadeliği esas tutmak gayemizdir” (Yalın, 1978: 50).

Şekil 120: Öğrencileriyle birlikte Topkapı Sarayı Nakışhanesinde (1946)

Şekil 121: Tıp Tarihi Enstitüsü'ndeki Türk süslemesi seminerinde

Süheyl Ünver'e (Ünver, 1951: 22) göre rönesansımızı gerçekleştirmek için mutlaka Müzehhib Karamemi ve onun gibi sanatkarların eserlerini incelemek ve onlardan ders almak gerekmektedir. Bulunabilen bütün örnekler titizlikle incelenmeli ve anlamaya çalışılmalıdır. Ancak bu şekilde bugünün modern süslemesine ulaşabiliriz. Uydurma, gelişmiş güzel çalışmalar yerine kreasyon yapılmalıdır.

Kreasyon, bütün yapılanları gördükten sonra onları kopya etmeyerek eskilerin yapmadıklarını bugünkü ihtiyaç ve zevk seviyesine göre meydana getirebilmektir. Dört yüzyıl önceki Karamemileri aramaya nasıl koşuyorsak yarın da bugün bırakacağımız ciddi eserler bir gün aranmalıdır. Eğer Türk süslememizde bu senteze varmazsak bugünkü çalışmalarımız ve sanat eserleri diye nitelendirilen, aslında sanat eserinden uzak bir takım çalışmalar bizi 20. yüzyılda hiçbir şey üretmemiş konuma düşürecektir. Bu yüzden Türk süsleme sanatına gönül vermiş gençler, geçmişin Türk ruhunu yansıtan ince eserler üzerinde incelemeler yapmak zorundadır (Ünver, 1951: 22).

Süheyl Ünver Medreset'ül-Hattatin'deki öğrencilik günlerinde buradaki öğretmenlerin düşüncesinde Türk minyatürü denen bir kavram olmadığını fark ederek, minyatür sanatımız üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Gördüğü bir Türk minyatürünün İran'a mal edilmesine çok üzölmüş, Türkiye'deki müze ve kütüphanelerle birlikte dış ölkelerde bulunan minyatürlerin toplanarak resimli Türk tarihinin yazılması için bir arşiv oluşturulması gerektiğini belirtmiştir (Sayar, 1994: 619).

Şekil 122: Rauf Tuncay'la Süleymaniye Camii ön haziresinde (1964)

Süheyl Ünver'e göre bilgiyi saklamak haramdır. Her şey verildikçe eksilir, bilgi ise verildikçe artar, çoğalır. Üstlendiği önemli misyonu şu sözleriyle belirtmiştir:

“Atatürk bu memleketi kurtardı. Buna küçük cihad demişti. Büyük cihad ise cehaletle mücadeledir. Faydalı bilgileri mutlaka yayınlamalı, birbirimizi müsbet bilgilerle yetiştirmeliyiz” (Ülker 1986: 40-41).

Öğrencilerinden Ülker Erke (Erke, 1986: 48) Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde gördüğü Türk süsleme derslerinde öğretilenin sadece fırça yeteneği ve eski büyük Türk sanatkârlarının eserleri değil öncelikle sanat tarihinin öğretildiğini açıklamıştır. Topkapı Sarayı'nın tarihi atmosferi içinde Süheyl Ünver'in İstanbul kütüphane ve müzelerinde, Anadolu ve dış ülkelerde yaptığı araştırmaları öğrencilerinin önüne cömertçe sergilemiştir.

Süheyl Ünver'in bu derslerde söylediği sözlerden bazıları şunlardır:

“Hem resim yapmak, hem de bu işin tarihini yapmak lâzım. Bir sanatı öğrenmekle kalanlar, bunun tarihi seyrini bilmezlerse yenilikler ortaya koyamazlar.”

“Sizler de öğrendiklerinizi zamanı geldiğinde başkalarına öğretirseniz, benimle ödeşmiş olursunuz.”

“İnsan çeşitli konulara heves etmeli. İnsanın bir mesleği ve bir de meşgalesi olmalıdır.”

“İlim bilmek değil, nerede ne var bilmektir.”

“Sanat incelik değil, sanatın kendine göre incelikleri var.”

“Sanat taklitle ilerlemez”

“Sanatın alfabesini, gramerini öğrenip yapılmamış olanları yapacaksınız.” (Erke, 1986: 48-49).

Şekil 123: Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde bir sergi gününde

Tam olarak sayısını bilemediğimiz kadar resim, minyatür, tezhip çalışmalarında bulunan, hatta bazı örnekleri heyecanını dizginleyemeyerek iki veya daha fazla yapan Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver'in (1953:2) Türk süsleme sanatı eğitimine katkıları aşağıdaki maddelere sığdırılmaya çalışılmıştır:

1. Türk sanatına hizmet etmiş en büyük Türk sanatkâridir.
2. Bu yüzyılda Geleneksel Türk Süsleme Sanatı Tarihi'ne bakıldığında, 20. yüzyılın Türk Süslemesi Tarihi "Süheyl Ünver" adı ile anılmaktadır (Erke, 1986: 49).
3. Süheyl Ünver, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk minyatürü dersini başlatmış, içeriğini de kendisi hazırlamıştır. Buradaki öğretmenliği 1936'dan 1955 yılına kadar devam etmiştir (Terzioğlu, 1986: 14).
4. Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk minyatürü ve süslemesini ilgilendiren konularda bir araştırma programı yapmıştır. Bu programa göre İstanbul'daki müze ve kütüphaneler dolaşarak, 1936-1941 yılları arasında 2000'e yakın örnek toplanmıştır (Ünver, 1941: 3).

5. Türk minyatür tarihine ilişkin yaptığı araştırmalara göre bu sanat dalı Türklerde II. Mehmed döneminde ortaya çıkmıştır. En parlak zamanını I. Süleyman devrinde yaşamıştır. Matrakçı Nasuh, Nigârî, Nakkaş Osman, Nakkaş Hasan Paşa, Kalender, Levnî Abdullah buhari eserleri ile klasik dönemin sürekliliğini gerçekleştirmiş sanatçılardır (Sayar, 1994: 619).
6. Süheyl Ünver, Osmanlı dönemi ve öncesi tarihi kişilerinin resim ve minyatürlerini yapmıştır (Ünver, 1949: 28).
7. Fatih Sultan Mehmed döneminde saray bünyesinde bir nakış okulu olduğunu belirleyen Süheyl Ünver, buradaki Baba Nakkaş'ın çalışmalarını da ortaya çıkarmıştır (Ünver, 1958: 5).
8. Süheyl Ünver'in inceleme ve araştırmalarına göre, Fatih Sultan Mehmet dönemi ile Türk süslemesindeki Klasik dönem de başlamıştır. O devirde yapılmış Türk süslemesinin özgün örneklerinde tekrarların yeri bulunmamaktadır (Ünver, 1953: 13)

Şekil 124: Tıp Tarihi Enstitüsü'nde açtığı bir sergi (1964)

9. Süheyl Ünver, Türk sanatı tarihimize ilgili yanlışları her zaman düzeltmeye çalışmıştır. Hollanda müzelerinde gördüğü İznik mamülü çini eserlerinin Türk malı olduğunu kanıtlamış, sonunda "Kleinasiz" yazan etikete "Türk eseri" yazdırmayı başarmıştır (Yöndemli, 1986: 88). Ayrıca

1940 yılından sonra yayınladığı monografilerle Batılı yazarların hatalarını düzeltmiştir. Dietz'in "Türk Sanatı" isimli eserine atıfta bulunarak onun "Kanunî ve II. Selim devrinin bilinen ressamlarından hiçbir şey kalmamıştır" sözünü, "Yalnız Topkapı Sarayı'nda on binden fazla resmin mühim bir kısmı Türk sanatkârlarınındır" diyerek Dietz'in hatalarını ortaya çıkarmıştır (Ünver, 1949: 14).

Avrupa sanat tarihçilerinin Türk sanatı için hatalı ve çirkin görüşlerini çürütecek deliller peşinde koşmuş, eserler ortaya koymuştur (Sayar, 1994: 614). Süheyl Ünver'in vardığı nokta şöyledir:

"... Biz bu mevzuları sırf bu noktadan yalan ve yanlış hükümlerle mücadele için ele almış bulunuyoruz. Türk gençliği şunu bilsin ki bizi ve mazimizi bizden iyi kimse bilemez" (Ünver, 1949: 14-15).

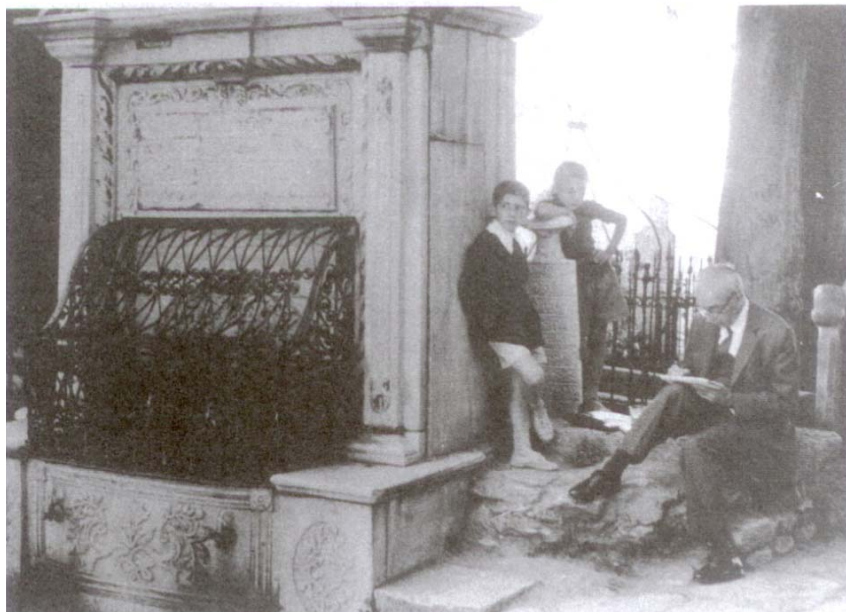
10. Süheyl Ünver 1945 ve 1950 yılları arasında hiç bilinmeyen veya unutulmuş sanatkârlara ait monografiler yayınlamıştır. Bunların başında İsmail Zühdü Efendi, Mehmed Şevki Efendi, Karahisari Ahmed Efendi, İsmail Hakkı Altunbezer, Mehmed Esad Yesari, Şefik Bey, Mehmed Hulusi Efendi gibi önemli kişilerin monografileri gelmektedir (Sayar, 1994: 338-339).

11. Canlı lacivert zemin üzerine altınlı Rumiler ve rengarenk çiçek motifleriyle tezhipli ve haklârlı eserleri, Kur'an-ı Kerimleri, dua kitapları, minyatür albümleri, ciltleri, yazı örneklerini, çinileri, tahta oymaları, kumaşlar ve nicelerini Süheyl Ünver tek tek elden geçirmiş, bunlardan örnekler almıştır. Onun bu yöndeki çabaları ile bugünün Türk süslemesi öğrencileri Türk ruhunun bozulmamış, çeşitli örnekleriyle tanışma fırsatı bulmuşlardır (Sayar, 1994: 614-615).

12. Süheyl Ünver, Güzel Sanatlar Akademisi'nde göreve başladığı 1936 yılında ayrıca Topkapı Sarayı Baba Nakkaş nakışhanesinin onarılmasında

görev almış ve burada Türk süslemesi öğrencilerine yıllarca dersler vermiştir (Erke, 1986: 49).

13. Selçuklu süsleme sanatını ve yüzyıllara göre özelliklerini, Fatih Sultan Mehmet'in baş nakkaşı Baba Nakkaş'ı ve Kanuni Sultan Süleyman'ın baş nakkaşı Müzehhib Karamemi'yi ilim ve sanat dünyasına tanıtarak hizmette bulunmuştur (Yöndemli, 1986: 89)

Şekil 125: Bursa, Emir Sultan'da yolun üstünde meydana bakan çeşme yanında resim yaparken (1950).

14. Süheyl Ünver, İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1955 yılında ayrılmış, Türk ince sanatlarına ilgi duyan öğrencilerine haftada bir gün Tıp Tarihi Enstitüsü'nde kurslar düzenlemiştir (Yöndemli, 1986: 86). Türk süslemesi öğrencileri buraya aynı zamanda Türk kültür değerleri ve tarihi hakkında da bilgi sahibi olmuşlardır. Süheyl Ünver öğrencilerinin bu yolda ilerlemesine katkılar sağlamış, onlarla birlikte sergiler açmıştır.

Şekil 126: Süleymaniye Kütüphanesi'nde Abdülbaki Gölpınarlı Süheyl Ünver üzerine konuşmasını yaparken (1981)

15. Klasik Osmanlı süslemesi 17. yüzyılda devam ederken 18. yüzyılla birlikte gerileme sürecine girmiş, bunu Avrupa'yı taklit dönemi izlemiştir. Üçüncü aşama günümüz Türkiye'sinde Süheyl Ünver'in atılımlarıyla başlamıştır. "Rokoko" denilen Batı tesirli eserlerin yerine kişisel çalışmalarıyla klasik dönemin örneklerini belirlemiş ve bunlar doğrultusunda eserler vermiştir (Sayar, 1994: 616).

Türk süslemesinin gelişmesini Süheyl Ünver aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

"... Talebemden sekiz-on kişi... bu yolda çalışmaya başladılar. Bu suretle yeni bir Türk tezyinatı rönesansının başında bulunduğumuzu anladık ve o nokta üzerinde yürüyoruz. Artık biz tezyinatımızda bir reform yapabiliriz. Ben buna inanmışımdır. Bu şimdiye kadar yapılmamıştır..." (İpekçi, 1972).

16. Süheyl Ünver murakka germek, altın ezmek, fırça yapmak, mürekkep imâl etmek ile ilgilenmiş, ayrıca kompozisyonlar, cetveller, tahrirler ve kağıt boyamalarını konularının uzmanlarından öğrenmiş, uygulamış ve daha sonra bütün bu bildiklerini öğrencilerine öğretmiştir. Bütün bu çabalar sonucunda Türk Süsleme sanatlarında büyük bir rönesansı gerçekleştirmeyi başarmıştır (Ayvazoğlu, 1989: 394).

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ

1933 te Atatürk'ün Üniversite Reformu ile tesis edilen Fakültemiz Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü'nde başlattığı Türk Tababet Tarihine ait değerli yayınları ile yarım yüzyıla yakın bir zamandan beri Türk Tababet Tarihinin ilmi olarak araştırılmasındaki ve bizde Tıp eğitiminde, Tıp Tarihi ve Deontoloji derslerinin yerleşmesindeki başarılı çalışmalarımdan dolayı

Ord. Prof. Dr. A. SÜHEYL ÜNVER'e

ÜSTÜN HİZMET BERATININ

verilmesini kararlaştırmıştır.

25 Mayıs 1982

İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Cemalettin ÖNER

Cemal Öner

Şekil 127: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'e verilen "Üstün Hizmet Berati"

Şekil 128: Süheyl Ünver'in odasından bir köşe

17. Süheyl Ünver'in üzerinde çalıştığı bir başka sanat dalı da kağıt oymacılığı (kât'ı)dır. günümüzde bu sanat dalını el yapması eserleri ve yayınları ile canlandırmış, bu atılımıyla Türk sanatının bu unutulmuş dalına ilgi duyacaklara yol göstermiştir (Sayar, 1994: 621).

Şekil 129: Süheyl Ünver emeklilik töreninde (1973)

18. Süheyl Ünver Türk yazı sanatının tarihi ile ilgilenmiş, eserler vermiştir. Hayatını kaleme aldığı, eserlerinden örnekler verdiği hattatlar şunlardır: Ali bin Hîlal, Şeyh Hamdullah, Ahmed Karahisarî, Katipzade Mehmed Refî', İsmail Zühdü, Mustafa Rakım, Mahmud Celaledîn, Mehmed Esad Yesarî, Mustafa İzzet, Mehmed Şevki, Mehmed Şefik Bey, Sami Efendi, İsmail Hakkı Altunbezer, Ahmed Kamil Akdik ve Mehmed Hulusi Yazgan'dır. ayrıca son dönem hataları Tuğrakeş İsmail Hakkı, Mecid Ayrıl, Nuri Korman, Hamid Aytaç, Necmeddin Okyay ve çocukluk arkadaşı Mustafa Halim Özyazıcı ile kurduğu yakın dostluklarla onlardan Türk hat sanatının son dönemini kapsayan geniş bilgiler elde etmiş, bunları defter ve dosyalara geçirmiş ve bu daldaki yayınlarının sayısını sürekli arttırmıştır (Sayar, 1994: 622).
19. Kitaplığında 3000'den fazla yazma ve basma eser, 5000'den fazla sanat çalışması (tezhip, minyatür ve resim), iki yüz binden fazla not biriktirmiş, notlarını defterler içinde sınıflandırmıştır (Kaynardağ, 1995: 14).
20. Süheyl Ünver'in 1920-1986 yılları arasında basılmış yayınlarının sayısı 2300'e yakındır (Sayar, 1994: 525).

Şekil 130: Süheyl Ünver'e Tübitak tarafından 1975 yılında verilen Hizmet Ödülü
 Kültür Bakanlığı tarafından 1985 yılında verilen Kültür ve Sanat Büyük Ödülü
 Kuveyt Bilim, Araştırma, Geliştirme Kurumu Ödülü ve değişik tarihlerde almış
 olduğu beratlar.

Şekil 131: Kuveyt Bilim Ödülü töreninde (1985)

Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver hiçbir karşılık beklemeden kendisini Türk sanatına adanmış, yüzlerce öğrenci yetiştirmiş, binlerce birbirinden değerli eser meydana getirmiştir.

Sanatçının Türk süsleme sanatı eğitimine katkılarını Rauf Tuncay şu sözlerle dile getirmektedir:

“... Bundan 20-25 yıl öncesine (1945-1950’ye) gelinceye kadar yurdumuzda ‘Türk Motifi’ deyimi çok dar ve sınırlı bir sanat çevresinde söz konusuydu. Bugün yurt içinde ve yurt dışında çeşitli mamul eşyaların süslenmesinde, ufak büyük çapta bir moda yaratıcısının çalışmalarında Türk süsleme motiflerinden yararlanma yoluna gidilmesi sevindirici bir haldir... Bu insanların ellerine ilk fırçayı veren, onlara sanat yolunda hedeflerine varmak için gerekli sanat heyecanını tattırmayı başaran sayın Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver’dir”. (1972:2)

Müjgan Cumhur (1976:670) ise şöyle bir tespitte bulunulmuştur:

“...Cumhuriyet devrinde Prof.Dr.Süheyl Ünver ve yetiştirdiği talebeler klasik usluba dönmüş ve nefis eserler meydana getirmişlerdir”.

Günümüzde üniversitelerde, akademilerde, kurslarda Türk süsleme sanatı eğitimi verilmesini, gençlerimizin bu sanata karşı ilgi ve merakının olmasını Ahmet Süheyl Ünver'e borçluyuz diyebiliriz.

3.1.2. Görüşmeler Sonucunda Elde Edilen Bilgiler

3.1.2.1. Görüşme Yapılan Kişiler

- Gülbün Mesara
- Ahmet Yakupoğlu
- Yrd. Doç. Dr. Ali Rıza Özcan
- Arşa Kasparyan
- Prof. Dr. Avni Morgül
- Ayşe Çetin
- Doç. Dr. Faruk Taşkale
- Güngör Kondu
- Dr. Hatice Aksu
- Prof. Dr. İtler Uzel
- Nimet Demirağ Sanlıman
- Nuran Gülendağlı
- Nusret Çolpan
- Sevinç Kuşoğlu
- Suhandan Yücel
- Doç.Dr.Vildan Çetintaş
- Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Özcan
- Ülker Erke
- Zeynep Nuray Atasagun

3.1.2.2. Görüşmelerden Elde Edilen Cevaplar

GÜLBÜN MESARA

(Süheyl Ünver'in kızı, tezhip ve minyatür sanatçısı)

(Mart 2006'da görüşülmüştür)

1- Mükemmel bir hocaydı, bu konuda herkes hemfikirdir. Dört dörtlük, tam örnek alınabilecek bir hocaydı.

2- Ben her şeyi babamdan öğrendim. Kendisinin çok güzel alışkanlıkları vardı. Mesela not tutma alışkanlığı, sürekli bir şeyler yazardı, hiç boş durmazdı, elinde her zaman kağıt ve kalem görürdünüz. Türk süsleme sanatı derslerinde öğrencilerine çok yararlı bilgiler verirdi. Bu sanatın tarihi, gelişim aşamaları, Fatih devri süslemeleri, Baba Nakkaş, Karamemi gibi önemli konuları her zaman anlatırdı. Ayrıca öğrencileriyle sık sık İstanbul'da gezilere çıkardı. Bazen Karacaahmet mezarlığındaki mezar taşlarını inceletir, kütüphanelere götürür, tarihi yerleri gezdirir ve bunları resmederdi. Yine öğrencileriyle birlikte ünlü sanatkarları ziyaret eder, sohbetinde bulunurlardı.

3- Uzun yıllar Topkapı Sarayı nakışhanesi'nde, İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde kendi kurduğu Tıp Tarihi ve Deontoloji bölümündeki nakışhanede Türk süsleme sanatı dersleri verdi, yüzlerce öğrenci yetiştirdi. Onun yanında bir-iki defa bulunarak onun öğrencisi olmuş sayılmazsınız. Çünkü her an, her yeni gün bir şeyler öğretirdi. Öğrenmeye ve öğretmeye doyamazdı. Sayısız eserleri mevcuttur, arşivinin bir kısmı bendedir. Özellikle bana yazdığı mektuplar bulunmaktadır. Ben onları defter haline getiriyorum. Evlendikten sonra eşimin işi dolayısıyla Ankara ve Amerika'da bulunduk. Bu yıllarda sürekli mektuplaştık. "Kırkambar" diye isimlendirdiğimiz her konuyu kapsayan defterler olmuştur bu mektuplardan. Tabii konularımız ağırlık olarak sanat üzerineydi.

4- Babam Süheyl Ünver, için yaşamın anlamı durup dinlenmeden çalışmak demektir. Kendisini boş görmek, yani kalem-kağıtsız rast gelmek imkansızdı denilebilir. Yorulmak nedir bilmezdi. Bir işten yorulduğu ya da sıkıldığında, başka bir iş yaparak kendini dinlendirirdi. Çok düşünceli ve kibardı. Kimseyi kırmaz, herkese örnek teşkil eden huyları ve özellikleri vardı.

5-6- Ben 1960'lı yıllardan itibaren babamın Türk süsleme sanatı öğrencisi oldum, aynı zamanda asistanıydım. Kendisinden 1972 yılında icazet aldım. Çalışmalarımızı hep, birlikte yürüttük. Onun izinde gitmeye, bıraktığı, bizlere emanet ettiği değerlere sahip çıkmaya çalışıyoruz. Babam hiçbir karşılık beklemeden bu işe gönül vermişti. Şimdi bizde onun yetiştirdiği bir-iki öğrencisiyle birlikte haftada bir gün Cerrahpaşa'daki Süheyl Ünver Nakışhanesi'nde Türk süsleme sanatı eğitimi vermeye devam ediyoruz. Tamamen ticari kaygıdan uzak, bu işe gönül vererek, seve seve yapıyoruz. Amacımız bu sanatı genç neslimize sevdirmek, gerilmesini ve unutulmasını engellemek, ayrıca sevgili babamın emeklerini boşa çıkarmamaktır.

AHMET YAKUPOĞLU

(Manevi oğlu – ressam)

(Nisan 2005'te görüşülmüştür)

1- Süheyl Ünver, tam anlamıyla örnek insandı. Çalışma tarzı, meydana getirdiği şeyler, her yönüyle iyi bir eğitimciydi. Her şeyi merak eder, notlar alırdı.

2- İstanbul'da olduğum sürece ben onun hep yanındaydım, gece-gündüz birlikteydik. Ondan her şeyi öğrendim. Bütün davranışlarını, hâl ve hareketlerini, çalışkanlığını hep örnek aldım. Onun manevi oğluyum. Baba hep baba-abi gibi muamele ederdi. Ben de kendisinin sözlerini dinlerdim. Süheyl Hoca'nın not tutma alışkanlığı vardı. "Bizim hafızamız her şeyi taşıyamaz, not al" diyordu.

3- Gazeteci Ergun Göze, Hocamız ve Türk tezyinatı için gazetede en isabetli sözü söylemiştir: "Bu işin bas'ubadel mevt-i Süheyl Bey'le olmuştur." Başka söz söylemeye gerek yoktur. Bugün akademilerde, üniversitelerde, çeşitli kurs ve atölyelerde tezyinat ve minyatür öğretiliyorsa bunun basu'badel mevti (başlangıcı) Süheyl Hoca'dır.

1936 senesinde Atatürk klasik sanatlarımızın ele alınarak, ders olarak okutulmasını istiyor. Etrafındaki kişiler tam bu işin erbabı olan genç bir doktor olduğunu söyleyerek Süheyl Ünver'i öneriyorlar. Atatürk'ün emriyle, bu derslerin müfredatını oluşturan Süheyl Ünver, Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretmen oluyor. Süheyl Hoca vefatına kadar Türk süslemesinden kopmayarak bilgilerini hep öğrencilerine aktarmıştır. Onun gibi biri bir daha dünyaya gelmez diye düşünüyorum.

4- Süheyl Hoca çok insancıl, samimi, yardımsever her şeyiyle mükemmel bir şahsiyetti. Onun farkı cevher gördüğü, yetenek gördüğü, kişilikli gördüğü öğrencisinin peşini bırakmazdı. Hep ilgilenir, yardımcı olmaya çalışırdı. Kendisinin benim üzerimde emeği çok büyüktür. "Bilgi bencili olmayın, her bildiğinizi aktarın" diyerek eğitimcinin nasıl olması gerektiğini vurgulardı. Öğrencilerine "Talebe

hocadan üstündür”, “hoş geldiniz, siz buraya davetsiz geldiniz. Buranın sahibi sizsiniz” diyerek öğrencilerine verdiği değeri ifade etmiştir.

5- Süheyl Hoca’yla 1941’de Kütahya’da şehir kütüphanesinde tanıştım. Ben Kütahyalıyım, Süheyl Hoca da oraya ailesiyle ziyarete gelmişler. Daha o zaman lise talebesiyim. Güzel Sanatlar Akademisi’nde öğrenci olmayı çok istediğimi söyleyerek yaptığım resim çalışmalarını gösterdim. Bana yardımcı oldu, İstanbul’da kalacak yer buldu, beni yurda yerleştirdi, Akademiye kaydoldum. Ailece bana yakınlık gösterdiler. İstanbul’dan Kütahya’ya her gidişimde bana yolluk hazırladılar.

6- Süheyl Hoca’yla tanıştığımız 1941 yılından, onun vefatına 1986 yılına kadar tam 25 yıl onun öğrencisi, evladı oldum. Kendisinden hep bir şeyler öğrenmeye, kapmaya çalıştım. Son üç ayını yatakta geçirdi, yattığı yerde bile gazlı kalemlerle çalışmalar yaptı. Son anlarına kadar hep hocamın başındaydım. Nur içinde yatsın!

YRD. DOÇ. DR. ALİ RIZA ÖZCAN**(Mimar Sinan Üniversitesi Güzel sanatlar Fakültesi****Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Öğretim Görevlisi)****(Şubat 2005'te görüşülmüştür)**

1- Tek kelimeyle müthiş bir insandı. Onunla tanıştığım ve onun öğrencisi olduğum için kendimi çok şanslı görüyorum. Kendisi ufkumu açtı ve hayatım değişti diyebilirim.

2- Beni çok konuda ikaz etti. Fırçasını az yemedim. Üzerimde emeği büyüktür.

Sadece uygulamalı çalışmalarla yetinmezdi. Bu geleneksel kültürümüzü aktarmaya çalışırdı. Bir kitap ismi verir, “Eğer bu kitabı iki gün içinde bulup, okumazsanız uyku size haram olsun.” diyerek bizi araştırma ve bilgilendirmeye teşvik ederdi.

Elbette beceri yönünden de çok şey öğrendik hocamızdan. Geleneksel sanatlarımızın tüm inceliklerini öğretmeye çalıştı nur içinde yatsın.

3- Kültürümüz gençlere aktarmaya çalışırdı. En büyük katkısı hiç şüphesiz sayısız eserleridir. Risaleleri, makaleleri, kitapları geleneksel sanatlarımıza ışık olmuştur. Süheyl Ünver, geleneksel el sanatlarımıza giden yolda köprüdür. Onun katkıları saymakla bitmez, bütün eserlerini kitaplarını incelemek lazım.

4- Öğrencileri ve çalışmalarıyla yakından ilgilenir, samimi davranırdı. Ama disiplini elden bırakmazdı.

5- Maalesef Süheyl Ünver hocamızın ömrünün son yıllarında, 1983-1986 yılları arasında tanıdım. Keşke daha önce tanışma fırsatı bulabilseydim.

6- Pazartesi ve Cuma günleri olmak üzere haftada 2 gün 2’şer saat ders aldım.

ARŞO KASPARYAN**(Ressam, Heykeltıraş)****(Nisan 2005'te ve Mart 2006'da görüşülmüştür)**

1- Katı kuralları olmayan, serbest çalışmalarını takdir eden, ileri görüşlü bir eğitimci idi.

2- Ben zaten disiplinli bir öğrenciydim. Onun da disiplinli bir yapısı vardı. Benim bu yanıma severdi.

- Derse gelirken tezhip, minyatür kitapları getirir, bize zaman zaman bu kitaplardan konumuzla ilgili kısımlardan bahsederdi.

- Mesela minyatürde bazı kurallar vardır. Ben bunları uygularken sıkılırdım. Kendimden bir şeyler vermek isterdim. Böyle bir çalışmamı görünce, sırtımı sıvazladı ve başıyla beni onaylıyormuş gibi yaparak gülmüştü. Bu davranışıyla, benim derslere daha da istekli gelmemi ve bu geleneksel el sanatımızı sevmemi sağladı.

3- Geleneksel sanat eğitimine katkıları pek çoktur. Bizlere o kadar çok sayıda, o kadar güzel eserler bırakmıştır ki elbette bunların kıymeti bilinmelidir.

4- Süheyl Ünver tam bir İstanbul beyefendisiydi. Samimi, disiplinli, modern görüşlü bir insandı. Bir dersinde bize “şimdi siz burada ibadet yapıyorsunuz, çünkü çalışmak ibadettir.” demişti. Yani boş durmayı hiç sevmez, çalışmayı ibadet sayardı.

5- 1970-72 yılları arasında Cerrahpaşa'daki nakışhanesinde öğrencisi oldum.

6- Haftada 2 gün ders aldım.

PROF. AVNİ MORGÜL

**(Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü
Öğretim Üyesi)**

(Nisan 2006'da görüşülmüştür)

1- Bence çok iyi bir pedagoğdu. Öğrencilerine nasıl davranacağını çok iyi bilen, onlara iyi bir örnek oluşturan çok saygı değer, kişilikli bir eğitimciydi.

2- Öğrencilerine sadece bilgi değil ömür boyu kullanabileceği güzel alışkanlıklar kazandırdı. Örneğin; tezhip dersinde öğrencinin kullandığı su ve fırçaların çok temiz olmasına dikkat ederdi. Bir keresinde bir öğrencinin kullandığı suyun çok kirli ve bulanık olduğunu görünce bunu öğrenciye içirmiş, böylece öğrencinin bir daha bu hatayı yapmamasını sağlamıştı.

3. Tezhip sanatının Cumhuriyet devrinde tekrar doğmasına en büyük katkıyı Süheyl Ünver yapmıştır diyebiliriz. Bugünün Türk süsleme sanatları eğitimcileri, öğreticileri hep Süheyl Ünver'in öğrencileri, öğrencilerinin öğrencileridir.

4- Kendisi eğitimi bir iş olarak değil, bu işe gönül vererek ve geleneksel Türk sanatını yaşatmak için yapardı. Bu yüzden sadece bu işe gönül vermiş kişileri öğrenci olarak kabul ederdi.

5- 1994 yılında tanıdım. 2 yıl boyunca derslerine katıldım.

6. Haftada 2-3 saat ders aldım.

AYŞE ÇETİN

**(Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü
Öğretim Görevlisi)**

(Mart 2005 ve Nisan 2006'da görüşülmüştür)

1- Şu anda benim Süheyl Ünver'i öğrenci gözüyle değerlendirmem çok zor. Artık öğrenci değil öğretmenim çünkü. Ama genel olarak Süheyl Bey'in eğitimciliğinden bahsetmek gerekirse daima bir şeyler öğretmeye çalışırdı. Bizi hep araştırmaya teşvik ederdi. Uygulamalı eğitimin yanında bizim şimdi yapmaya çalıştığımız aktif eğitimi, kendisi, o zamanlarda uyguluyordu. Biz öğrencilerine balık tutmayı öğretti, balığı pişirip önümüze koymadı.

2- Aslında Süheyl Hocamız her davranışı, hareketi bizim için örnek alınması gereken şeylerdi. Tutumlu biriydi, en küçük kağıt parçasını dahi atmaz onları düzgünce, keser, masanın bir köşesinde bulundururdu. O kağıtlara desen çizer, notlar tutar, sürekli bir şeyler karalardı. Ondan boş durmamayı sürekli bir şeylerle meşgul olmayı öğrendik.

Hepimize hitap ederek, sıradan bir anlatma yöntemiyle dersini anlatmazdı. Her öğrencisiyle teker teker ilgilenirdi. Mesela yanıma gelir: "Ayşeciğim, çalışmaların çok güzel gidiyor, o yaptığın çiçeğin ismi nedir, bu renk nasıl elde edilir gibi sohbet havasında soru-cevap şeklinde dersini işlerdi."

Ben stilize çiçeği hocamdan öğrendim. Öğrencilerini yetenekleri doğrultusunda yönlendiriyordu. Araştırma konuları vererek bizi hiç boş bırakmıyordu.

3- Bence Türk süsleme sanatlarına en büyük katkıyı Süheyl Ünver Hocamız sağlamıştır. Böyle bir konunun insanlara ulaşması, kaybolmaması için çok büyük sabırla uğraşlar vererek çalışmıştır.

Burada bir anımı anlatmak istiyorum:

Süheyl hoca bir dersinde çalışmalarımıza bakıyordu. Yanımda durarak; 2 yıldır derslerime katılarak, güzel çalışmalar yapıyorsun. Bana borcun var. Nasıl ödemeyi düşünüyorsun diye sordu. Ardından cevabı kendisi verdi: benim size öğrettiklerimi siz de başkalarına, öğrencilerinize öğreterek borcunuzu ödeyeceksiniz” dedi.

4- Öğrenci-öğretmen mesafesini çok akıllıcı koruyan, aynı zamanda sevecen, meslek samimiyeti taşıyan, duruşu ve giyim tarzıyla çok beyefendi bir insandı.

5- 1973 ile 1980 yılları arasında öğrencisi oldum.

6- Haftada 2 gün ders aldım ama Süheyl Hocam’a yaptığım çalışmaları istediğim zaman gidip, gösterebiliyordum.

DOÇ. DR. FARUK TAŞKALE

(Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Öğretim Görevlisi)

(Mayıs 2005'te görüşülmüştür)

1- Sayın Ünver, herkesin örnek alabileceği türde bir kişi ve eğitimciydi. Sadece desen çizdirmekle kalmaz, aynı zamanda tarihi bilgiler verir, Fatih Sultan Mehmet Dönemi tezhip çalışmalarını yaptırır. 18. yy. Ali Üsküdarî-tezhiplerini inceletir, şükûfeler çalıştırır. Tarihsel bilgileri çok önemserdi. Özellikle Fatih döneminden, 18. yy'dan, halkarîden ve şükûfeden bilgiler verirdi, yapılan işin önemine dikkati çekerdi.

2- Kendisinin önemli bir özelliği vardı: Not tutma. Bu özelliğini ben de dahil tüm öğrencilerinin kazandığının kanısındayım. Hâl, hareket ve davranışlarıyla tüm öğrencilerine örnek teşkil ederdi. Süheyl Hocam çok dikkatli ve titiz çalışmamızı istemiştir. Onun bu yönlerinden de etkilendiğimi sanıyorum.

3- Süheyl Bey'in takılarını saymakla bitiremeyiz herhalde. Türk süsleme sanatının en önemli şahsiyetlerindendir. Onun öğrencileri, yardımcıları ve kızı Gülbün Mesara Süheyl Ünver'den büyük bir görevi devralmıştır. Bizler kendisinden öğrendiklerimizi şimdiki gençlere, Türk süsleme sanatı gönüllülerine öğretmeye, sevdirmeye çalışıyoruz. Hep Süheyl Ünver'i örnek alarak çalışmalarımızı yürütüyoruz.

4- Süheyl Hocamızı öğrencileriyle birebir ilgilenen, sıcakkanlı ama, kişilerle arasındaki mesafeyi iyi ayarlayan, sohbet ortamı oluşturarak ders işleyen bir kişiydi. "İstanbul beyefendisi" tabiri tam onu anlatır. Çok güzel Türkçe konuşur, öğrenci seviyesine iner, hâl ve hareketleriyle bütün öğrencilerine örnek oluştururdu.

5- Ben kendisini 1981 yılında tanıdım.

6- Haftada bir kez iki saat ders aldım. 1,5 yıl öğrencisi olabildim.

GÜNGÖR KONDU

(Ressam)

(Nisan 2006'da görüşülmüştür)

1- İyi bir eğitimciydi. Kendisinden çok şey öğrenmişimdir. Benim tarzımı etkilemiştir. Mesela yağlı boya çalışmaları yapıyorum ama minyatür stilinde. Süheyl Hoca, bir ödev verdiği zaman o ödevi sonuçlandırır, sonuna vardırırdı. Yaptığı hiçbir işi ve çalışmayı yarım bırakmazdı.

2- Ben kendisinden tabii bir takım alışkanlıklar kazandım. Bunların en başında not tutma alışkanlığı gelir. Gördüğü-işittiği her şeyi not ederdi. Ayrıca bize sadece minyatür-tezhip yapmayı öğretmekle kalmaz, bu sanatların tarihini de büyük bir zevk ve ciddiyetle anlatırdı. Tarihin önemine dikkat çekerdi.

3- Süheyl Ünver çok önemli ve aynı zamanda büyük bir iş başarmıştır. Kendisi tıp profesörü olmasına rağmen aynı başarıyı Türk süsleme sanatları için göstermiştir. Güzel Sanatlar Akademisi'nde minyatür-tezhip derslerini ilk o vermeye başlamış, akademi de ilk öğretmenliği o yapmıştır.

4- Öğrencileriyle mesafesini çok iyi ayarlardı. Onu herkes çok sever, sayar, aynı zamanda çekinirdi de. Tam bir İstanbul beyefendisiydi. Oturması-kalkmasıyla, konuşması, olaylara karış yaklaşımı, kısacası her haliyle her öğrencisine örnek olmuştur.

5- 1980'de tanıdım.

6- Cerrahpaşa'daki Tıp Tarihi Enstitüsü'ndeki atölyesinde haftada bir gün iki saat olmak üzere 4 yıl ders aldım.

DR. HATİCE AKSU

(Tezhip Sanatçısı)

(Mart 2006'da görüşülmüştür)

1- Süheyl Bey Hocam, öncelikle çok kapasiteli, dolu bir insandı. Derslerinde küçük anılarını anlatır, hayatından örnekler verirdi. Türk süsleme sanatının eşsiz örneklerini çalışırken, tarihsel gelişimini de ihmal etmezdi. Türk süsleme sanatının tarihsel gelişimi, özelliklerini anlatırdı. Desen örnekleri gösterir, boyalara büyük önem verirdi.

2- Sevgili Hocam her şeyden önce sanat sevgisi kazandırdı. Desenlere, renklere, süslemelere daha farklı bir gözle bakmamı sağladı diyebilirim. Ayrıca kendisinden not tutma alışkanlığını da kazandım.

3- Elbette ki Süheyl Ünver, Türk süsleme sanatının duayenlerindedir. Onun inkar edilemez çok ama çok büyük katkıları olmuştur. Rikkat Kunt-Muhsin Demironat-Süheyl Ünver. Bence bu üç büyük, değerli hocalarla Türk süsleme sanatlarımız araştırılmış, yenilikler katılmış, bugünümüze yüzlerce öğrenci yetiştirilerek getirilmiştir. Biz de öğrencileri olarak bu bayrağı devraldık. Elimizden geldiğince Türk süsleme sanatlarımızı yaşatmaya, tanıtmaya çalışıyoruz.

4- Süheyl Hocam, nur içinde yatsın! Çok saygılı, disiplinli, hâl ve hareketleriyle tam bir İstanbul beyefendisiydi. Yapılan bir çalışmayı beğenmese bile öğrencisini kırmaz, yanlışını kibarca söyler, değişik önerilerde bulunup, yardımcı olmaya çalışırdı. “Çalışmak ibadettir”. Her şey boşa gider, çalışmak asla!” gibi sözlerle bizleri motive ederdi. Kendisi hiç boş durmaz, sürekli çalışır, desenler çizer, biz öğrencilerinin de boş durmasını istemezdi.

5. 1981 yılında tanıştım.

6. Cerrahpaşa Fakültesi'ndeki nakışhanede haftada 1 gün olmak üzere, 1981'den itibaren 3 sene ders aldım.

PROF. DR. İLTER UZEL**(Çukurova Üniversitesi Dişhekimliği Anabilim Dalı Başkanı)****(Şubat 2005'te görüşülmüştür)**

1- Araştırmacı, disiplinli, öğrenciyi nasıl davranılmasını gerçekten bilen öğretmeyi çok seven bir eğitimciydi.

2- Örnek alınacak bir insan, beyefendi olduğu için ben O'nun her davranışını, konuşmasını, hal ve hareketini kapmaya çalışıyordum. Not tutma alışkanlığı vardı, her duyduğunu, her anlatılanı not ederdi. Çünkü "bu beyin bütün bilgilerin hepsini almaz, unuttur" derdi. Ben de şimdi öyle yapmaya çalışıyorum.

Tabii bize tezhip, minyatür hakkında bilgiler verir, araştırmaya teşvik ederdi.

Süheyl Hoca iyi bir ressamdı, suluboya tekniğini çok iyi kullanırdı. Derslerinde bize de bunları aktarırdı. Her öğrencisiyle ilgilenir, becerilerimizi ölçerdi. Eksik olduğumuz yerleri gösterip, alıştırmalar yaptırırdı.

3- Elbette en büyük katkısı eserleridir. Kendisi sürekli not tuttuğu ve yazdığı için, arşivler kazandırmıştır. Süleymaniye'de 300 defteri bulunmaktadır. 45 kitap, 2700 makalesi mevcuttur. Bütün bunlar çok büyük katkılardır, sanatımıza, kültürümüze.

4- Çok sağlam bir kültür insanı idi. Osmanlı-Batı sentezini çok iyi yakalamıştı. Örnek bir insan, sanatçı ve beyefendiydi. Saç modelinden ayakkabısına kadar, temiz ve kaliteliydi.

5- İstanbul Üniversitesi Diş Fakültesinde öğrenciyken 1963-65 yılları arasında kendisinden derslerine katıldım.

6- Cuma günleri 2'yer saat ders aldım.

NİMET DEMİRBAĞ SANLIMAN

(Yapma Bebek Sanatçısı)

(Şubat 2006'da görüşülmüştür)

1. İdeal bir eğitimciydi. Herkesin örnek alması gereken, öğrencilerine nasıl davranacağını gayet iyi bilen, çok iyi ders işleyen bir hocaydı. Onun dersine gitmek için heyecan duyar, can atardınız.

2- Biz öğrencilerini kıymetli insanlarla tanıştırdı. Yahya Kemal Beyatlı, Ressam Ferman Duran, felsefi düşünür İbn-i Lemin Mahmud Kemal gibi değerli insanları ziyaret eder, bilgilerinden faydalanır, sohbetler ederdik. “Not alın, bunlar kıymetli insanlar” derdi. Ben Topkapı Sarayı Nakışhanesi’ndeki derslerinde bulundum. Enderun salonunda ders görürdük. Uzun, büyük bir masamız vardı. Etrafına dizilirdik. Bizlere tezhip ve minyatür dersleri verirdi ama tezhip üzerinde daha çok dururduk. Çok güzel bir ortamdı. Hocamızın davranışlarını, konuşmalarını, becerilerini dikkatle takip eder, bir şeyler kapmaya çalışırdık. Kendi yaptığı çalışmalarını, yazıp hazırladığı defterleri, küçük notları bizlere gösterip, okurdu. Tüm bildiklerini bizimle paylaşır, “bilginin verdikçe çoğalacağını” söylerdi.

3- Süheyl Ünver Türk süsleme sanatına en çok katkıları bulunan kişidir. Müzelerdeki saklı kalan eserleri gün ışığına çıkararak incelemiş, biz öğrencilerin de yararlanmasını sağlamıştır. Hattat Rakım Efemindi türbesindeki kavukları, mezartaşlarını incelemiş, unutulmaya yüz tutan bilgileri sanat tarihimize kazandırmıştır. Yüzlerce öğrenci yetiştirmiş, sayısız Türk süsleme sanatı eserleri (tezhip, minyatür, resim vb.) bırakmıştır.

4- Tam bir İstanbul beyefendisiydi. Her şeyiyle çok düzgün ve gayet tertipliydi. Her zaman çantasında aynı boylarda kesilmiş katıları not almak için bulundururdu. Her şeyi okurdu, eğitmeyi çok severdi.

5- 1950 yılından 1958 yılına kadar öğrencisi oldum.

6- Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde haftada bir gün ders aldım. Sabah saat 10 gibi çalışmalarımıza başlar, akşam üzere 4'e, 5'e kadar devam ederdik. O zaman 20'li yaşlardaydı, öğrenme azmiyle doluyduk.

NURAN GÜLENDAGLI

(Ressam)

(Şubat 2005'te görüşülmüştür)

1- Türk sanatı ve kültürüne öyle tutkun, bilgili idi ki, bizlere çok nazik davranışları ile öğrenme, çalışma hevesi, saygınlığı aşıladı. Çalışmalarımızla içten ilgilendi.

2- Benim çalıştığım atölyelerinde; derse girdiğinde önce hepimizin elini sıkar, o hafta kendisinin neler çalıştığından bahseder; mesela “bu sabah Karacaahmet mezarlığından taş işçiliği süsleme örneklerinden çalıştım” der, gösterir. Bunlar sonra kıymetli belgeler oldu tarihimize.

- Teknik kullanım araştırmalarını, fırça, çizgi hassasiyetini öğretirdi. Önümüzde çalışarak bizleri özendirdi.

Size bir anısını onurla taşıdığımı söyleyeyim:

Bir müsvedde bir de temiz defter ile çalışırdık. Bir gün derste bir temiz çalışmama baktı ve; Burası serbest atölye çalışmamız. Ne yazık ki burada diploma verme şansı yok. ama ben bu resminizin altına imzama atıyorum. Bu, sanatı benim kadar yapıyorsunuz demektir dedi. Bu onuru taşıyorum. Ben şimdi o defterimi kişisel sergilerimde misafirlerime mesajları için açıyorum. Bu, hocama saygım, teşekkürümdür.

Ayrıca çalışma defterimize büyük çalışma karakterini, dizaynı, çizgileriyle anlatarak çalışma tekniğini öğrettirdi.

3- Beyefendi zarafetiyle kendini hiç afişe etmeden Türk sanatına öyle ölümsüz saygın hizmetler verdi ki. Bunu yeni nesillerin çok yürekten bilmesini diliyorum. Konuşmalar, konferanslar ve muazzam araştırma resimleriyle, yalnız tezyinat değil, bütün Türk plâstik eserlerinde çalışmalar, örnekler ile şuanda çoğu yok olmuş veya

çalınmış eserlerin hakiki plastik değerlerini resimler ile, neşriyatlarla gündeme getirme saygınlığını Türk milletimize ve Dünya kültürüne sunmuştur.

Bu çalışmaların yanında İstanbul ve çevresinin eski eserlerini kendi çizgileri ile gidip bakarak, çalışıp suluboya çalışmaları ile ressamlığı ile Türk kültür tarihine belgeler bırakmıştır.

4- Kibar, mütevazı, saygın davranışları ile, bilgileriyle, sanat eğitimiyle eğitimcinin en güzel örneklerini taşırdı. Korkutma, küçültme asla onda olmazdı.

5- Sayın Hocamı 1952'de tanıdım. 1952-1955 yılları arasında devamlı atölyelerinde çalıştım.

6- Haftada iki gün, genelde dörder saat çalıştık.

NUSRET ÇOLPAN**(Minyatür Sanatçısı)****(Şubat 2006'da görüşülmüştür)**

1- Tıp formatında olsa gerek eğitim sırasında insanın psikolojisine göre davranmıştır. Karşısındakinin durumuna göre konuşmasını ve tavrını ayarladı. Bana göre en belirgin davranışı ilgisiz öğrenciyeye “güzel olmuş” deyip geçiştirmesidir. İlgili ve tutarlı olana ise açık tenkitlerde bulunur, peşini bırakmazdı.

2- Not etme, edindiği bilgileri dosyalama; yani düzenli bir arşivleme alışkanlığı, kitap karıştırma alışkanlıklarını kazandım. Her kitap tamamiyle okunmaz ancak hangi kitapta ne olduğunu not edip “bilmelisiniz” derdi. Ayrıca çalışmalarda istikrar ve ciddiyet alışkanlığını da benimsemişimdir.

3- Yaklaşık 150 yıldır, minyatür başta olmak üzere unutulmuş, ilgilenilmeyen geleneksel sanatlarımız tozlu raflardan çıkarıp, tekrar işleve kazandırmıştır. Bu zaten başlı başına çok zor ve vakit alan bir işti. Yetiştirdiği öğrenciler de bu zemin üzerinden güç alarak yeniliklere başlamışlardır.

4- Çok çalışkan biriydi; gemide, otomobilde, arazide, her yerde devamlı not alır, çalışır, her şeyle ilgilenirdi. İnsanın en az iki-üç işi mükemmel yapabileceğini söylerdi. Edep ve davranışlar konusunda hassastı.

5- Hocamı 1971 yılında, arkadaşı olan dayım Ali Öztaylan vasıtasıyla tanıdım.

6- İlk yıllar haftada üç-dört kere giderdim. Daha sonraları üniversitede okurken, haftada bir, zaman zaman on beş günde bir derslerinde bulundum. Bu, seyrelerek 1985'e kadar devam etti.

SEVİNÇ KUŞOĞLU
(Ev Hanımı)
(Nisan 2005'te görüşülmüştür)

1- Öğrencilerine sürekli bir şeyler öğretmek isteyen, sevgi dolu bir eğitimciydi.

2- En önemli özelliklerinden biri not tutmasıydı. Ve bunu bize de kazandırmak istiyordu. “Duyduğun her şeyi not et. bir sürü dosyan olsun. beynimiz her bilgiyi tutamaz.” diyordu. Ayrıca temiz ve dikkatli olmamızı çok vurgulardı. “Sanatta temizlik ve dikkat önemlidir” derdi.

Türk-İslam sanatlarının tarihini çok önemser, sürekli bu konulardan bahsedirdi. Tarihimizin ünlü nakkaşlarını, müzehhiplerini anlatır, bizleri bilgilendirirdi. Ayrıca motifler, zencerekler hakkında bilgi verirdi.

İlk başta bize kalem-işini, nakışı, minyatürü sevdirdi. Ve zevkle çalışmaya başladık. Fırça usullerini kendisi uygulamalı olarak gösteriyordu. Becerimizi arttırmak için çok çalıştırırdı.

3- Ardında sayısız yazma eserler, kitaplar, makaleler, resimler bırakmıştır. Bunlar en büyük katkılarıdır. Çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir. O öğrenciler Süheyl Ünver’i anarak, yaşayarak, onun izinde giderek Türk süsleme sanatlarımızı ayakta tutacaklardır.

4- Süheyl Hocamız sadece tezhip, minyatür öğretmedi bizler, ayrıca insan ilişkilerini de öğretti. Tam bir İstanbul beyefendisiydi, zarif, bakımlı, sevgi dolu, saygılı, kültürlü, çok özel bir insandı. Ondaki karşındakini kırmamayı, güzel konuşmayı, güzel giyinmeyi, belli bir ölçüde olup sert davranmamayı, sevmeyi, insanı-doğayı, her şeyi sevmeyi, sevmeyi göstermeyi, açıklamayı öğrendim.

5- Ben Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nden mezunum. 1979 da eşim Prof. Zeki Kuşoğlu vasıtasıyla tanıştım ve bir sene devamlı öğrencisi oldum. Az bir süre çalışsam da çok şey öğrendim.

6- Haftada 4 saat ders aldım.

SUHANDAN YÜCEL

(Ressam)

(Nisan 2006'da görüşülmüştür)

1- Harika bir eğitimciydi. Ondan daha üstün bir hocanın olacağını zannetmiyorum. Öyle mükemmel bir hocaydı.

2- Öncelikle biz kendisinden not alma alışkanlığını öğrendik. Hep yazardı, mesela bizi ünlü sanatkârlara, kişilere götürürdü. Bir defasında Yahya Kemal Beyatlı'yı ziyarete gittik. Orada sohbet ortamında bile not almıştı. Derslerinde özellikle Fatih Sultan Mehmet devri Türk süslemesinden bahseder, Baba Nakkaş'ı, Karamemi'yi anlatırdı. Biz öğrencilerine sürekli sanat tarihimizle ilgili bilgiler verirdi.

3- Süheyl Ünver'in katkıları saymakla bitmez. Bıraktığı eşsiz eserler, yetiştirdiği öğrenciler, Türk süsleme sanatını yeniden canlandırması ve daha sayamadığımız çok büyük hizmetleri mevcuttur. 20. yüzyılda Türk süsleme sanatı eğitimine en büyük katkıyı Süheyl Hocamız yapmıştır.

4- Kendisi çok mükemmel bir kişilikti. Dersinde yapılan hiçbir çalışmaya kötü demezdi. "Çok güzel olmuş" diyerek öğrencisinin moralini hep yüksek tutardı. Mesela ben resmi hiç sevmezdim daha doğrusu yapmayı beceremediğimi düşünürdüm. Bir gün bahçeden bir yaprak getirmemi ve resmini yapmamı istedi, beni motive etti. Ben o günden beri resim yapmayı çok seviyorum ve resim yapmayı hiç bırakmadım. Öğrencisinin bakışından, davranışından onun ruh halini hemen anlar, bir hikaye ya da bir fıkra anlatarak bütün öğrencilerini kendine hayran bırakırdı. "Bu işi parayla öğrenmediniz, parayla öğretmeyiniz" diyerek Türk süsleme sanatının bir gönül işi olduğunu belirtirdi.

5- Süheyl Hoca'yı 1943 yılında tanıdım. 1956 yılına kadar öğrencisi oldum.

6- İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nde ve Topkapı Sarayı Nakışhanesi'nde öğrencisi oldum.

ÜLKER ERKE

(Yeğeni – Minyatür Sanatçısı)

(Mart 2006'da görüşülmüştür)

- 1- O zaman içinde şimdi de eşsiz bir eğitimciydi. Öğrencisinin ilgisini çeker, dersi sevdirdi. Derslerine büyük bir zevkle giderdik. Araştırmaya teşvik ederdi.
- 2- Minyatür ve tezhibi öğretirken tarih sevgisi aşıları aynı zamanda. Çevre sevgisini, vatandaş olmayı öğrendik hocamızdan. Bizlere üniversite düzeyinde bilgiler verirdi. Renk bilgisine dikkat ederdi.
- 3- Süheyl Ünver Türk süsleme sanatı eğitimini kusursuz vermiş, muhteşem bir hocaydı. Onun sayesinde nice öğrenci yetişmiş, sayısız eserler bırakmıştır. Alt yapımı benim kendisi oluşturmuştur. Hamurunun yoğruluşu ona bağlıdır. Eniştem olur kendisi ama hiç enişte demedim. Ben okulda Tarih derslerini hiç sevmezdim. Ama onun öğrencisi olduktan sonra böyle bir şey söz konusu olamaz tabii. Zaman kaybının nasıl önlendiğini hep anlatırdı.
- 4- Çok beyefendi, kibar, düşünceli ve eğitimciydi. Konusunda tekti diyebiliriz. O zamanki hocalardan çok farklıydı. Öğrencisini derse öyle bir bağlar, dersi öyle bir sevdirdi ki dersine gelmek için can atardınız.
- 5- 6 – Süheyl Bey benim eniştem olur. Kendisinden süsleme sanatı derslerini 14 yaşında almaya başladım. O zamanlar okulum olduğu için, sadece yaz tatilinde ders alıyordum. 1958 yılında icazet aldım, asistanı gibi çalışıp yardım ettim. 1958'den sonra derslerinde devamlı bulundum. Süheyl Hoca tabii ki sağlığı izin verdiği müddetçe, ömrünün son yıllarına kadar süsleme sanatı eğitimi vermeye devam etmiştir. 1980'den 1996 yılına kadar Cerrahpaşa Tıp Fakültesindeki Süheyl Ünver Nakışhanesi'nde minyatür çalışmalarında bulundum. 1996'dan beri evimde bir grup öğrenciyle çalışmalarına devam etmekteyim. Süheyl Hoca'nın yolunda, onun öğrettiği şeyleri biz de öğrencilerimize aktarmaya çalışıyoruz.

DOÇ.DR.VİLDAN ÇETİNTAŞ

(Heykeltraş – Öğretim Üyesi

(Mart – 2006’da görülmüştür)

1. Tanıdığım en verici ve Türk sanatına hayranlık derecede sevgisi olan çok değerli bir eğitimciydi.
2. Bir eğitimcinin nasıl olması gerektiğini, daha doğrusu daha geniş bir ifadeyle örnek bir insanın nasıl olması gerektiğini öğrendim.
3. Kendisi tıp profesörü olduğu halde Türk süsleme sanatları eğitimine çok önem vermiş, yüzlerce öğrenci yetiştirmiş ve sayısız eserler bırakmıştır. Onun yetiştirdiği öğrenciler de hocalarından öğrendiklerini gelecek nesillere aktarıyorlar. Türk süsleme sanatına gönül vermiş kişiler de Süheyl Ünver’in yayınlarından ve el yapması çalışmalarından yararlanıyorlar.
4. Süheyl Ünver yenilikçi, tekrardan kaçınan, araştırmaya düşkün ve araştırmacılara destek ve değer veren, bilgisini paylaşan ve bundan mutluluk duyan, tam bir İstanbul beyefendisi diyebileceğimiz özelliklerde bir eğitimciydi.
5. 6. 1973 – 1974 yılları arasında İzmir Buca Eğitim Enstitüsü’nde lisans tezi olarak aldığı “Osmanlılarda Yazı Araç ve Gereçleri” konulu tezimin tamamlanması için İstanbul – Kalamış’taki evine ziyaretine gitmiştim. Hem kaynak temini konusunda yardımcı olmuş, hem de Hindistan’dan gelme orijinal bir kamyş kalemi bana hediye etmişti.

Çalışmamın Topkapı Sarayı’ndaki belge ve bilgi toplama sürecinde zaman zaman verilerimi kendisine götürmüş ve çektiğim fotoğraflardan hangilerini kullanacağım konusunda bilgi almıştım.

YRD. DOÇ. DR. YILMAZ ÖZCAN

**(Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Geleneksel Sanatları Bölümü
Öğretim Görevlisi)**

(Mart 2006'da görüşülmüştür)

1- Kendisi her şeyden önce ahlâken, kendisini öğrenci olmaya layık, devamlı sabırlı, araştırmacı olabilecek kişileri seçmeye dikkat ederdi. Öğrencileriyle teker teker ilgilenir, onlara uğraştıkları konularda çok sayıda faydalanabilecekleri dokümanları sağlardı. Daima öğrencilerin çok iyi bir araştırmacı olabilmeleri için metodlar öğretir, not aldırır, zaman zaman ne yaptıklarına bakar, nasıl dosyaladıklarını inceler, daha nasıl olması gerektiği konusunda önerilerde bulunurdu. Her özelliğiyle mükemmel bir insan, eşsiz bir eğitimciydi.

2- Kazandırdığı en önemli konulardan biri ahlâklı, disiplinli, metodlu ve üretici olmaktır. Zamanı ve maddi-manevi güçleri, imkânları en iyi şekilde değerlendirmektir. Öğrencisiyle eğitimi sırasında konuyla ilgili sanat tarihi bilgilerini de aktarır, deneyimleriyle birlikte yazılmasını isterdi. Yapılan her çalışmanın tarih öncesi çağlardan günümüze kadar dönemdeki gelişmelerini, değişimlerini ve yitirilen yönlerini anlatırdı.

Metodlu bir şekilde noktadan başlayarak, resim ve süsleme sanatlarında kullanılacak bütün bilgileri, yöntemleri anlatıp, öncelikle kendisi uygulayarak örnek çalışmalar yapar, adım adım uygulatarak bu konularda yeterince bilgi ve beceri sahibi olana kadar devam ettirirdi. Öğrencilerinden duydukları, gördükleri her şeyi not etmelerini isterdi. Kendisinde bulunan not alma alışkanlığını her öğrencisi almıştır.

3- Ders işleme tekniği, öğrencilerini araştırmaya teşvik etmesi, süsleme sanatlarımızı yaşatması Süheyl Hoca'nın en büyük katkı ve yenilikleridir.

4- Bilgi ve belgelerini kimseden saklamayan, aksine daha geniş bir kitleye yayılması için çaba harcayan; öğrencilerinin kişiliklerine, moral yapılarına çok önem veren, incitici söz ve hareketten daima kaçınan bir eğitimciydi. Asla ulaşılmaz ve kendini beğenmiş bir kişiliğe sahip değildi.

5- Kendisini 1961 yılında tanıdım. Kendisinden hiç kopmayarak, vefatına kadar gördüm. Beni manevi evladı kabul ederek ve öğretmenlik haklarını helâl ederek onurlandırdı.

6- Süheyl Hoca'dan yararlanmamın belli bir günü ve saati yoktu. İstediğim her zaman kendisine ulaşır, çalışmalarımı gösterirdim. Daha çok Cuma günleri öğleden akşamın geç saatlerine kadar beraber çalışırdık. Birlikteliğimiz vefatına kadar sürdü. Ben İstanbul'a gidince, o Ankara'ya gelince kaldığımız müddetçe görüşürdük.

ZEYNEP NURAY ATASAGUN**(Ressam)****(Şubat 2006'da görüşülmüştür)**

1- Herkesin ortak görüşü aynıdır. Süheyl Bey tam anlamıyla süper bir eğitimciydi. Örnek alınabilecek vasıflara sahip, beyefendi bir insandı.

2- Kendisinin not tutma; gördüğü, işittiği her şeyi yazma alışkanlığı vardı. Bizlere de hep söylerdi: “Not tutunuz, hafızanızda her şeyi tutamazsınız” derdi. Kendisinden not tutma alışkanlığını kazandım.

Dersinde tezhip ve minyatür tarihinden bilgiler verir, tarihimizi bilmemiz gerektiğinden bahsederdi. Süsleme sanatlarımız tarihi gelişimini anlatırdı. Boyalar konusunda ince bilgiler verir, fırça kullanma tekniklerini gösterirdi. Çok temiz ve itinalı, disiplinli çalışmamızı isterdi. Modernize edilmiş çalışmalarını beğenirdi.

3- Hiç şüphesiz Türk süsleme sanatlarımıza en büyük katkıyı sağlayanlardan biridir Süheyl Ünver. Uzun yıllar tezhip-minyatür öğretmenliği yaparak sayısız öğrenci yetiştirmiş, unutulmaya yüz tutmuş süsleme sanatlarımız yeniden canlandırarak, yeni nesillerle tanıştırmış ve sevdirmiştir. Öğrencilerini hep araştırmaya teşvik etmiş, büyük kütüphanelerimizin tozlu raflarındaki değerli yazma eserlerin yoku olup gitmesine izin vermemiştir.

4- Öğrencilerine değer verir, bilgisini her zaman paylaşır ve kimseyi kırmamaya özen gösterirdi. Tam bir İstanbul beyefendisiydi. Konuşmasıyla, hal ve hareketleriyle herkesi kendisine hayran bırakan çok değerli bir eğitimciydi.

5- 1977-1978 yıllarında Kadıköy Halk Eğitim Merkezi'nde minyatür ve tezhip derslerine katılarak öğrencisi oldum.

6- Haftada bir gün iki saat ders görüyorduk.

3.1.2.3. Görüşmelerin Değerlendirilmesi

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in başta kızı Gülbün Mezara yeğeni Ülker Erke, manevi oğlu Ahmet Yakupoğlu olmak üzere toplam 19 öğrencisine ulaşılabilmiş ve hazırlanan altı maddeden oluşan görüşme soruları sorulacak, A. Süheyl Ünver'in kişiliği, eğitimciliği ve Türk süsleme sanatları eğitimine katkıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Görüşme yapılan 19 kişiden 11'i bayan, 8'i erkektir.

7 kişi öğretim üyesi, 4 kişi tezhip ve minyatür sanatçısı, 6 kişi ressam, 1 kişi yapma bebek sanatçısı, 1 kişi de ev hanımıdır. Görüşme yapılan kişilerden 8 kişi yüksek öğrenim görmüştür. 8 kişi üniversite mezunu, 3 kişi de lise mezunudur. 14 kişi İstanbul'da, 2 kişi Ankara'da, 1 kişi Kütahya'da, 1 kişi İzmir'de ve 1 kişi de Adana'da yaşamaktadır.

“Öğrenci gözüyle eğitimciliği nasıldır?” sorusuna verilen cevapları doğrultusunda Süheyl Ünver'in eğitimciliği şu şekilde ortaya çıkmıştır: Katı kuralları olmayan, serbest çalışmalarını takdir eden, ileri görüşlü, öğrencilerine nasıl davranacağına çok iyi bilen, onlara iyi bir örnek oluşturan, daima bir şeyler öğretmeye çalışan, araştırmaya teşvik eden, derslerinde tarihi bilgiler veren, öğrencilerini etkileyen, çok kapasiteli, disiplinli, öğretmeyi çok seven, çok iyi ders işleyen, Türk kültür ve sanatına tutkun olan, sevgi dolu, bir eğitimcidir.

“Öğrencilerine neler kazandırmıştır?” sorusu sorularak bu konuda şu yargıya varılmıştır: öncelikle A. Süheyl Ünver öğrenciler ve her hareketi ve davranışıyla örnek olmuştur. Öğrencilerine “her şeyi aklınızda tutamazsınız, not alın” diyerek not tutma alışkanlığı kazandırmıştır. Gruplar halinde İstanbul'da kültür gezileri düzenleyerek, tarihi yerleri gezdirmiş, öğrencilerinin ufkunu açmıştır. Sadece bilgi değil, ömür boyu kullanılabilecek güzel alışkanlıklar kazandırmıştır. Minyatüre ve tezhip öğretmekle kalmamış, bu sanatların tarihini de büyük bir zevk ve ciddiyetle anlatmış ve tarihin önemine dikkat çekmiştir. Öğrencilerine sanat sevgisi

kazandırmış, desenlere, süslemelere daha farklı bir gözle bakmalarını sağlamıştır. Yahya Kemal Beyatlı, ressam Ferhaman Duran gibi değerli kişilerin ziyaretlerine götürmüş öğrencilerini bu insanların sohbetlerinde bulunarak bilgilenmelerini istemiştir. Metodlu bir şekilde noktadan başlayarak, resim ve süsleme sanatlarında kullanılabilir bütün bilgileri, yöntemleri anlatmış, öncelikle kendisi uygulayarak örnek çalışmalar yapmış, yeterince bilgi ve beceri sahibi olana kadar devam ettirmiştir.

“Türk süsleme sanatı eğitimine ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?” sorusuna ise verilen cevaplar şöyledir:

Uzun yıllar Topkapı Sarayı nakışhanesinde, İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi’nde ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi’nde kendi kurduğu Tıp Tarihi ve Deontoloji bölümündeki nakışhanede Türk süsleme sanatı dersleri vermiş, yüzlerce öğrenci yetiştirilmiştir. Süheyl Ünver, geleneksel el sanatlarımıza giden yolda köprü olmuş, ürettiği sayısız eserlerle en büyük katkıyı yapmıştır. Kendisi sürekli not tuttuğu ve yazdığı için Tezhip Sanatının Cumhuriyet arşivler kazandırmıştır. Bugünün Türk süsleme sanatları eğitmenleri, öğreticileri hep Süheyl Ünver’in öğrencileri ve öğrencilerinin öğrencileridir. Kendisi tıp profesörü olmasına rağmen aynı başarıyı Türk süsleme sanatları için de göstermiştir. Müzelerdeki saklı kalan eserleri gün ışığına çıkararak incelemiş, öğrencilerinin yararlanmasını sağlamıştır. Ders işleme tekniği, öğrencilerini araştırmaya teşvik etmesi, Süheyl Ünver’in Türk süsleme sanatı eğitimine getirdiği yeniliklerdir.

“Kendisi diğer eğitimcilerden ayıran özellikleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar doğrultusunda Süheyl Ünver’in özellikleri şu şekildedir:

Süheyl Ünver için yaşamın anlamı durup dinlemeden çalışmak demektir. Kendisini boş görmek, yani kalem – kağıtsız rast gelmek olanaksızdır denilebilir. Bir işten yorulduğu ve sıkıldığında, başka bir iş yaparak kendini dinlendirmiştir. Süheyl Ünver dünyanın hemen bütün kültür merkezlerinde araştırmalar yapmış, bunları not defterleri, dosyalar ve çeşitli yayınlar içerisinde sunmuştur.

Süheyl Ünver çok yönlü çalışarak, uğraş verdiği tıp, bilim ve sanat dallarında yayınladığı ve kendi el yapması eserleri ile araştırmacıları yararlandırmıştır. Düzenli, disiplinli ve sürekli olarak, hazırlanan eserleri her ay sergilemek yoluyla programlı biçimde ders yapmıştır.

Yetenekleri, kişiliği, yetişme tarzıyla örnek bir insandır. Uzun, prensiplere bağlı yaşamı, devamlı öğretme ve her an üstlendiği görevi yerine getirme sorumluluğuyla geçmiştir. Ardında sayısız eserler ve çalışmaları, notlar, defterler, öğrenciler, bırakmıştır.

Ahmet Süheyl Ünver araştırmacı ve yenilikçidir. Eserlerinde taklit ve tekrardan kaçınarak, öğrencileriyle birlikte yaptığı çalışmalarla Türk süslemesinin rönesansını gerçekleştirmiştir. Türk süsleme sanatına ilişkin verdiği eğitim ile ortaya çıkabilecek problemlerin nasıl çözüleceğine yönelik yol gösterici olmuştur.

Süheyl Ünver yetiştirdiği öğrencilerle Türk süsleme sanatı öğretimine en büyük katkılardan birini sağlamıştır. Bugün Ünver'in öğrencileri hocalarından öğrendikleri bilgileri, kazandıkları alışkanlıkları, Süheyl Ünver felsefesini kendi öğrencilerine aşılayarak, Türk süsleme sanatının gelecek nesillere aktarılması için çalışmaktadır.

BÖLÜM IV

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk süsleme sanatı eğitmen katkılarını ortaya koymayı amaçlayan araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara yer verilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

4.1. Sonuçlar

Ahmet Süheyl Ünver ile ilgili kaynakların, kızı Gülbün Mesara ve öğrencilerinin görüş ve ifadeleri ile sanatçının eserleri incelendiğinde görülmektedir ki; Süheyl Ünver Türk sanatına hizmet vermiş en büyük Türk sanatkarıdır.

Süheyl Ünver, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde Türk minyatürü dersini başlatmış, burada bir araştırma programı yapmıştır. Bu programa göre İstanbul'daki müze ve kütüphaneler dolaşarak, 1936-1941 yılları arasında 2000'e yakın örnek toplanmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nde göreve başladığı 1936 yılında yarıca Topkapı Sarayı Baba Nakkaş nakışhanesinin onarılmasında görev almış ve burada Türk süslemesi öğrencilerine yıllarca ders vermiştir.

Süheyl Ünver, İstanbul Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nden 1955 yılında ayrılmış, Türk süsleme sanatlarına ilgi duyan öğrencilere haftada bir gün kendi kurduğu Tıp Tarihi Enstitüsü'nde kurslar düzenlenmiştir.

1945 ve 1950 yılları arasında hiç bilinmeyen veya unutulmuş sanatkarlara ait monografiler yayınlamıştır. Bunların başında İsmail Zühdü Efendi, Mehmed Şevki Efendi ve Karahisarlı Ahmet Efendi gelmektedir.

Çok insancıl, samimi, yardımsever bir kişidir. Yetenekli ve kişilikli gördüğü öğrencilerinin peşini bırakmamış, hep ilgilenmiş ve yardımcı olmaya çalışmıştır.

“Bilgi bencili olmayın, her bildiğinizi aktarın” diyerek eğitiminin nasıl olması gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencileri ve çalışmalarıyla yakından ilgilenmiş, samimi davranmıştır. Süheyl Ünver disiplinli, modern görünümlü tam bir İstanbul beyefendisidir. Öğrenci – öğretmen mesafesini çok akılcı korumuş, aynı zamanda sevecen, duruşu ve giyim tarzıyla beyefendi bir insandır. Yapılan bir çalışmayı beğenmese bile öğrencisini kırmamış, yanlısını kibarca söylemiş, değişik önerilerde bulunup, yardımcı olmaya çalışmıştır. Süheyl Ünver Osmanlı – Batı sentezini çok iyi yakalamış, örnek bir insan ve sanatçıdır. Bilgi ve belgelerini kimseden saklamayan, aksine daha geniş bir kitleye yayılması için çaba harcayan; öğrencilerini kişiliklerine, moral yapılarına çok önem veren, incitici söz ve hareketten daima kaçınan bir eğitimcidir.

“Hangi yılda tanıdınız?” sorusuna öğrencileri değişik cevaplar vermiştir. Süheyl Ünver’in en eski öğrencileri elbette en yakınındaki kişiler olmuştur. Kızı Gülbün Mesara, yeğeni Ülker Erke, manevi oğlu Ahmet Yakupoğlu hem en yakınları hem de en eski öğrencilerindendir. Genel olarak bakıldığında 1941 yılından 1985 yılına kadar değişik tarihlerde öğrencileri olmuştur.

Son olarak “Hafta kaç saat ders aldınız?” sorusuna ise hafta bir – iki gün ikişer saat ders aldıkları cevabını vermişlerdir. Süheyl Ünver’in göstermiş olduğu ilgi ve yakınlık dolayısıyla öğrencileri çalışmalarını istedikleri zaman gösterebilmişlerdir.

Minyatür albümleri, ciltleri, yazı örnekleri, çinileri, tahta oymaları, kumaşlar ve daha nicelerini Süheyl Ünver tek tek elden geçirmiş, bunlardan örnekler almıştır. Onun bu yöndeki çabaları ile bugünün Türk süslemesi öğrencileri Türk süsleme sanatının bozulmamış, çeşitli örnekleriyle tanışma fırsatı bulmuşlardır.

Süheyl Ünver murakka görmek, altın ezmek, fırça yapmak, ayrıca kompozisyonlar, cetveller, tahrirler ve kağıt boyamalarını konularının uzmanlarından öğrenmiş, uygulamış ve daha sonra bu bildiklerini öğrencilerine öğretmiştir. Bütün

bu çabalar sonucunda Türk süsleme sanatlarında büyük bir rönesansı gerçekleştirmeyi başarmıştır.

Süheyl Ünver'in yazarlığı 1920 yılında başlamış, 1986'de vefatına kadar kesintisiz sürmüştür. Çok çalışarak, çok eserler üretmiş, Türk süsleme sanatı eğitimine en büyük katkıyı bu sayısız eserlerle sağlamıştır.

Türk yazı sanatının tarihi ile ilgilenmiş, eserler vermiştir. Hayatını kaleme aldığı, eserlerinden örnekler verdiği bazı hattatlar şunlardır: Abi bin Hilal, Şeyh Hamdullah, Ahmet Karahisari ve Hamid Aytaç ve daha niceleridir.

Kitaplığında 3000'den fazla yazma ve basma eser, 5000'den fazla sanat çalışması, iki yüz binden fazla not biriktirmiş ve notlarını defterler içinde sınıflandırmıştır.

Süheyl Ünver'in 1920-1986 yılları arasında basılmış yayınlarının sayısı 2300'e yakındır.

4.2. Öneriler

Üniversitelerin Geleneksel Türk El Sanatları, Geleneksel Türk Süsleme Sanatları bölümlerinde, Kültür Bakanlığı bünyesinde ve özel kurslarda Türk süsleme sanatı (tezhîp, minyatür, ebru vb.) eğitimi verilmektedir. Ancak bu geleneksel el sanatlarımızın tanıtılıp, sevilmesi için yeterli değildir. Eğitim ortamı iyileştirilmeli, daha geniş imkanlar sunulmalıdır.

Türk kültürünün bir parçası olan Türk süsleme sanatlarının ülke insanları tarafından daha iyi tanınarak Türk kültürüne sahip çıkılması gerçeği gerekmektedir.

Yurt içi ve yurtdışı sergiler için devlet desteği gerekmektedir.

Türk süsleme sanatlarının sevilip, yaygınlaşması ve gençleri teşvik etmek için yarışmalar düzenlenmeli, iyi eserler ödüllendirilmelidir.

Kitle iletişim araçları bu sanatların tanıtımına geniş yer vermeli ve daha etken rol oynamalıdır.

Türk Süsleme Sanatı eğitimine gönül verip, yüzlerce öğrenci yetiştiren Ord.Prof.Dr.Ahmet Süheyl Ünver adına üniversitelerin geleneksel Türk El Sanatları bölümlerinde Anma Programları, Yarışmalar düzenlenerek bu değerli kişi takdir edilerek anılmalıdır.

KAYNAKÇA

AKAR, Azade. (1977). *Yüzyıllar Boyunca Mezar Yazıtlarında Süslemeler. Atatürk Konferansları VI.* Ankara.

AKAY, Mehmet. (9.11982). *Yorulmak Bilmeyen Sanatçı. Hakimiyet*

AYVAZOĞLU, Beşir. (19.11.1986). *Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in Ardından. Tercüman Gazetesi.*

..... (1989). *İslam Estetiği ve İnsan*, İstanbul.

BAŞAR, Zeki. (1990). *Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'den Mektuplar, Cevaplar.* Yenilik Basımevi İstanbul.

CUMHUR, Müjgan. (1976). *Türklerde Tezhip Sanatı. Türk Dünyası El Kitabı.* Ankara.

ÇOKER, Amiral Fahri. (1983). *Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver. Türk Tarih Kurumu Kuruluş Amacı ve Çalışmaları.* Ankara.

DERMAN, Uğur. (1988). *Hatıralarımdaki Süheyl Ünver. Lale*, sayı: 6 İstanbul.

DİZER, Muammer. (1988). *Ali Kuşçu*, Ankara.

ERGİN, Osman Nuri. (1940). *İstanbul Tıp Mektepleri.* İstanbul.

..... (1952) *Dr. A. Süheyl Ünver Bibliyografyası II.* İstanbul.

ERKE, Ülker. (1986). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Sanat Yönü. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986).* İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Yayın No: 3393. İstanbul.

FELEK, B. (15.10.1951). *Kadirşinas Olmalıyız*. **Cumhuriyet**.

GOODE, Richard. (1965). **Around the World in 80 Doctors: Ahmed Süheyl Ünver of İstanbul**. MD. Nov.

GÜLERSOY, Çelik. (1976). *Rifat Osman*. **Edirne Evleri**. İstanbul

GÜRKAN, İsmail. (1954). **Ebru Ali İbn-i Sina**. İstanbul

İPEKÇİ, Abdi. (7.11.1972). *Konumuz Süsleme Sanatı*. **Milliyet Gazetesi**.

KAPLAN, M. (1983). *Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'le Bir Konuşma*. **Kaynaklar-1**.

KAYNARDAĞ, Arslan. (25.5.1995). *Örnek İnsan, büyük hoca...* **Cumhuriyet-Kitap**, Sayı: 276.

KAZANCIGİL, Aykut. (1992). *Bilim Tarihçilerimiz: Süheyl Ünver*. **Bilim Tarihi** Sayı: 4. Şubat. İstanbul

KAZANCIGİL, Aykut, G. MESARA ve A.G. SAYAR. (1998). **Ahmet Süheyl Ünver Bibliyografyası**. İstanbul

KOÇU, Reşat Ekrem. (21.4.1974). *Yine Aynı Konu Üzerinde*. **Tercüman Gazetesi**.

MESARA, GÜlbün. (1992). *A. Süheyl Ünver'in Medresetü'l Hattatin Yılları ve Ötesi*. **Antik&Dekor**. Sayı: 17. İstanbul

ÖZEN, Mine Esiner. (1986). *A. Süheyl Ünver'in Medresetü'l Süleymaniye Kütüphanesindeki defter ve dosyaları*. **Antika**. Sayı 13. Nisan İstanbul

PARMAKSIZOĞLU, İ. (1975). *Metresetü'l Hattatin*. **Türk Ansiklopedisi**, 23. cilt

SAYAR, Ahmed Güner. (1991). *Türk Bilim Kafasının Doğuşunda Batı Tesiri. Toplum ve Ekonomi*. Sayı: 2. İstanbul.

.....(1994). **A. Süheyl Ünver Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri**. İstanbul.

.....(1995). *Süheyl Ünver'in İstanbul'u. İstanbul Risaleleri I*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları No: 19. İstanbul.

ŞAHİNER, N. (1986). **Son Şahitler -3**. İstanbul.

TERZİOĞLU, Arslan. (1986). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Türk İlim ve Kültürüne Hizmetleri. Antika*, Sayı: 13. İstanbul.

TUNCAY, Rauf. (1972). **Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Yetiştirdiği Eller**. İstanbul.

UNAT, Ekrem Kadri. (1986a). *Türk Tıp Tarihi Kurumu Faaliyetleri. Tıp Tarihi Araştırmaları I*, İstanbul

.....(1986b). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Hayatı ve Türk Tıp Kurumuna Hizmetleri. Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver (1898-1986)*. İstanbul.

.....(1989). *Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden'in Hayatına Bir Bakış. 40.Ölüm Yılında Ord. Prof. Dr. Akil Muhtar Özden (1877-1949)*. İstanbul.

ÜLKER, Muammer. (1986). *Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Koleksiyonları. Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver (1898-1986)*. İstanbul.

ÜNVER, Ahmet Süheyl. (1941). *Minyatür*. **Arkitekt**. Sayı: 3.

..... (1942). **Profesör Marcel Labbe ve Onun Türk Talebesi**.
Türk Tıp Tarihi Arşivi. Sayı: 19-20 İstanbul

..... (1943a). **Tıp Tarihi**. İstanbul.

..... (1943b). **Kaplarda Türk Tezyinatı Örnekleri**. İstanbul.

..... (1947a). *Doğuda Kitap Süslerinden Bir Kısım Geçmeler Hakkında*. **Artitekt**. No: 11-12.

..... (1947b). *İstanbul Muvakkithanelerinde Ne Gibi Levhalar Asılırdı?* **Türk Halk Bilgisi Haberleri**. No: 125. İstanbul.

..... (1948). **Hattat Ahmet Karahisari**. İstanbul.

..... (1949). **Ressam Nakşi**. İstanbul.

..... (1951). **Müzehhib Karamemi**. İstanbul.

.....(1953a). **Fatih Devri Hamlelerine Umumi Nazar-**
İstanbul.

..... (1953b). **50 Sanatsever**. İstanbul.

..... (1953c). **Çiçek Ressamı Mehmed ve Bir Demeti**. İstanbul.

.....(1953d). **İlmi ve Sanat Tarihimizde Fatih Sultan Mehmet**.
İstanbul.

..... (1957). *İmzaname*, Süleymaniye Kütüphanesi. Defter No:
238. 6 Ağustos. İstanbul.

- ..... (1958). **Fatih Devri Saray Nakışhanesi**. İstanbul.
- ..... (1963). *Ramazaname*. Süleymaniye Kütüphanesi. Defter No: 57. İstanbul.
- ..... (1969). *İstanbul Efendiliği ve Mürteza Ekler Üstadımız*. Gülbün Mesara Arşivi. 20 Temmuz. İstanbul.
- ..... (1970). *Anadolu Selçukluları Zamanında Umumi ve Hususi Kütüphaneler*. **Atatürk Konferansları II**. Ankara.
- ..... (1972). *Yeni İstanbul*. 27 Haziran. İstanbul.
- ..... (1973) *Cumhuriyetimizin 50. Yılında Türk Süslemesinin Dünü Bugünü Yarını*. **Kültür ve Sanat**. Sayı: 2 2 Ekim. İstanbul.
- ..... (1976a). *Ben Nelere Merak Ettim?* Defter. 22 Kasım. Kalamış. İstanbul.
- ..... (1976b). *Emektardan Genç Doktorlara Müjde*. 6. Kasım. **Yeni Konya**.
- ..... (1977). *Bir Zamanın Reisül Uleması Ardından*. Onar Armağanı. İstanbul.
- ..... (1984). *Dünyada Çizmeden Yukarı Çıkmadım Ama Neler Çizdim?* 17. Haziran. Gülbün Mesara Arşivi.
- ..... (?). *Huyarımdan Bir Kısım I*. Defter. Gülbün Mesara Arşivi.
- ..... (?). *Güzel Sözler II*. Gülbün Mesara Arşivi.

..... (?). *Selamet'in Suallerine Cevaplarım*. Gülbün Mesara Arşivi.

..... (?). *Süheyl Hayat Felsefesi*. Defter. Gülbün Mesara Arşivi.

VARIŞ, Fatma. (1994). **Eğitim Bilimlerine Giriş**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 176. Ankara.

YALIN, Cevat. (1981). *Ord. Prof. Süheyl Ünver ve Türk Kültürüne Hizmetleri*. **Haseki Tıp Bülteni**. Sayı: 4 İstanbul.

.....(1985). **Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver Bibliyografyası V**. İstanbul.

YÖNDEMLİ, Fuat. (1986). *Türk Kültürü'nün Mimarlarından Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in Ardından*. **Selçuk Dergisi**. Sayı: 1. Konya.

ZEREN, Zeki. (1973). **İstanbul Tıp Fakültesi'nin Emekli Olan Değerli Hocaları (1972-1973)**. İstanbul.

EKLER

EK-1: Görüşme Soruları

EK-2: Kaynak Kişi Künyeleri

EK-1

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Öğrenci gözüyle eğitimciliği nasıldır?
- 2- Öğrencilerine neler kazandırmıştır?
  - Duyuşsal alan yönünden ne tür katkıları oldu?
  - Bilişsel alan yönünden ne tür katkıları oldu?
  - Psikomotor alan yönünden ne tür katkıları oldu?
- 3- Türk süsleme sanatı eğitimine ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?
- 4- Kendisini diğer eğitimcilerden ayıran özellikleri nelerdir?
- 5- Hangi yılda tanıdınız?
- 6- Haftada kaç saat ders aldınız?

EK-2

KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ

Adı-Soyadı : **Gölbün Mesara**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1940
Öğrenim Durumu : Lise Mezunu
Mesleği : Tezhip ve minyatür sanatçısı
Adresi : Cemil Topuzlu cad. 55/9 Çiftehavuzlar-İSTANBUL

Adı-Soyadı : **Ahmet Yakupoğlu**
Doğum Yeri ve Tarihi : Kütahya-1920
Öğrenim Durumu : Üniversite Mezunu
Mesleği : Ressam
Adresi : Maltepe Mah. Ahmet Yakupoğlu Sok. Kütahya

Adı-Soyadı : **Ali Rıza Özcan**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul - 1963
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Üyesi
Adresi : Meclis-i Mebusan Cad. No: 24 Fındıklı-İstanbul

Adı-Soyadı : **Arşo Kasparyan**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1949
Öğrenim Durumu : Üniversite Mezunu
Mesleği : Ressam, Heykeltraş
Adresi : Zincirli Köşk Sokak Özgen Apt. No: 6/2 Erenköy - İstanbul

Adı-Soyadı : **Avni Morgül**
Doğum Yeri ve Tarihi : Pazar/Rize-1949
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Üyesi
Adresi : Fatih Sitesi B1 Blok D3 Çubuklu, Beykoz-İstanbul

Adı-Soyadı : **Ayşe Çetin**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1959
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Görevlisi
Adresi : 1819 Sok. No: 19/7 Karşıyaka-İZMİR

Adı-Soyadı : **Faruk Taşkale**
Doğum Yeri ve Tarihi : Derinkuyu/Nevşehir-1966
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Üyesi
Adresi : Mebusan Cad. No: 24 Fındıklı-İstanbul

Adı-Soyadı : **Güngör Kondu**
Doğum Yeri ve Tarihi : Adana-1938
Öğrenim Durumu : Üniversite mezunu
Mesleği : Ressam
Adresi : Feneryolu mah. Atılay Sok. Saadet Apt No: 13/13
Kadıköy-İst

Adı-Soyadı : **Hatice Aksu**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1968
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Tezhip Sanatçısı
Adresi : Ahmet Yesevi Kültür Merkezi Kadırga Liman Cad.
Küçük Ayasofya Cami Bahçesi No: 8 Sultanahmet-
İstanbul

Adı-Soyadı : **İlter Uzel**
Doğum Yeri ve Tarihi : Bor/Niğde-1944
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Üyesi
Adresi : Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
Balcalı-Adana

Adı-Soyadı : **Nimet Demirbağ Sanlıman**
Doğum Yeri ve Tarihi : Malatya-1927
Öğrenim Durumu : Lise Mezunu
Mesleği : Yapma Bebek Sanatçısı
Adresi : Topuzlu Cad. 104/9 Kadıköy-İstanbul

Adı-Soyadı : **Nuran Gülendağlı**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1932
Öğrenim Durumu : Üniversite Mezunu
Mesleği : Ressam
Adresi : Kumrulu sok. Gazi Apt. No: 34/3 Cihangir Beyoğlu-
İstanbul

Adı-Soyadı : **Nusret Çolpan**
Doğum Yeri ve Tarihi : Bandırma-1952
Öğrenim Durumu : Üniversite mezunu
Mesleği : Minyatür sanatçısı
Adresi : Yavuzselim Cad. Başhoca Sok. No: 30/2 Fatih-
İstanbul

Adı-Soyadı : **Sevinç Kuşoğlu**
Doğum Yeri ve Tarihi : Elazığ-1948
Öğrenim Durumu : Üniversite Mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Adresi : Feneryolu Mah. Kuyubaşı Sok. No: 28 Kadıköy-
İstanbul

Adı-Soyadı : **Suhandan Yücel**
Doğum Yeri ve Tarihi : İst.1926
Öğrenim Durumu : Üniversite mezunu
Mesleği : Ressam
Adresi : Selamiçeşme Veznedarbaşı Apt. No: 16/13 Kadıköy-
İstanbul

Adı-Soyadı : **Ülker Erke**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1932
Öğrenim Durumu : Lise Mezunu
Mesleği : Minyatür Sanatçısı
Adresi : Papatyalı Sok. Ana Apt. No: 19/18 Çiftelavuzlar-
İstanbul

Adı-Soyadı : **Yılmaz Özcan**
Doğum Yeri ve Tarihi : Bayburt-1942
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Öğretim Üyesi
Adresi : Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Beşevler-
Ankara

Adı-Soyadı : **Vildan Çetintaş**
Doğum Yeri ve Tarihi : İzmir - 1951
Öğrenim Durumu : Yüksek Öğrenim
Mesleği : Heykeltıraş – Öğretim üyesi
Adresi : Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Beşevler -
Ankara

Adı-Soyadı : **Zeynep Nuray Atasagun**
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul-1947
Öğrenim Durumu : Üniversite Mezunu
Mesleği : Ressam
Adresi : Moda cad. Moda Apt. No: 85/8 Kadıköy-İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII

BÖLÜM I

I. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6

BÖLÜM II

II. YÖNTEM.....	7
2.1. Araştırmanın Yöntemi.....	7
2.2. Evren ve Örneklem	7
2.3. Veri Toplama Tekniği.....	8

BÖLÜM III

III. BULGULAR VE YORUM.....	10
3.1. ORD.PROF. DR. AHMET SÜHEYL ÜNVER İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	10
3.1.1. Kaynaklardan Elde Edilen Bilgiler	10
3.1.1.1. Ahmet Süheyl Ünver'in Hayatı (1898-1986).....	10
3.1.1.2. Ahmet Süheyl Ünver'in Eserleri.....	31
3.1.1.3. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Sanat Çalışmaları.....	39

3.1.1.3.1. Ord.Prof.Dr.A.Sühayl Ünver'in Resim Çalışmaları	40
3.1.1.3.2. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Türk Tezyinatı Örnekleri.....	65
3.1.1.3.3. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Tezhip Çalışmaları	73
3.1.1.3.4. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Minyatür Çalışmaları.....	88
3.1.1.3.5. Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Kat'ı Çalışması.....	90
3.1.1.4. Ord.Prof.Dr.A. Süheyl Ünver'in Kişilik Özellikleri.....	91
3.1.1.4. Ahmet Süheyl Ünver Hakkındaki Görüşler	97
3.1.1.5. Ahmet Süheyl Ünver'in Türk Süsleme Sanatı Hakkındaki Görüşleri ve Eğitime Katkıları.....	99
3.1.2. Görüşmeler Sonucunda Elde Edilen Bilgiler	116
3.1.2.1. Görüşme Yapılan Kişiler.....	116
3.1.2.2. Görüşmelerden Elde Edilen Cevaplar	117
3.1.2.3. Görüşmelerin Değerlendirilmesi.....	142

BÖLÜM IV

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	145
4.1. Sonuçlar	145
4.2. Öneriler	147
KAYNAKÇA.....	149

EKLER

EK-1: Görüşme Soruları

EK-2: Kaynak Kişi Künyeleri